

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Filosofická fakulta

Ústav jižní a centrální Asie

Seminář romistiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Vybrané gramatické jevy přechodového dialektu centrální romštiny
z Krásnohorského Podhradí na Slovensku**

*Selected grammatical features of the transitional Central Romani dialect of
Krásnohorské Podhradie, Slovakia*

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Viktor Elšík**

Oponent bakalářské práce: **PhDr. Jan Červenka, Ph.D.**

DĚKUJI

Viktoru Elšíkovi

za podnětné vedení mé práce.

a

Vojtěchu Horváthovi a Ladislavu Horváthovi

za laskavé poskytnutí jazykových dat, bez kterých by tato práce nemohla být napsána.

Prohlašuji,

že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně a že jsem uvedl všechny použité prameny a literaturu.

V Praze dne 26. srpna 2007

Anotace

Práce popisuje slovesnou morfologii v tranzitivním dialektu romštiny z Krásnohorského Podhradí na Slovensku ze získaných dat pomocí elicitacních dotazníků. Srovnává jej se známými popisy severocentrálních a jihocentrálních dialektů a na základě zjištěného se pokouší o dialektologické zařazení.

Summary

The paper describes verbal morphology in transitional dialect of romani from Krásnohorské Podhradie, Slovakia. The data for analysis were elicited. The dialect is compared with published descriptions of south-central and north-central romani for determination its dialectological classification.

Obsah

Obsah.....	5
Seznam použitých zkratek.....	7
0. Úvod.....	8
1. Vymezení tématu a termínů.....	9
1.1. Dialekty romštiny v České republice a na Slovensku.....	9
1.2. Oblast Gemeru a Krásnohorské Podhradie.....	11
2. Metodika.....	13
2.1. Sběr dat.....	13
2.2. Výběr informantů.....	13
2.3. Zvolená oblast a metoda zpracování dat.....	14
3. Romština z Krásnohorského Podhradí, popis verbální morfologie.....	15
3.1. Derivace sloves.....	15
3.1.1. Adaptace a maďarské derivační sufixy	
3.1.2. Derivační sufix <i>-(j)ar-</i>	
3.1.3. Derivační sufix <i>-er-</i>	
3.1.4. Mediopasivní sufixy <i>-(j)uv-</i> a <i>-isaj-</i>	
3.1.5. Derivační sufix <i>-av-</i>	
3.1.6. Iterativní sufix <i>-ker-</i>	
3.1.7. D-kompozita	
3.2. Ne-perfektivní flexe.....	22
3.2.1. Prézens a přítomní slovesné třídy	
3.2.2. Subjunktiv a infinitiv	
3.2.3. Futurum	
3.2.4. Imperfektum	
3.2.5. Imperativ a imperativní třídy. Prohibitiv	
3.3. Perfektivní flexe.....	28
3.3.1. Aorist a perfektivní slovesné třídy	
3.3.1.1. Perfektivní sufixy osoby a času	
3.3.1.2. Perfektivní třídy podle perfektivních markerů	
3.3.1.2.1. <i>Perfektivní třída d'</i>	
3.3.1.2.2. <i>Perfektivní třída t'</i>	

3.3.1.2.3. Perfektivní třída j	
3.3.1.2.4. Perfektivní třída ij	
3.3.1.2.5. Perfektivní třída ň	
3.3.1.2.6. Perfektivní třída iň	
3.3.1.2.7. Perfektivní třída ndij	
3.3.2. Participium	
3.3.3. Kondicionál irrealis	
3.4. Flexe spony a verbální vyjádření posesivity	39
3.4.1. Tvary odvozené od s- kmene. Prézens a imperfektum.	
3.4.2. Supletivní tvary spony odvozené od <i>te uven</i> . Futurum, infinitiv a kondicionál irrealis.	
3.4.2.1. Futurum a infinitiv spony	
3.4.2.2. Kondicionál irrealis spony	
3.4.3. Zápor spony	
3.4.4. Verbální vyjádření posesivity	
3.5. Modalita	44
3.5.1. Význam „muset“ a „potřebovat“	
3.5.2. Význam „umět“	
3.5.3. Význam „moci“ a jeho zápor	
3.5.4. Význam „chtít“	
4. Závěr	48
Seznam použitých pramenů a literatury	49
Seznam příloh	51
Přílohy	52

Seznam použitých zkratk:

KPR – dialekt romštiny z Krásnohorského Podhradí

RMS dotazník – elicitací dotazník viz. Seznam použitých pramenů a literatury

0. Úvod - Volba tématu

Jako čerstvý student romistiky jsem zpočátku získal lehce zkreslenou představu o romštině – jazyku, který byl předmětem mého studia. Existovala učebnice romštiny (Šebková a Žlnayová, 1999), existoval romsko-český a česko-romský slovník (Hübschmannová, Šebková a Žigová, 2001) a pravopis romštiny byl již 35 let schválen Svazem Cikánů-Romů. Jaké bylo mé překvapení, když jsem se poprvé dostal na Slovensku do osady, kde romština měla funkci prvního jazyka a začal jsem zjišťovat jak se živý jazyk odlišuje od mého naučeného, učebnicového. Měl jsem tenkrát představu o romštině, která odpovídala stavu češtiny, tedy že existuje jakýsi obecný naddialekt, který je jen v okrajových oblastech okořeněn několika regionalismy. Proto jsem byl velmi překvapen, že v oblasti kde se hovořilo východoslovenským dialektem, tedy tím co jsme se ve škole učili, existuje, jak v gramatice, tak v lexiku bohatá variantnost k mým dosavadním poznatkům. S postupujícími znalostmi mi učarovala ekologická šíře romštiny a mnohost jejích dialektů.

Souhrou okolností jsem se pak ve Slezsku seznámil s mluvčími romštiny z Krásnohorského Podhradí, kteří sami sebe označovali za maďarské Romy – a jaké bylo mé další překvapení – v imperfektu nepoužívali koncovku *-ahi*, kterou jsem tenkrát považoval za definiční známku „maďarské romštiny“. Viktor Elšík mě tehdy upozornil na projekt University of Manchester, který spočíval v tvorbě morfo-syntaktické databáze dialektů romštiny pomocí nahrávaných elicitacních dotazníků v terénu. Protože mě zaujala možnost zachytit ještě nepopsaný dialekt, nahrál jsem dotazníky se dvěma mluvčími. Ovšem, vzhledem k tomu, že samotná existence nahrávek ještě nepřispívá k samotnému rozšíření obecně sdílených vědomostí o romštině, rozhodl jsem se zpracovat část gramatiky týkající se sloves formou bakalářské práce. Volba na slovesa padla proto, že se u nich projevuje velká interdialektní variabilita a vlastně i nejdůležitějším znakem rozdělujícím centrální dialekty romštiny, je znak pocházející ze slovesné morfologie a to již zmiňovaný imperfektní sufix.

1. Vymezení tématu a termínů

1.1. Dialekty romštiny v České republice a na Slovensku

Vzhledem k tomu, že data pro tuto práci byla nahrána v českém Slezsku, ale oblast odkud dialekt pochází leží na Slovensku jeví se důležitým zmínit dialektologickou situaci v obou státech z hlediska časově nepříliš vzdáleného historického vývoje.

Před II. světovou válkou se vyskytovaly na území nynější České republiky mluvčí tři nadskupin - větví (branch)¹ - romštiny, zástupcem severní větve byla sintština rozšířená zvláště v německy hovořících oblastech Čech a Moravy,² vlašskou větev zastupovaly kalderaština³ a lovárština itinerantních obchodníků s koňmi⁴ a centrální větev byla zastoupena českou a moravskou romštinou. Zatímco česká romština tak jak ji v roce 1821 popsal Puchmayer, je nebo spíše byla nejzápadnějším severocentrálním dialektem sdílejícím některé inovace se sintštinou, moravská romština byla velmi blízká západoslovenské romštině. Na Moravu její mluvčí pronikali od konce 17. století z tehdejších Horních Uher.⁵

Slovensko, před vznikem Československa administrativně patřící k Uhrám, kde nebylo bráněno Romům v usazování bylo od východu k západu kontinuálně osídleno mluvčími severocentrálních dialektů. Na jižním Slovensku se usadili mluvčí jihocentrálních dialektů romštiny přišedší z pozdější migrační vlnou. Po celém území Slovenska se pohybovaly itinerantní skupiny mluvčích vlašských dialektů a počátkem 20. století se na Slovensku objevilo i několik rodin Sintů pocházejících pravděpodobně z Rakouska a/nebo Čech.⁶

Vyhazením většiny Romů a Sintů z Protektorátu Čechy a Morava a z Třetí říši anektovaných pohraničních oblastí v nacistických koncentračních táborech,⁷ zanikly i jejich, na území dnešní České republiky nativní, dialekty.⁸ Na Slovensku k masovému vyvraždění Romů nedošlo, přes jeho plánování a nelidské protiromské represe. Z maďarských záborů byli Romové od března 1944 transportováni do táborů smrti,⁹ ale zruďný cíl úplného vyhlazení Romů nebyl dokonán díky porážce nacistů a jejich satelitů.

¹ Matras, 2002.

² Elšík, 2005a.

³ Lípa (1965) referuje o jejich mluvčích jako o kotlářích.

⁴ Nečas, 2005.

⁵ Nečas, 2005.

⁶ Elšík, 2005a.

⁷ Nečas, 2005.

⁸ Existují nepotvrzené dohady, že v některých přeživších rodinách českých Sintů, zůstala jejich řeč zachována (Elšík, 2005a).

⁹ Hübschmannová, 2005.

Po válce byl nedostatek pracovních sil v Čechách a na Moravě, způsobený válečnými útrapami a odsunem početné německé menšiny, řešen dosídlováním ze Slovenska. Motivací Romů k přesídlení nebyly jen sliby náborářů o zvýšení životní úrovně, ale i možnost začít nový život na novém místě, nezátíženém hrůzami represí ze Slovenska a z území okupovaných Maďarskem.¹⁰

Tabulka č. 1 - Centrální nadskupina romštiny – upraveno podle Elšíka (2006)

Nadskupina (branch)	Skupina	Podskupina a další lokální dialektologické dělení
Centrální	severocentrální	západní - česká r., západoslovenská r.
		východní - středoslovenská r., východoslovenská r.
	jihocentrální	severní
		vendická - prekmurská r., burgenlandská r., vendská r.
		tranzitivní variety

Přes migraci do českých zemí tak na Slovensku zůstal poměrně zachovalý předválečný stav, jak dialektní kontinuum severocentrální romštiny oddělené od oblasti severních jihocentrálních nářečí izoglosou *-ahi*. V Čechách, na Moravě a českém Slezsku se romské rodiny pocházející z různých oblastí Slovenska usazovaly většinou podle možností pracovního uplatnění nebo nařízení úřadů a romština zůstala komunikačním prostředkem většinou jen v rámci rodin.

Severocentrální romštinu lze rozdělit na dvě podskupiny západní a východní. Západní podskupinu zastupuje na Slovensku západoslovenský dialekt romštiny. Východní podskupinu lze rozdělit na středoslovenský a východoslovenský dialekt romštiny. Jihocentrální dialekty romštiny tvoří na Slovensku poměrně kompaktní kontinuum lokálních variet. Výrazněji se, domnívám se, odlišují pouze nepočetné variety, které se vyskytují v oblasti osídlené většinou slovenskou populací (Klenovec) a to jen v oblasti adaptací z kontaktních jazyků. V oblastech kde se střetává severocentrální s jihocentrální romštinou vzniklo mnoho tranzitivních nářečí, zvláště v historické oblasti Gemer, které kromě inovací z obou skupin vykazují i určité množství autonomních inovací.

¹⁰ Hübschmannová, 2005.

1.2. Oblast Gemeru a Krásnohorské Podhradie

Historická oblast Gemer se nazývá podle hradu Gemer, který byl původně jejím centrem. Dalšími přirozenými centry se staly Rožňava a Rimavská Sobota. Oblast střežilo několik hradů, mezi nimi Krásná Hôrka, 4 km na východ od Rožnavy. Od poloviny 16. století byl Gemer sužován pravidelnými nájezdy Turků, plenících či vybírajících tribut. Celé 17. století probíhalo ve znamení neustálých selských bouří a protihabsburských šlechtických povstání. Odstranění turecké hrozby přišlo až s porážkou Turků císařskými vojsky u Vídně (1683), od té doby byli Turci pomalu vytlačováni z území dnešního Slovenska. Krátké období klidu skončilo, když se roku 1703 rozhořelo Rákóciové povstání, za své centrum si II. Rákóciové Ferenc vybral město Rožňavu. Císařská vojska vpadla v roce 1709 na Gemer a celý ho obsadila, pádem Krásné Hôrky skončila historie stavovských povstání na Gemeru. Ta zanechala celou oblast naprosto zbídačenou, což ještě podpořila velká morová epidemie (1709-10).¹¹ Z postupným znovuosidlováním vylidněné oblasti se pravděpodobně začaly usazovat i Romové. Vzhledem k tomu, že izoglosa *-ahi* probíhá jihozápadním okrajem Gemeru, lze předpokládat, že tato migrace probíhala od severu.

Mapa¹² Gemersko-malohontské župy (stolice)¹³ na území dnešního Slovenska

V současnosti (2007) je oblast Gemeru rozdělena mezi Banskobystrický a Košický kraj. Malé části zasahují do Prešovského kraje. Obec Krásnohorské Podhradie, odkud pochází titulní dialekt mé práce, leží, jak napovídá název, pod hradem Krásná Hôrka. Majoritní

¹¹ Zpracováno podle článku Gemer v letech 1526-1711, <http://www.tahaky-referaty.sk/Gemer-v-rokoch-1526-%96-1711/19045/>

¹² Zdroj <http://commons.wikimedia.org>

¹³ Vytvořená sloučením Gemerské a Malohontské župy 1786

obyvatelstvo jsou Maďaři. Romové žijí v Krásnohorském Podhradí jak přímo ve vesnici, tak v osadě na vesnici navazující.

2. Metodika

2.1. Sběr dat

Zvolenou metodou pro sběr dat byla elicítace a byl při ní použit Dialektologický dotazník romštiny,¹⁴ dále uváděný jako RMS dotazník nebo prostě jen dotazník, vytvořený pro Projekt morfosyntaktické databáze romštiny a výzkumu dialektů¹⁵ týmem z Univesity of Manchester vedený Yaronem Matrasem.

Metody sběru lingvistických a romistických dat, jejich výhody a nevýhody velmi podrobně ve své disertaci diskutuje Červenka (2004). Pro svou úzce dialektologicky zaměřenou práci jsem si zvolil metodu elicítace v češtině, z důvodů poměrně snadného získání velkého objemu dat za krátkou dobu. Jak píše Červenka (2004) elicítace je metoda vhodná pro popsání struktury jazyka.

RMS dotazník obsahuje přes tisíc frází a jeho nahrání s biligvním mluvčím trvá 4-8 hodin. Jako nahrávací přístroj jsem použil kazetový dikatafon se stereomikrofonem.

2.2. Výběr informantů

Jak již jsem předeslal v úvodu s panem Vojtěchem Horváthem jsem se seznámil náhodně v Třinci, ten mě pak seznámil se svým bratrancem Ladislavem Horváthem, už za účelem elicítace. Oba informanti souhlasili s uvedením svých jmen v mé práci, nicméně dále v textu budu pro ně používat označení první (1.) mluvčí a druhý (2.) mluvčí.

Pro elicítaci v majoritním jazyce je potřeba nalézt biligvního mluvčího v obou jazycích. Tuto podmínku oba informanti splňovali, jsou rodilými mluvčími dialektu romštiny z Krásnohorského Podhradí, dále jen KPR, oba ovládají, jak češtinu, tak maďarštinu, větší část povinné školní docházky absolvovali v maďarské základní škole. Oba jsou vyučení zámečníci. Oba jsou staří něco přes 50. let a oba jsou ženatí. Manželka prvního mluvčího je rodilou mluvčí nspecifikovaného severocentrálního dialektu, což může být možným zdrojem interdialektní kontaminace. Oba mluvčí žijí již více než 35 let v Třinci, kam se přestěhovali se

¹⁴ Romani Dialectological questionnaire.

¹⁵ The Romani Morpho-Syntax Database and Dialect Survey Project.

svými rodiči z Krásnohorského Podhradí. Oba uvádějí, že v domácnosti hovoří česky, jejich dospělé děti uvádějí, že romštinu neovládají, připouštějí pasivní znalost východoslovenské romštiny. První mluvčí považuje druhého za kompetentnějšího v KPR. Manželka druhého mluvčího je také rodilá mluvčí KPR.

V češtině oba mluvčí referují o svém dialektu jako o „maďarské cikánštině“, čemuž by zřejmě odpovídalo korektnější označení maďarská romština. Jako vlastní autonymum uvádějí *Ungrika Roma* „Maďarští Romové“

2.3. Zvolená oblast a metoda zpracování dat

Oba dotazníky jsem přepsal do tabulek formátu *.xml, aby při vyhledávání dat bylo možno využít výhod tabulkových editorů. Přepis jsem konzultoval s Viktorem Elšíkem, při identifikaci maďarských přejímek jsem používal několik webových slovníků maďarštiny. Jsem si vědom toho, že přepsaná data stále obsahují mnoho chyb, i když jsem jich při zpracovávání této práce poměrně dost odhalil. Např. stále si nejsem jist s délkami v některých slovech.

Pro účely této práce jsem si jako oblast dat pro analýzu vybral slovesnou morfologii. Původně jsem chtěl zvolit neutrální popis verbální morfologie, při kterém mi za inspiraci měl sloužit krátký Matrasův (2004) popis romštiny z řeckého Parakalamu. Ovšem vzhledem k tranzitivnímu charakteru KPR a úmyslu zařadit jej do nářečního kontextu, jsem při popisu stále více sklouzával k porovnávání s popisem severních jihocentrálních nářečí Elšík, Hübschmannová a Šebková (1999). Jako hlavní zdroj pro porovnání s jevy obvyklými v severocentrálních dialektech romštiny jsem pak využíval slovník Hübschmannová, Šebková a Žigová (2001).

Do popisu jsem zařadil, vzhledem k provázanosti témat, i dvě subkapitoly týkající se syntaxu a to subkapitulu o posesivní konstrukci se sponou a subkapitulu o modalitě.

Příklady označuji čísly pod kterými jsou uvedeny v příloze, aby je bylo možno snadno dohledat. Překlad příkladu není vždy totožný s původně elicitovanou frází. Pokusil jsem se o co nejpřesnější překlad.

3. Romština z Krásnohorského Podhradí, popis verbální morfologie

3.1. Derivace sloves

3.1.1 Adaptace a maďarské derivační sufixy

Slovesa se v KP romštině přejímají z kontaktních jazyků pomocí adaptačního sufixu *-in-*, jímž se zakončuje flexivní kmen. Adaptace je plně produktivní a proto se v RMS dotazníku setkáváme s evidentně novými výpůjčkami z obou hlavních kontaktních jazyků a jejich dialektů, se kterými se oba respondenti setkávají či setkávali. U kořene slovesa *te patřinen* ‘patřit’ se dokonce setkáváme i s unikátním českým „ř“. Kupodivu chybí přejímky ze slovenštiny či jejích dialektů, předpokládám ovšem, že zvláště při elicitaci sloves určených k popsání nových skutečností přímo v Krásnohorském Podhradí by se vyskytly i přejímky ze slovenštiny. Dotazník obsahuje i starší výpůjčku ze srbochorvatštiny *te vičinen* ‘volat’.

Adaptace je pravidelná, proto uvádím jen několik příkladů:

Maďarština: *te sámol-in-en* ‘počítat’, *te sueleth-in-en* ‘narodit se’

Čeština: *te kočov-in-en* ‘kočovat’, *te patř-in-en* ‘patřit’

Srbochorvatština: *te vič-in-en* ‘volat’

PŘÍKLADY

(472) *Keci Roma mék kočovinen?* - Kolik Romů ještě kočuje?

(974) *lake patřinel o kher* – patří jí dům

(194) *te vičinen* – volat

Výpůjčky maďarských slov mohou přinášet některé maďarské sufixy do romštiny (Elšík, Hübschmannová a Šebková, 1999). Z jimi zmiňovaných lze v RMS dotaznících nalézt desubstantivní sufix *-áz-*, vyskytující se také v alomorfech *-az-* nebo *-oz-* ve slovesech *te vid'ázinen* ‘dávat pozor’, *te cigaretázininen* ‘kouřit cigarety’, *te utazinen* ‘cestovat’ a *te tartozinen* ‘vlastnit’ a intranzitivní sufix *-ít-* ve slovesech *te šegítinen* ‘pomáhat’ a *te ordítinen* ‘křičet’. Desubstantivní derivace však proběhla již v rámci maďarštiny a pro derivační produktivitu těchto sufixů není v sebraných datech žádný důkaz.

V kapitole o kauzativech Elšík, Hübschmannová a Šebková (1999) také zmiňují maďarský kauzativní sufix *-tat-* v idiolektu mluvčího z Klenovce. Tento sufix použil i v první

mluvčí v aoristu slovesa *te pindžartatinen* ‘představit’. Kmen tohoto slovesa *pindžar-* pochází z oikoklitického *te pindžaren* ‘znát, poznat’, *-tat-* je podle výše uvedeného kauzativní sufix a *-in-* je adaptační sufix pro verbální výpůjčky z nových kontaktních jazyků, v tomto případě z maďarštiny. Celá konstrukce pak nese význam ‘nechat někoho poznat dalšího’. Vzhledem k omezenému výskytu a i zaváhání mluvčího patrného z nahrávky se může jednat o individuální inovaci vzniklou v netypické situaci elicitace.

PŘÍKLADY

(994) *kana vezetines i motora musaj sal te vid'ázinen* - když řídíš auto, musíš dávat pozor

(1044) *čak jekh phúro manuš na cigaretázinlas a butera sa cigaretázinenas* – jen jeden starý člověk nekouřil a všichni ostatní kouřili

(759) *kana amenge labard'e o kher i pheň igen ordítinlas* - když nám zapálili dům sestra strašně křičela

(893) *naš'ri sikhjuvav mér musaj som te šegítinen la mamake* – nemůžu se učit protože musím pomáhat matce

(926) *o kher igen keňen ande šaj te močkolozinen* – dům se velmi lehce zašpiní

(583) *ande la pindžar...tatind'om le romňenge* – představil jsem ji ženám

3.1.2. Derivační sufix *-(j)ar-*

Ve svém popisu severních jihocentrálních nářečí romštiny¹⁶ Elšík, Hübschmannová a Šebková (1999) připisují sufixu deadjektivní derivační funkci a jím z adjektiválií vytvářeným slovesům pak funkci faktitivní. Zmiňují se také o menším množství desubstantivních a deverbálních derivacích pomocí sufixu *-(j)ar-*, z nichž ty druhé mají funkci kauzativní. V KPR se vyskytují všechny zmíněné způsoby derivace pomocí sufixu *-(j)ar-* a několik dalších derivací z nejasného slovního základu, kdy je základem pro derivaci kmen.

Distribuce alomorfů *-ar-* a *-jar-* je zcela jasně vázána na konečnou hlásku kmene derivační báze. Přesnější distribuci obou alomorfů si netroufám ze získaného souboru dat odvodit. Podle Elšíka, Hübschmannové a Šebkové (1999) *j* z alomorfu *-jar-* palatalizuje předcházející dentálu či veláru jak v severocentrálních tak v severních jihocentrálních dialektech. Palatalizace *r*, *m* a možná *v* je zachována v severních jihocentrálních dialektech, zatímco v severocentrálních mizí. Do této hypotézy úplně nezapadá sloveso *te močkaren* ‘zamazat’, patrně proto, že xenoklitická báze způsobuje jiné chování při derivaci. Vzhledem

¹⁶ Northern Southern Central Romani dialects (Elšík, Hübschmannová a Šebková, 1999)

k výskytu slovesa *te rovjaren* lze alomorfií sufixů v KPR popsat jako znak odpovídající severním jihocentrálním dialektům.

Tabulka č. 2 – (j)ar derivace

	Derivační základ	Překlad D. z.	Derivát	Překlad derivátu
deadjektivní	sig-o*	rychlý	te sid'-ar-en	spěchat
	žuž-o	čistý	te žuž-ar-en	čistit, uklízet
	bang-o*	křivý, ohnutý	te band'-ar-en	ohýbat
desubstantivní	i močk-a*	špína	te močk-ar-en	zamazat
	i xoj-i	zloba	te xoj-ar-en	zlobit
deverbální	te rov-en	plakat	to rov-jar-en	rozplakat
ostatní	sikh-	ukazovat	te sikh-jar-en	učit
	lab-	hořet	te lab-ar-en	zapálit
	mund-	mrtvý	te mund-ar-en	zabít

* tato slova nejsou v RMS dotazníku zastoupena

PŘÍKLADY

(318) *me sid'arav* – ženu, spěchám

(366) *bori, žužar o kher!* - snacho, uklid' dům

(764) *o dad sikhjarel pire čhaven* – otec učí své děti

(759) *sar amenge labard'e o kher i pheň bári vika kerlas* - když nám zapálili dům sestra strašně křičela

(773) *lakeri xoji la mundarel* – její zloba ji zabíjí

(795) *i dar les rovjard'a* – strach ji rozplakal

(905) *ajso zoralo sa, hoť džanlas te band'aren o trast* – tak silný byl, že uměl ohýbat železo

(938) *o čhavóro ande močkarel o kher* – dítě špiní dům

(923) *míro čhavóro man sako d'ives xojarel* – moje dítě mě každý den zlobí 'rozčiluje'

3.1.3. Derivační sufix -er-

Derivační sufix *-er-* se v RMS dotazníku vyskytuje ve dvou slovesech. U slovesa *te phageren* 'rozbít, rozlámat' se jedná o deverbální derivaci z *te phagel* 'lámat, zlomit' a sufix *-er-* nese zřetelně intenzifikační význam. Sloveso *te danderen* 'pokousat' je derivací ze substantiva *o dand* 'zub'.

PŘÍKLADY

(1055) *phagerd'a o máro po koteróra-* rozlám(a) chleba na kousky.

(915) *míro džuklo danderd'a míre baráten* - můj pes pokousal mé kamarády

3.1.4. Mediopasivní sufixy *-(j)uv-* a *-isaj-*

Slovesa vytvářená pomocí sufixu *-(j)uv-* a jeho alomorfu *-(j)o-* tvoří samostatnou slovesnou třídu. Distribuce obou alomorfů je podrobněji popsána v kapitole věnované neperfektivní flexi. Červenka (2004) doporučuje, aby na oba alomorfy nebylo pohlíženo jako na dva různé sufixy, ale aby *-(j)o-* bylo vnímáno jako zkrácení *-(j)uv-*. Slovesa derivovaná pomocí tohoto sufixu od adjektiv nebo participiálních adjektiválií mají inchoativní funkci (Elšík, Hübschmannová a Šebková, 1999), tedy nesou význam „stávat se takovým jako je adjektivále“, například *te má'ron* ‘opít se’ odvozené z *máto* ‘opilý’.

Sloveso *te diliňajon* ‘zbláznit se’ není pravděpodobně odvozeno od velmi často užívaného adjektiva *dilino* ‘hloupý, bláznivý’, ale od v dotazníku nedoloženého **diliňalo* - Hübschmannová, Šebková a Žigová (2001) ve svém slovníku¹⁷ uvádějí jako jeho překlad - ‘přihloupý’. V tom samém díle se objevuje obdoba *te diliňajon – te diliňal'ol*. Ve slovníku není zachyceno sloveso **te diliňol*, které by odpovídalo derivaci z *dilino* a jehož obdobu *te diliňon* v dialektu romungro¹⁸ uvádí internetový překladač projektu Romlex.¹⁹ Adjektivum *diliňalo* Romlex v romungerštině nezachycuje. Existence slovesa *te diliňajon/te diliňal'ol* a jeho substituce za **te diliňol/te diliňon* se jeví jako inovace v rámci severocentrálních dialektů. Naopak sloveso ve významu „zchudnout“ v KPR zní *te čoron*, KPR ho sdílí s jihocentrálními dialekty,²⁰ v severocentrálních nářečích je jeho obdoba *te čorisa'ol*.²¹

Sloveso *te sapňon* ‘vlhnout, moknout’ vykazuje učitou míru nepravidelnosti. Je odvozeno od adjektiva *sapano* ‘mokrý, vlhký’ a při derivaci mediopasiva dochází ke zkrácení kmene. Tato inovace bývá charakteristická pro jihocentrální dialekty.²²

¹⁷ Autorky uvádějí, že za základ slovníku zvolily nejrozšířenější dialekt – řeč slovenských Romů. Ač slovník obsahuje i část lexika z jiných dialektů, domnívám se, že ho lze uvádět za příklad severocentrálních dialektů.

¹⁸ Romungro dialekt je v Romlexu popsán jako východní skupina variet jihocentrálních dialektů. Ovšem podle popsané geografické distribuce, se domnívám, že toto označení spíše odpovídá severní skupině jihocentrálních dialektů (Elšík, Hübschmannová a Šebková, 1999).

¹⁹ Romlex je projekt vytvářející lexikální databázi romštiny. Zatím (srpen 2007) shrnuje obsáhlé lexikum z 25 různých dialektů. Existence internetového překladače pro tak široký soubor dialektů je velmi užitečná i když metodika sběru dat není jednotná a tak data získána pro jeden dialekt nejsou úplně srovnatelná z daty získanými pro ostatní dialekty.

²⁰ romungro dialekt z Romlexu

²¹ Hübschmannová, Šebková a Žigová, 2001.

²² Osobní sdělení Elšík (2007).

Velmi neobvyklé je užití neosobní vazby *igen užajon* při překladu výrazu „konečně“, doslovný překlad by asi zněl: „velmi se očekává“. Sloveso *te užaren* ‘čekat, očekávat’ s kořenem *užar-* bylo v KPR zřejmě na základě analogie zpětně interpretováno jako jako faktitivum s kořenem **už-*, od něj bylo odvozeno hypotetické adjektivum **už-al-o* ‘očekávaný’ a od něj pak mediopasivum **te užajon*.²³

Sufix *-isal-* slouží v severocentrálních dialektech podle Šebkové a Žlnayové (1998) k odvozování od přejatých derivačních základů. Jeho podoba *-isaj-* v KPR dotaznících se vyskytuje pouze jednou u sloves *te močkisajon* ‘zašpinit se’ a i vzhledem k tomu, že evidence sufixu **-isal-* v severních jihocentrálních dialektech je extrémně vzácná (Elšík, Hübschmannová a Šebková, 1999) lze se domnívat, že se jedná o náhodnou kontaminaci severocentrálními dialekty.

PŘÍKLADY:

(384) *naštig džas pale mék ávi na sast’uvaha* – nemůžeme se vrátit zpátky dokud se neuzdravíme

(867) *míro rom igen sig xojard’ol* – můj muž se velmi část rozzlobí

(886) *sar báron le čhavóreske o dánda, ope leske šujol o iňi-* když rostou dítěti zuby, otékají mu dásně

(891) *so mandar éla te jekhvar téle phuruvá* – co ze mne bude až jednou zestárnu

(893) *naštig sikhjuvav mér musaj som te šegitinen la mamake* – nemohu se učit protože musím pomáhat matce

(904) *me tutar diliňajuvá* – já se z tebe zbázním

(280) *te mát’on* – opít se

(286) *te našjon* – ztratit se

(754) *igen užajon hoť má xuňa pes andi búti* - konečně začal pracovat.

(902) *mukhja o tanieri te phad’on* - nechala ty talíře rozbít

(920) *kamel te barvajon* – chce zbohatnout

(921) *o phure manuša mindég nasvajon* - staří lidé vždycky onemocní

(786) *i jag labol-* oheň hoří

(831) *ole barvajipnastar igen čorije* – z toho bohatství velmi zchudli

(882) *avral perel o brišind, o gada sapňon* – venku prší a šaty moknou

(887) *tád’ol* o páňi? - vaří se ta voda?

²³ Idea od o rozšíření kmene adjektivním derivačním sufixem *-al-* pochází do vedoucího mé práce Viktora Elšíka. Získána při osobní konzultaci (2007).

(892) *o bála lake parñon* – vlasy jí pomalu šediví (bělají)

(926) *o kher sig ande močkisajol* – dům se rychle zašpiní

3.1.5. Derivační sufix -av-

Derivační sufix *-av-* obecně poskytuje slovesu možnost vázat další lexémy, tedy mu zvyšuje valenci. Velmi výrazně je tato schopnost vyjádřena v kauzativech, deverbativních slovesech s významem „způsobit aby se něco stalo“. Ze slovesa *te bešen* ‘sedět’ lze přidáním sufixu *-av-* za kmen vytvořit sloveso *te bešaven* - ‘posadit’ tedy ‘způsobit, aby někdo seděl’. Tento sufix vykazuje několik alomorfů: u kauzativ odvozených od sloves 1. přítomné třídy, tedy té s kmenem zakončeným na *-a*,²⁴ právě toto zakončení způsobuje kontrakci na *-v-*, v perfektních tvarech většiny *-av-* derivátů dochází k elizi *v* před perfektním markerem, tedy další alomorf je *-a-* a v perfektních tvarech kauzativ odvozených od sloves 1. přítomné třídy je alomorfem dokonce nulový sufix.

Tabulka č. 3 – alomorfy

Derivační báze	Kauzativum	Aorist kauzativa	1SG alomorf po přítomném kmeni	perfektní alomorf
<i>te beš-en</i>	<i>te beš-av-en</i>	<i>beš-a-dʰ-om</i>	-av-	-a-
<i>te dar-an</i>	<i>te dara-v-en</i>	<i>dara-dʰ-om</i>	-a-	0

Při tvorbě kauzativa ze slovesa *te xan* ‘jíst’ dochází k reduplikaci kmene a výsledným kauzativem je sloveso *te xaxaven* ‘krmit, nakrmit’ tedy ‘způsobit, aby někdo jedl’.

Sloveso *te mangaven* je etnokulturní termín, znamená žádat o nevěstu, vzhledem k tomu že o nevěstu obvykle nežádá ženich se jedná o kauzativum od slovesa *te mangel* ‘žádat, žebrot’. Tedy doslovný význam je ‘způsobit, aby někdo žádal (o nevěstu)’.

Tabulka č. 4 - vyelicitovaná kauzativa

Kauzativum	Význam kauzativa	Základní sloveso	Význam zákl. slovesa
<i>te dara-v-en</i>	strašit	<i>te dar-an</i>	bát se, polekat se
<i>te ušʰ-av-en</i>	budit někoho	<i>te ušʰ-en</i>	vstávat
<i>te beš-av-en</i>	posadit někoho	<i>te beš-en</i>	sedět
<i>te áčh-av-en</i>	postavit něco	<i>te áčh-en</i>	stát
<i>te xa-xa-v-en</i>	nakrmit	<i>te xa-n</i>	jíst
<i>te mang-av-en</i>	žádat o nevěstu	<i>te mangel</i>	žádat, žebrot

²⁴ Bude řešeno v kapitole Prézens a přítomné slovesné třídy

Velmi často jsou slovesa odvozená pomocí sufixu -av- jako tranzitiva v opozici vůči intranzitivním mediopasivům.

Tabulka č. 5 – Kautativa vs. mediopasiva

Kautativum	Význam kautativa	Mediopasivum	Význam mediopasiva
te naš-av-en	ztratit něco	te naš-jon	ztratit se
te sikh-av-en	učit někoho, ukazovat	te sikh-jon	učit se

Překvapivě v tříslabičných slovesech se objevuje důkaz, o distinktivní platnosti délek. Slovesa *te phiraven* (přestěhovat se) a *te phíraven* (cestovat) tvoří minimální pár. *Te phiraven* je zřejmě diachronní kautativum od **phiren* (chodit) a zřejmě znamenalo „způsobit, aby někdo odešel“. Ve slovese *te phíraven* má sufix -av- iterativní charakter.

U slovesa *te d'ijaven* 'zpívat' se jedná o řídký způsob desubstantivní derivace z *i d'iji* 'píseň'.

PŘÍKLADY

(265) *te daraven* - strašit

(288) *te daran* - bát se

(919) *o nasválo čhavóro la sako ráti ušt'avel* – nemocné dítě ji každou noc budí

(720) *sako d'ive ušt'av eftangero ale adád'ive ušt'ijom šovengero* – každý den vstávám v v sedm hodin, ale dnes

(1038) *ko džanlas te áčhaven o kher bijo karfa* – kdo by uměl postavit dům bez hřebíků

(570) *dikhjom paš i kočma/angli bóta te áčhen jekh manušes* – viděl jsem u hospody/před obchodem stát nějakého člověka

(910) *bešad'a le čhavóres po séko, te del les te xan-*

(955) *jó mangavel* – žádá o nevěstu

(960) *sar thovelas o gada d'ijavelas*

(751) *ando háborúvo našad'a but čaládo*

(763) *sikhavel píra čhake i névi d'uréva*

(848) *mindég phíraven tumare gada tumenca?*

(409) *mék arde phirad'om, tak bešás téle igen dur*

(472) *keci roma mék phíraven verdenca*

3.1.6. Iterativní sufix *-ker-*

Sufix *-ker-* slouží k derivaci iterativních sloves z ostatních sloves.²⁵ Lze pomocí něj vyjádřit opakovanost děje, násobnost původců děje nebo předmětů nebo intenzitu.²⁶ Vkládá se mezi přítomný kmen a koncovku. Možné alomorfy nebyly v dotazníku zachyceny.

PŘÍKLADY

(192) *te koškeren* - klít

(678) *ala phura romňa bešen anglo khera a igen šokal vakerkeren* – ty staré ženy rády vysedávají před domy a dlouhé hodiny (velmi hodně) si povídají.

(878) *ispidkerel nípo, ho' te xudel pes andi bus* – odstrkává lidi, aby se dostal do autobusu

(911) *ávi čhivkerel le ídegenen* – vyhazuje ty cizince

3.1.7. D-kompozita

D-kompozita vznikla složením substantiva se slovesem *te den* 'dát'. Tato slovesa jsou nazývána d-kompozity, d-derivativy nebo také d-slovesy, protože jejich kmen je zakončen hláskou „d“ pocházející z monokonzonantního kmene slovesa *te den* 'dát'. Historicky musela být tato možnost desubstantivní derivace poměrně produktivní, protože v KPR i v ostatních dialektech centrální romštiny jsou tato slovesa hojně zastoupena. Pro synchronní neproduktivitu hovoří velmi vzácný výskyt samostatných substantivních kmenů v současných dialektech romštiny. Zmiňuji zde d-kompozita proto, že při jejich flexi dochází k mnoha dialektně specifickým výjimkám (imperativ, perfektivní tvary).

PŘÍKLADY:

(164) *te hazden* - zvedat

(165) *te cirden* - tahat

(166) *te ispiden* - strčit

(318) *me trádav, tu trádes, jó, jój trádel, amen trádas, tumen tráden, jón tráden* – ženu, ženeš, žene ženeme, ženete, ženu

(368) *čumid tra pheňa* – polib svou sestru

(373) *kede ope o love!* - seber (zvedni) ty peníze!

²⁵ Elšík, Hübschmannová a Šebkova, 1999.

²⁶ Elšík, Hübschmannová a Šebkova, 1999 sekundární citace: Lípa, Jiří. 1963 Příručka cikánštiny. Praha. p. 120-123

- (413) *te phurdela i bajval, akor na džá ávi* - jestli bude foukat vítr, tak nepůjdu ven.
- (873) *igen leske khanden o gada* – velmi mu smrdí šaty
- (874) *dukhal leske o per taj čhandel* – bolí ho břicho a zvrací
- (875) *mindég bisterel te phanden o vudar* – vždycky zapomene zavřít dveře.
- (878) *ispidkerel nípo, ho' te xudel pes andi bus* - Odstrkává lidi , aby se dostal(a) do autobusu
- (900) *sako rá'aha cirdel le čhavóres andalo vodro* - každé ráno tahá chlapce z postele.

3.2. Ne-perfektivní flexe

3.2.1. Prézens a přítentní slovesné třídy

Jako v ostatních centrálních romštinách se dají rozdělit slovesa v romštině z Krásnohorského Podhradí z hlediska přítentní flexe do tří tříd. První je s vokalickým zakončením kmene, druhá s konsonantním zakončením kmene a třetí mediopasivní. Šebková a Žlnayová (1998) jako první třídu uvádějí třídu s konsonantním zakončením kmene a jako druhou, třídu se zakončením kmene na *-a* , tedy vokalickou třídu. V popisu sloves v KPR jsem dal přednost opačnému, Elšíkovu (2005) řazení.

I. třída: - Vokalické zakončení kmene v případě KPR představuje jako v ostatních CR *-a*. Tato třída je málo početná a obsahuje bez výjimky slovesa oikoklitická. VZOR: *te hasa-n* ‘smát se‘

II. třída - Nejpočetnější třída, zahrnuje jak slovesa původní (oikoklitická), tak i přejatá (xenoklitická). VZOR: *te ker-en* ‘dělat‘

Tabulka č. 6 – Prézens první dvou tříd

	osoba	I.třída (290)	II. třída (235)
SG	1	<i>hasa-v</i>	<i>ker-a-v</i>
	2	<i>hasa-s</i>	<i>ker-e-s</i>
	3	<i>hasa-l</i>	<i>ker-e-l</i>
PL	1	<i>hasa-s</i>	<i>ker-a-s</i>
	2	<i>hasa-n</i>	<i>ker-e-n</i>
	3	<i>hasa-n</i>	<i>ker-e-n</i>

III. třída: - slovesa III. třídy historicky vznikla spojením významonosného kořene deadjektivního či deverbálního s mediopasivním sufixem *-(j)ov-* ve významu „stát se“ a časovala se pravidelně jako slovesa II. třídy. Jako pozdější inovace se objevila kontrakce *-(j)ov* na *-(j)o*, distribuce zkráceného sufixu je v paradigmatech centrálních dialektů variabilní. Tvary slovesa mající ve flexivním kmeni zkrácený mediopasivní sufix *-(j)o* pak získávají koncovky vokalické třídy. Jako ještě pozdější inovace se v některých dialektech objevuje substituce *u* za *o* v nezkráceném mediopasivním sufixu, který pak vypadá *-(j)uv-* (Elšík, Hübschmannová a Šebkova, 1999). VZOR: *te bár-on*

Jak už bylo uvedeno v kapitole o derivacích Matras (2004) pro ně užívá termín mediopasiva.

V KPR se 2. a 3. osobě obou časů se mediopasivní marker kontrahuje na *-(j)o-*. První mluvčí, používá mediopasivní marker *-(j)uv-* variabilně, někdy i ve všech třech osobách, jako se například stále používá na Horehroní.²⁷ Buď se může jednat o kontaminaci jiným dialektem (jeho manželka je mluvčí neidentifikovaného severocentrálního nářečí) nebo může jít i o důsledek nepříliš přirozené situace elicítace paradigmatu mediopasiva.

Tabulka č. 7 – Zachycená variabilita časování sloves III. třídy

	<i>te báron/ te báruven</i>		<i>te máť'on</i>		<i>te našjon/ te našjuven</i>	
	1. mluvčí	2. mluvčí	1. mluvčí	2. mluvčí	1. mluvčí	2. mluvčí
1 SG	<i>bár-uv-a-v</i>	<i>bár-uv-a-v</i>	<i>mát'-uv-a-v</i>	<i>mát'-uv-a-v</i>	<i>naš-juv-a-v</i>	<i>naš-juv-a-v</i>
2 SG	<i>bár-uv-e-s</i>	<i>bár-o-s</i>	<i>mát'-uv-e-s</i>	<i>mát'-o-s</i>	<i>naš-juv-e-s</i>	<i>naš-jo-s</i>
3 SG	<i>bár-uv-e-l</i>	<i>bár-o-l</i>	<i>mát'-o-l</i>	<i>mát'-o-l</i>	<i>naš-juv-e-l</i>	<i>naš-jo-l</i>
1 PL	<i>bár-uv-a-s</i>	<i>bár-uv-a-s</i>	<i>mát'-uv-a-s</i>	<i>mát'-uv-a-s</i>	<i>naš-juv-a-s</i>	<i>naš-juv-a-s</i>
2 PL	<i>bár-uv-e-n</i>	<i>bár-o-n</i>	<i>mát'-o-n</i>	<i>mát'-o-n</i>	<i>naš-juv-e-n</i>	<i>naš-jo-n</i>
3 PL	<i>bár-uv-e-n</i>	<i>bár-o-n</i>	<i>mát'-o-n</i>	<i>mát'-o-n</i>	<i>naš-juv-e-n</i>	<i>naš-jo-n</i>

3.2.2. Subjunktiv a infinitiv

Subjunktivní tvary jsou v centrálních dialektech identické s tvary indikativu přítomnosti, kromě subjunktivu spony. Subjunktivní tvary následují především po subjunktivní částici *te* a po modálních částicích jako jsou například *šaj* a *našťig* (Elšík, Hübschmannová a Šebková, 1999).

Tento popis subjunktivu se nijak neliší od toho, co jsem zjistil pro KPR.

²⁷ Probíráno na dobrovolném semináři Viktora Elšíka, jehož výstupem měl být dialektologický popis romštiny z Horehroní

PŘÍKLADY:

(431) *šaj uvel hoť juliušba perla o brišind* - je možné, že v červenci bude pršet

(713) *naš'ig la překo vakerd'om te avel manca* - nemohl jsem ji přesvědčit, aby šla se mnou

Infinitiv se pravděpodobně neobjevoval v centrálních dialektch romštiny před 19. století. Proces vzniku infinitivu z balkánského finitního subjuntivu (typu *kamav te šunav* 'chci slyšet') počal někdy na počátku předminulého století²⁸ pod vlivem okolních kontaktních jazyků.²⁹ Ve všech centrálních dialektch původně závislé sloveso ustrnulo ve tvaru subjuntivu 3., tedy nejméně vyhraněné, osoby. Různé dialekty se liší v gramatickém čísle ustrnulého tvaru, ale tato isoglosa není totožná s hranicí mezi severocentrálními a jihocentrálními dialekty.³⁰

V KPR vznikl infinitiv ze 3. osoby plurálu subjuntivu.

PŘÍKLADY:

I. třída (711) *má na salas zor te džan khére* – už neměl(a) sílu jít domů

II. třída (693) *džanes te keren sivriha* – umíš pracovat s kladivem

III. třída (902) *mukja o taniери te phad'on* – nechala ten talíř rozbít

3.2.3 Futurum

Futurum se tvoří kromě zkrácené první osoby singuláru přidáním koncového sufixu *-a* k přítomným formám. V 2. osobě singuláru a 1. osobě plurálu se přítomní koncové *-s* pravidelně mění na *-h-*.

Zmíněné futurum první osoby singuláru se tvoří zjednodušením pravidelného koncového *-ava* na *-á*. Historicky vzniklo vnitřní segmentací *-ava*. U sloves II. třídy může ve 3. osobě singuláru docházet ke kontrakcím a elize *-e-* (*kerla* 'udělá').

Tabulka č. 8 - rekonstruované tvary futura u zvolených vzorů z příkladů

		I. třída	II. třída	III. třída
SG	1	<i>has-á</i>	<i>ker-á</i>	<i>báruv-á</i>
	2	<i>hasa-h-a</i>	<i>ker-e-h-a</i>	<i>báro-h-a</i>
	3	<i>hasa-l-a</i>	<i>ker- (e)-l-a,</i>	<i>báro-l-a</i>

²⁸ Elšík, Hübschmannová a Šebková, 1999.

²⁹ Lípa, 1965.

³⁰ Elšík, Hübschmannová a Šebková, 1999.

PL	1	<i>hasa-h-a</i>	<i>ker-a-s</i>	<i>báruva-h-a</i>
	2	<i>hasa-n-a</i>	<i>ker-e-n-a ker-(e)-n-a</i>	<i>báro-n-a</i>
	3	<i>hasa-n-a</i>		<i>báro-n-a</i>

PŘÍKLADY

(396) *táha andekerá aja bu'i a džá ando fóro* - zítra dodělám tu práci a půjdu do města

(924) *te but xá akor igen thujuvá* – když budu hodně jíst tak ztloustnu

(752) *te valeso dikheha ta phen* – když něco uvidíš, tak řekni

(413) *te phurdela i bajval, akor na džá ávi* - jestli bude foukat vítr, tak nepůjdu ven.

(431) *šaj uvel ho' ando augustuši perla o brišind* - je možné, že v srpnu bude přšet

(808) *čhavóro ko ada ker'da... ta xudela* – chlapec, který to udělal ... tak dostane

(384) *našt'ik džas pale mék ávi na sas'uvaha* - nemůžeme jít nazpět, dokud se neuzdravíme

(734) *kana tumen rakhena?* – kdy se sejdete?

3.2.4 Imperfektum

Imperfektum se tvoří obdobně jako futurum, k přítomným formám přidáním *-as*, kromě 1. osoby singuláru, kdy je rekonstruovaný sufix *-avas* povinně krácen na *-ás*. Vzácněji se tento jev může objevit i u 1. osoby plurálu, kdy používané *-ahas* se zkrátí na zmiňovanou koncovku *-ás*. V obou dotaznících jsem tento jev zaznamenal jen jednou u mluvčího č.2 (817). V 2. osobě singuláru a 1. osobě plurálu se přítomní koncové *-s* pravidelně mění na *-h-*. U sloves II. třídy může docházet ke kontracím a elizi *-e-* (*vakerlas* 'mluvil(a)').

Tabulka č. 9 - rekonstruované tvary imperfekta u zvolených vzorů z příkladů

		I. třída	II. třída	III. třída
SG	1	<i>has-ás</i>	<i>ker-ás</i>	<i>bár-uv-ás</i>
	2	<i>hasa-h-as</i>	<i>ker-e-h-as</i>	<i>bár-o-h-as</i>
	3	<i>hasa-l-as</i>	<i>ker-(e)-l-as</i>	<i>bár-o-n-as</i>
PL	1	<i>hasa-h-as</i>	<i>ker-a-h-as / ker-ás</i>	<i>bár-uva-h-as / báruv-ás</i>
	2	<i>hasa-n-as</i>	<i>ker-e-n-as</i>	<i>bár-o-n-as</i>
	3	<i>hasa-n-as</i>	<i>ker-(e)-n-as</i>	<i>bár-o-n-as</i>

PŘÍKLADY

(409) *mék arde phirad'om, tak bešás téle igen dur* – než jsem se sem přestěhoval, tak jsem bydlel velmi daleko

- (549) *almodinás* rosno *almodáši*- zdál se mi stášný (zlý) sen
- (656) *naštig džás koeruel oda rakáši* – nemohl jsem jít kolem té hromady
- (641) *šoha na bešenás andi šátori* – nikdy nebydleli ve stanech
- (960) *pašo thoviben d'ijavlas peske* (1) /*sar thovelas o gada d'ijavelas* – při praní prádla si zpívala / když prala prádlo zpívala si (2).
- (817) *sar kerahas'po phuva tak d'ijavahas amenge*(1) / *pal i búti opo phuva, d'ijavás amenge d'ija*(2) – když jsme pracovali na poli, tak jsme si zpívali/při práci na poli jsme si zpívali písničky
- (800) *keci berš dživenas ando čoripen* – kolik let jste žili v bídě
- (826) *džanas ole savóre dromeha, de jekhetane na vakerenas* - šli celou cestu, ale spolu se nebavili

3.2.5. Imperativ a imperativní třídy. Prohibitiv

Podle Šebkové a Žlnayové (1998) slovesa I. (vokalické) a III. (mediopasivní) přezentní třídy tvoří v severocentrální romštině imperativ pravidelně. V 2.osobě singuláru je tvořen přezentním kmenem a v plurálu příslušnými tvary přezentu. Imperativ slovesa II. (konsonantní) přezentní třídy je tvořen obdobně se dvěma výjimkami u singuláru 2.osoby – verbonominální d-kompozita a slovesa s monokonsonantním kmenem *te del* a *te lel* mají v tomto tvaru za přezentní kmen připojen sufix *-e*, druhou výjimku tvoří slovesa typu *te xu'el*³¹ ‘skočit, skákat’. Elšík (2005) konstituuje imperativní třídy podle koncových sufixů 2. singuláru imperativu a pro selickou romštinu³² uvádí stejný model tvorby imperativu jako Šebková a Žlnayová (1998), jen s tím rozdílem, že některá d-kompozita mají tendenci ke zpravidelnění a zařazuje je tak do α -třídy (s nulovým sufixem).

Tabulka č. 10 - Imperativní třídy (Elšík, 2005)

Třída	Imperativní sufix	Příklady imperativu 2SG
α	(0)	<i>ker, asa; av</i>
β	<i>-e</i>	<i>d-e</i>
γ	<i>-i</i>	<i>ušt'-i</i>
δ	<i>-uv</i>	<i>axal'-uv</i>

³¹ Autorky uvádějí 3 slovesa včetně *te xu'el*.

³² Podle vesnice Selice. Typický jihocentrální dialekt.

V nahraných datech KPR se mi nepodařilo najít příklad pro γ -třidu. Nicméně lze předpokládat, že v ní také existuje. U KPR lze sledovat stejnou tendenci jako Elšík (2005) popisuje u selické romštiny, některá d-kompozita, jako například *te čumiden* ‘líbat’, mají v imperativu 2. osoby singuláru nulový sufix.

Tabulka č. 10 – Vyelicitované imperativy

Třída	Imperativní sufix	Imperativ 2SG	prézentní třída	D-kompozitum
α	(0)	<i>ispid</i> <i>dža</i> <i>av</i> <i>xa</i> <i>pi</i> <i>žužar</i> <i>čumid</i> <i>čhiv</i> <i>phand</i> <i>čit</i>	II. III. II. I. II. II. II. II. II. II.	+ - - - - - + - - -
β	-e	le kede	II. II.	- +
γ	-i	<i>0</i>		
δ	-uv	<i>band'uv</i>	III.	-

PŘÍKLADY

(358) *čhajori, džá het!* - děvče, běž pryč!

(362) *pheňeja, av arde!* - sestro, pojd' sem!

(364) *phrala, xa! phrala, xan!* - bratře jez!, bratři jezte!

(365) *phraloro pi! phralora pijen!* - bratře pij!, bratři pijte!

(366) *čhaje, žužar o kher! bori, žužar o kher!* - děvče, uklid' dům! snacho, uklid' dům!

(368) *čumid tra pheňa!* - polib svou sestru!

(369) *čhiv o bar, čhiv i čik andi udvara!* - hod' ten kámen, hod' tu hlínu do dvora!

(370) *phand o vudar* – zavři dveře!

(371) *le ope le čhavores!* - zvedni to dítě!

(372) *ispid ande leste!* - strč do něho!

(373) *kede ope o love!* - seber ty peníze!

- (374) **čít! čiten!** - mlč! mlčte!
 (375) **band'uv téle! band'on téle!** - ohni se! ohněte se!
 (377) **thov o vasta táte páňiha!** - umyj si ruce teplou vodou!
 (510) **de ale jekhe čhavóres čepi bokhejori** – dej tomu jednomu chlapci kousek koláče
 (695) **phen mange so adád'ive kerd'al** – řekni mi co si dnes udělal
 (739) **valeso rakhjom - gondolkozín so hin oda** – něco jsem našel – hádej co to je
 (1035) **ma mar man ole kašteha** – nebij mě tou holí
 (632) **bočátin našad'om tíre kóči. mangav tut ma/na ruš ope man**

Prohibitiv se tvoří záporkou *na* před imperativním tvarem, první mluvčí používá variantně záporku *ma*.

3.3. Perfektivní flexe

3.3.1. Aorist a perfektivní slovesné třídy

Perfektivní minulý čas, podle Elšíka (2005), který ho nazývá aoristem, se v centrálních dialektech romštiny tvoří přiřazením dvou perfektivních sufixů za kmen. První sufix nese informaci o perfektivnosti, druhý o čísle a osobě. Aby nedocházelo k záměně, budu v dalším textu pro v pořadí první perfektivní sufix používat označení **perfektivní marker**³³ a pro druhý perfektivní sufix označení **perfektivní sufix osoby a času**. V KPR je perfektivní marker v aoristu ve všech osobách i číslech vždy palatalizovaný. V KPR se vyskytuje 7 různých perfektivních markerů, které jsou základem klasifikace perfektivních tříd.

ker-d'-om – udělal jsem

- ker-* – kmen
- d'-* – perfektivní marker
- om* – perfektivní sufix 1SG

³³ Perfektivní markery mají v KPR své depalatalizované participiální alomorfy.

Pro slovesa III. prezentní třídy, mediopasiva, je typická elize mediopasivního markeru a adice perfektivního markeru přímo za základní flexivní kmen. Informaci o inchoativitě pak nese samotný perfektivní marker *-ij-*.

mát'-ij-om – opil jsem se

mát' – derivační kmen mediopasiva

-ij- – perfektivní marker

-om – perfektivní sufix 1SG

Některé perfektivní markery mohou způsobovat alomorfii kmene a ta se může stát podkladem pro další subklasifikaci Elšík (2005).

3.3.1.1. Perfektivní sufixy osoby a času

Tabulka č. 12 - Perfektivní sufixy osoby a času

	Sg	Pl
1	<i>-om</i>	<i>-am</i>
2	<i>-al</i>	<i>-an</i>
3	<i>-a</i>	<i>-e</i>

PŘÍKLADY:

(236) *me kerd'om, tu kerd'al, jó, jój kerd'a, amen kerd'am, tumen kerd'an, jón kerd'e* – udělal jsem, udělal jsi, on, ona udělal(a), my jsme udělali, vy jste udělali, oni udělali

3.3.1.2. Perfektivní třídy podle perfektivních markerů

Podle dostupných dat z RMS-dotazníku by se dala slovesa v KPR rozdělit podle distinktivních perfektivních markerů do 7 tříd. Slovesa se supletivní alomorfií kořene - *te džan* 'jít' a *te lidžan* 'nést' s jejich tvary 1. singuláru *gejom* a *ligiňom* bych nechápal jako zvláštní skupinu, ale vydělil bych je až jako podtřídy v rámci subklasifikace podle alomorfie kmene.

Tabulka č. 13 – Vzory perfektivních sufixů 1SG

Třída	Perf. suf.	Vzor	Aorist	Prézens 1SG	Překlad aoristu
1	dʰ	ker-	ker- dʰ -om	ker-a-v	udělal jsem
		čalav-	čala- dʰ -om	čalav-a-v	uhodil jsem
2	tʰ	sov-	sú- tʰ -om	sov-a-v	usnul jsem
3	j	xa-	xá- j -om	xa-v	snědl jsem
		denaš-	denaš- j -om	denaš-a-v	utekl jsem
4	ij	mátʰuv-	mátʰ- ij -om	mátʰuv-a-v	opil jsem se
		ušť-	ušť- ij -om	ušť-a-v	vstal jsem
5	ň	rov-	rú- ň -om	rov-a-v	zaplakal jsem
		trád-	trá- ň -om	trád-a-v	zahnal jsem
6	iň	d-	d- iň -om	d-a-v	dal jsem
7	ndʰij	hasa-	hasa- ndʰij -om	hasa-v	zasmál jsem se

3.3.1.2.1 Perfektivní třída dʰ

Perfektivní marker **-dʰ-** je užíván při flexi sloves jejichž kmeny končí především na *-r*, *-n*, nebo *-l*. Výjimku tvoří *te džanen* ‘vědět, znát’, slovesa s monokonzonantním kmenem *te lel* ‘vzit, brát’ a *te den* ‘dát, dávat’, a slovesa vykazující v aoristu silný alomorfismus kmene *te meren* ‘zemřít, umírat’ a *te peren* ‘padat/spadnout’. Další skupinu tvoří slovesa jejichž kmen je ukončen *-v*, jako např. *te čhiven* ‘hodit’. V případě těchto sloves dochází v perfektivních tvarech k elizi koncového *-v* v kmeni, např. aorist prvního singuláru od slovesa *te taven* ‘vařit’ je *tádʰom* ‘uvařil jsem’. Vzácně se slovesa se zakončením kmene na *-v* vyskytují v ostatních třídách. Týká se to sloves *te aven* ‘přijít’, *te uven* ‘stát se’, *te soven* ‘spát’ a *te roven* ‘plakat’.

Tato třída sloves se jeví jako nejpočetnější, protože sem patří i slovesa jejichž kmeny jsou rozvíjeny pomocí derivačních sufixů. Jedná se o adaptační morfém pocházející z řečtiny *-in-*, pomocí něhož se přejímají slovesa z nových kontaktních jazyků, např. *te hazud-in-en* ‘lhát’, morfém *-av-* zvyšující valenci původního slovesa, např. *te dar-av-en* ‘strašit, tj. způsobit, aby se někdo bál’ a faktitivní morfém *-(j)ar-* a méně častěji *-er-*.

3.3.1.2.2. Perfektivní třída tʰ

S markerem **-tʰ-** se setkáváme pouze v případě sloves *te soven* ‘spát’, tento archaický sufix způsobuje i silnou alomorfii kmene – *sútʰom* ‘usnul jsem’.

3.3.1.2.3. Perfektivní třída j

Třída sloves jejichž perfektivní marker je *-j-* se zdá být z hlediska zakončení kmenů nejrozmanitější. Hlavní množinou této perfektivní třídy jsou slovesa se zakončením kmene na afrikátu, bilabiálu či veláru. Také do této třídy patří již zmíněná slovesa *te meren* a *te peren*, která mají alomorfní kořeny *mú-* a *pe-*. Perfektivní marker u monosylabických sloves 1. (vokalické) prezntní třídy *te xan* 'jíst' a *te džan* 'jít' je také *-j-*, ovšem v případě sloves „jít“ je ne-perfektivní kmen *dža-* nahrazen supletivním perfektivním kmenem *ge-*. Dalším slovesem vykazující alomorfii kmene v perfektivních tvarech je *te aven* 'přijít' mající perfektní kmen *áj-*. Analogicky by měl pravděpodobně vypadat i perfektní kmen slovesa *te uven* 'stát se', jak by se zdálo z náhodou zachyceného tvaru kondiciálu irrealis spony³⁴ *újomas* 'byl(a) bych býval(a)', ale ten je v aoristu oběma mluvčíma nahrazován mediopasivním *áčhijom* 'stal(a) jsem se'. Ne-perfektní tvary **áčhuv-*/**áčho-* nejsou v dotaznících doloženy.

Do této třídy jsem se rozhodl ještě zařadit i slovesa *te phanden* 'zavírat, zavřít' a *te džanen* 'vědět, znát', přestože skupina *-nj-* vyskytující se ve většině perfektivních tvarů často výslovnostně splývá v *-ň-*. U kmene slovesa *te phanden* způsobuje perfektivní marker alomorfii kmene projevující se elizí *-d-*, stejně jako u d-kompozit.³⁵ Alomorfní kmen *phan-* a kmen *džan-*, vyžadují perfektivní marker *-j-*, což lze doložit výskytem jeho depalatalizovaného participiálního alomorfu *-l-* v *phanlo* 'zavřený' a pečlivostí se kterou oba mluvčí vyslovovali skupinu *-nj-* v aoristech *džanj-*.

3.3.1.2.4. Perfektivní třída ij

Pro perfektivní tvary mediopasiv je indikativní perfektivní marker *-ij-* přidávaný přímo za základní flexivní kmen mediopasiv. V aoristu tedy dochází k elizi mediopasivních alomorfů *-(j)uv-* a *-(j)o-* a informace o inchoativitě je kumulována na perfektivním markerem.

Jak již bylo zmíněno nejsou zdokumentovány ne-perfektivní formy od slovesa **te áchon* 'stát se' a ani formy perfektivní od doloženého slovesa stejného významu *te uven*. Domnívám se proto, že lze tvary *áčhij-* považovat za supletivní aorist od *te uven*.

V perfektních tvarech slovesa *te ušt'en* 'vstát' nese marker *-ij-* inchoativní informaci.

V této skupině se ještě objevují tvary aoristu *phagijom* a *kampijom* odvozené pravděpodobně od slovese *te phagen* 'lámat, zlomit' a *te kampen* 'potřebovat, muset'.

³⁴ Supletivní tvary spony se tvoří od kmene *uv-* pocházejícího ze slovesa *te uven* 'stát se'. Kondicionál irrealis se pak tvoří přidáním koncovky *-as* za aorist slovesa. Oboje podrobněji následuje v dalších kapitolách.

³⁵ Viz. perfektivní třída ň

Mediopasivum **te phagjon* ‘rozbít se’, které by analogicky odpovídalo tomuto aoristu není doloženo a ani jeho použití ve spojení *phagijom i kúčori* ‘rozbil jsem hrníček’ nedává smysl. Zato se v dotazníku objevuje mediopasivum *te phad'on* ‘rozbít se’ jemuž by odpovídal perfektní kmen *phad'ij-*. Hypotézu o existenci mediopasivního slovesa **te kampon* se nepodařilo prokázat, v obou významech - „potřebovat“ i „muset“ jsou v dotaznících doloženy jen tvary odvozené od *te kampen*. Použití perfektního markeru *-ij-* lze zřejmě vysvětlit morfosémantickou analogií.³⁶

3.3.1.2.5. Perfektivní třída ň

Pro d-kompozita, která již byla zmíněna v kapitole o verbálních derivacích je v KPR typický perfektivní marker **-ň-**. Při tvorbě perfektivních tvarů dochází k elizi -d na konci kmene. Sloveso *te čumiden* ‘líbat’ má aorist 1. singuláru *čumiňom* ‘políbil(a) jsem’.

Perfektivní marker **-ň-** se ještě vyskytuje v málo užívaných perfektivních tvarech slovesa *te roven* ‘plakat’, ve kterých způsobuje alomorfii kořene– *rúňom* ‘rozplakal jsem se’.

3.3.1.2.6. Perfektivní třída iň

Perfektivní tvary sloves s monokonzonantním kmenem *te den* ‘dát, dávat’ a *te len* ‘vzít, brát’ jsou charakterizovány perfektivním markerem **-iň-**.

Zajímavý je případ slovesa *te lidžan* ‘nést’ pravděpodobně vzniklého kompozicí³⁷ již zmíněného slovesa *te len* a *te džan jít*. V aoristu je užit supletivní kořen *-gi-*, který je alomorfní ke kmeni *ge-* z *gejom* ‘šel jsem’ a zároveň perfektivní marker **-iň-** charakteristický pro *te len* – výsledkem je tedy aorist *ligiňom* ‘přinesl jsem’.

3.3.1.2.7. Perfektivní třída ndij

Nejdelší perfektivní marker, **-ndij-**, je charakteristický pro dvouslabičná slovesa 1. přítomné třídy, Matras (2004) je nazývá *psych-verbs*, tedy asi něco jako pocitová slovesa. Tato perfektivní třída se vyznačuje naprostou pravidelností.

³⁶ Elšík, osobní sdělení, 2007

³⁷ Elšík, osobní sdělení, 2007

Tabulka č. 14 – Výběr aoristů podle perfektivních tříd

	Aorist 1SG	Překlad aoristu v maskulinu	Zakončení ne-perfekt. kmene	Prézens 1SG ***	
d'	kerďom (236)	udělal jsem	-r	ker-av	
	čordom (810)	ukradl sem		čor-av	
	mardom (240),	udeřil jsem		mar-av	
	préko vakerďom (713),	přemluvil jsem		préko vaker-av	
	bisterďom (782),	zapomněl jsem		bister-av	
	užardom* (784),	počkal jsem		užar-av	
	téle čhordom* (967),	polil jsem		téle čhor-av	
	pajikerďom* (1012),	poděkoval jsme		pajiker-av	
	ande man učhardom (889),	přikryl jsem se		ande man učhar-av	
	pindžardom* (583),	poznal jsem		pindžar-av	
	mundardom* (776),	zabil jsem		-ar	mund-ar-av
	ope labardom* (786),	zapálil jsem			ope lab-ar-av
	rovjardom* (797),	rozplakal jsem (někoho)	rov-jar-av		
	bandardom* (905)	ohnul jsem	band-ar-av		
	sikhjardom* (1013),	učil jsem	sikh-jar-av		
	ande močkardom* (907)	zamazal jsem	ande močk-ar-av		
	danderďom* (915)	pokousal jsem	dand-er-av		
	phagerďom* (1055)	rozbil jsme	phag-er-av		
	phendom (856),	řekl jsem	-n		phen-av
	cindom (871),	koupil jsme			cin-av
	šundom (248),	slyšel jsem			šun-av
	čhindom (250),	řízl jsem			čhin-av
	andom (254)	přinesl jsem		an-av	
	gondolindom* (703)	myslel jsme		gondolin-av	
	bikindom (584)	prodal jsem		bikin-av	
	poťindom* (825)	zaplatil jsem		poťin-av	
	préko fadindom (979)	nastydl jsem		-in	préko fad'in-av
	talalkozindom (834)	potkal jsem			talalkozin-av
	vičindom (885)	zavolal jsem			vičin-av
	suelethindom (275)	narodil jsem se			suelethin-av

kergetind'om (319), vezetind'om (319), almodind'om (549), spůsobind'om* (782) kezdind'om*(406) opravind'om*(825) špórolind'om* (825) tecind'om mange* (843), seznamind'om* (583) utazind'om* (714) emlíkezind'om* (750) fogadind'om* (774) hazudind'om* (896) feštelind'om* (989) meselind'om* (989) kopogind'om* (1054) donút'ind'om* (792) ande ňumind'om* (792) karambolozind'om* (1037) zvolind'om* (995) válind'om* (995) 53 kheld'om (252) čhid'om téle thod'om (254) garud'om (262) tád'om (1049) bičhad'om (1016) čalad'om (240) phutrad'om (242) sid'om** (936) darad'om (266) phírad'om (409) našad'om (632) sikhad'om* (607)	řídil jsem řídil jsem zdál se mi sen způsobil jsem začal jsem opravil jsem ušetřil jsem líbilo se mi seznamil jsem nacestoval jsem pamatoval jsem si přivítal jsem zalhal jsem vymaloval jsem vybílil jsem poklepal jsem donutil jsem donutil jsem havaroval jsem zvolil jsem zvolil jsem zatancoval jsem hodil jsem, nalil jsem položil jsem ukryl jsem uvařil jsem poslal jsem uhodil jsem otevřel jsem ušil jsem postrašil jsem přestěhoval jsem se ztratil jsem ukázal jsem		kergetin-av vezetin-av almodin-av spůsobin-av kazdin-av opravin-av šporolin-av tecin-av mange seznamin-av utazin-av emlíkezin-av fogadin-av hazudin-av feštelin-av meselin-av kopogina-av donút'ina-av ande ňumin-av karambolozin-av zvolin-av válnin-av khel-av čhiv-av téle thov-av garuv-av táv-av bičhav-av čalav-av phutrav-av siv-av darav-av phírav-av našav-av sikhav-av
--	--	--	---

	ušťad'om* (760)	vzbudil jsem		ušťav-av
	bešad'om* (910)	posadil jsem		bešav-av
t'	sút'om (313)	spal jsem	-v	sov-av
j	mukjom (297)	nechal jsem	-k	muk-av
	dikhjom (567)	uviděl jsem	-kh	dikh-av
	rakhjom (655)	našel jsem		rakh-av
	mangjom (301)	požádal jsem	-g	mang-av
	denašjom* (650)	utekl jsem	-š	denaš-av
	téle bešjom (303)	sedl jsem si		téle beš-av
	rušjom (285)	rozzlobil jsem se		ruš-av
	phučjom (301)	zeptal jsem se	-č	phuč-av
	áčhjom (270)	zůstal jsem	-čh	áčh-av
	kamjom (261)	zachtělo se mi	-m	kam-av
	pijom (307)	napil jsem se	-j	pij-av
	mújom* (801)	zemřel jsem	-r	mer-av
	pejom (317)	upadl jsem		per-av
	ájom (268)	přišel jsem	-v	av-av
	xájom (309)	snědl jsem	-a	xa-v
	gejom (842)	šel jsem		dža-v
	džanjom (246)	dozvěděl jsem se	-n	džan-av
	phanjom (264)	zavřel jsem	-nd	phand-av
ij	mát'ijom (281)	opil jsem se	-uv	mát'uv-av
	nasvajjom (979)	onemocněl jsem		nasvajuv-av
	lojjom (987)	zčervenal jsem		lojuv-av
	bárijom (277)	vyrostl jsem		báruv-av
	phurijom (279)	zestárl jsem		phuruv-av
	xojard'ijom (285)	rozzlobil jsem se		xojard'uv-av
	našijom (287)	ztratil jsem se		našjuv-av
	čorijom* (882)	zchudl jsem		čoruv-av
	tád'ijom* (888)	uvařil jsem se		tád'uv-av
	áčhijom (270)	stal jsem se		
	ušťijom (272)	vstal jsem	-t'	ušť-av
	phagijom (403)	rozbil jsem, zlomil jsem	-g	phag-av
	kampijom (663)	musel jsem (slabší)	-p	kamp-av

ň	rúňom (258)	rozplakal jsem se	-v	rov-av
	tráňom (319)	vyhnal jsem	-d	trád-av
	čumiňom (321)	políbil jsem		čumid-av
	xúňom (1022)	dostal jsem		xud-av
	hazňom* (998)	zvedl jsem		hazd-av
	cirňom* (1048)	zatahal jsem		cird-av
	keňom* (810)	sebral jsem		ked-av
iň	diňom	dal jsem	d	d-av
	liňom	vzal jsem	l	l-av
	ligiňom	nesl jsem	-a	lidža-v
nd'ij	hasand'ijom	zasmál jsem se	-a	hasa-v
	tromand'ijom	věřil jsem		troma-v
	darand'ijom	bál jsem se		dara-v

* rekonstruováno z jiných osob a časů

** rekonstruováno z participia

*** 1SG přítomného času je kompletně mechanicky rekonstruován na základě analogií, nemusí mít oporu v dotazníku. Rekonstrukce mohou být i nelogické a velmi pravděpodobně nepoužívané, to se týká především mediopasiv.

3.3.1.3 Subklasifikace podle alomorfe perfektivního kmene

Co do počtu podtříd je nejpočetnější perfektivní třída **j**. Na druhém místě se objevuje překvapivě třída **ň**. Té v jednom ze severních jihocentrálních dialektů, selické romštině, odpovídá třída **ind** a Elšík (2005) uvádí, že tato třída nemá alomorfní podtřídy. Největší počet sloves, ale jen dvě alomorfní podtřídy, na rozdíl od již zmiňovaných Elšíkových (2005) dat ze selické romštiny, vykazuje perfektivní třída **d'**. Nízký počet alomorfních tříd je tu pravděpodobně způsoben pravidelností, kterou způsobují produktivní derivační sufixy na jejichž konci se odehrává změna v perfektivní tvary. Podle dostupných dat nemají třídy **t'** a **nd'ij** alomorfní podtřídy. V případě třídy **t'** je důvod jasný bylo zaznamenáno pouze jedno sloveso z této třídy, třída **nd'ij** je zase gramaticky velice homogenní.

Tabulka č. 15 – Podtřídy podle alomorfie perfektivního kmene (podle Elšík 2005)

Třída	Podtřída*	Příklad	Alternace	Výskyt**
dʰ	dʰ1	ker- > ker-dʰ-	-	54/113(114)
	dʰ2	čalav- > čala-dʰ-	v ~ 0	14/113(114)
tʰ	tʰ	sov- > sú-tʰ-	ov ~ ú	1/113(114)
j	j1	muk- > muk-j-	-	10/113(114)
	j2	pij- > pi-j-	j ~ 0	1/113(114)
	j3	mer- > mú-j-	er ~ ú	1/113(114)
	j4	per- > pe-j-	er ~ e	1/113(114)
	j5	av- > á-j-	v ~ dloužení	1(2)/113(114)***
	j6	xa- > xá-j-	0 ~ dloužení	1/113(114)
	j7	dža- > ge-j-	supletivismus	1/113(114)
	j8	phand- > phan-j	d ~ 0	1/113(114)
ij	ij1	mátʰuv- > mátʰ-ij-	uv ~ 0	10/113(114)
	ij2	kamp- > kamp-ij-	-	3/113(114)
ň	ň1	rov- > rú-ň-	ov ~ ú	1/113(114)
	ň2	hazd- > haz-ň-	d ~ 0	5/113(114)
	ň3	xud- > xú-ň-	d ~ dloužení	1/113(114)
iň	iň1	d- > d-iň-	-	2/113(114)
	iň2	lidža- > lig-iň-	supletivismus	1/113(114)
ndʰij	ndʰij	hasa- > hasa- ndʰij-	-	3/113(114)

* pro pravděpodobnou neúplnost dostupných dat uvádím i třídy, které se jeví, že nemají podtřídy podle alomorfie

** Počty jsou z doložených perfektivních tvarů.

*** Do podtřídy j5 je možno zařadit supletivní tvar spony, kdy je možno je z kondicionálu irrealis spony *újomas* ‘byl bych býval’ možno zrekonstruovat alomorfní kmen i perfektivní morfém.

3.3.2. Participium

Participia se s v KPR odvozují synchronně připojením nominativního jmenného sufíxu nesoucího informaci o rodu a čísle k perfektivnímu kmeni. Maskuliní a plurální sufíx způsobují synchronní depalatalizaci alomorfii perfektivního markeru.

Tabulka č. 16 -depalatalizace perfektivního markeru

	participium
Masc.	ker- d -o
Fem.	ker- dʰ -i
Pl.	ker- d -e

U přejímek odvozených adaptačním sufixem *-in-* je, kromě již zmíněného způsobu tvorby o přičestí, možnost vytvořit nesklonné přičestí od přejatého kmene pomocí sufixu *-imen*.

Obě možnosti jsou produktivní u obou mluvčích, z malého počtu dat není možno odhalit jakýkoliv systém v jejich distribuci.

PŘÍKLADY:

(948) *o kher ávi hin meselimen* - dům je vymalovaný (vybílený).

(957) *kerestelindo hino/ kerestelimen hino* – je pokřtěný

(393) *džav te soven, mer som avi fíradimen* – jdu spát, protože jsem unavený

(808) *čhavóro so ada kerďa buetetindo éla* - chlapeček, co tohle udělal, bude potrestán.

(511) *jekhe čavóreske sa čhindo o gad* – měl roztrhanou košili

(654) *naštig džav pale dromeha mer ande hin phanlo* - nemohu se vrátit zpět tou cestou, protože je zavřená

(936) *tecinel mange o šafloki so hin side le vastenca* – líbí se mi šaty co jsou šité rukama.

(940) *míri táška pherd'i hin* – moje taška je plná

(941) *jój ope urd'i – je oblečená*

(951) *phági hiňi i áblaka* – rozbité je to okno

(951) *i áblaka phagerd'i* - to okno je rozbité

(955) *jój mangad'i hiňi* - je zasnoubená

(956) *xojard'i hiňi* - je rozlobená

(958) *na dikhel man mer visard'i hiňi apo aver odalo* -nevidí mě, protože je otočená na druhou stranu

(950) *oja motora sa rakhji opi úca* – toto auto bylo nalezeno na ulici

3.3.3. Kondicionál irrealis

Kondicionál irrealis vyjadřuje nereálnou podmínku, tj.: děj, který v minulosti mohl nastat, ale nenastal nebo děj, který nezávisle na čase nemůže nastat (Šebková, Žlnayová, 1999).

Vytváří se tak, že se za aorist vyjadřující příslušnou osobu a čas přidá koncovka *-as*. Za tvary aoristu třetí osoby končící samohláskou se vkládá ještě sufix *-h-*. Osoby plurálu kondicionálu irrealis nejsou z dotazníku doloženy, jsou rekonstruovány na základě analogie se singulárem a na základě ostatních centrálních dialektů romštiny (Boretzky, 1999; Elšík, Hübschmannová a Šebková, 1999; Šebková a Žlnayová, 1998). Posléze ještě byly telefonicky konzultovány s prvním mluvčím.

Tabulka č. 17 - Kondicionál irrealis

	Sg.	Pl.
1	ker-d'-om-as	*ker-d'-am-as
2	ker-d'-al-as	*ker-d'-an-as
3	ker-d'-a-h-as	*ker-d'-e-h-as

PŘÍKLADY:

(390) *na phučjomas tutar te džanjomas ká hino* - neptal bych se tě, kdybych věděl, kde je

(392) *te oda o kher rakjahas n-újomas adaj* – kdyby ten dům našel, tak bych tady teď nebyl

(392) *te oda o kher rakjahas akor n-éjahas adaj* - kdyby ten dům našel, tak by tady teď nebyl

(400) *t-élas man love diňomas tuke len* - kdybych měl nějaké peníze, dal bych ti je

(508) *valesar jov geja het, bi jov ávi te poťind'ahas piro adošágo* - nějak se mu podařilo odejít bez toho, aby zaplatil svoje dluhy

(1041) *míro čhávo, hoť te cind'ahas párki, ta cind'a gujipen* - můj syn, místo aby koupil párky, tak koupil sladkosti.

(411) *te idž újalas, dikhjalas la* - kdybys býval včera přišel, viděl bys ji

3.4. Flexe spony a verbální vyjádření posesivity

Morfologie sponového slovesa je v severních jihocentrálních dialektech neobyčejně různorodá.³⁸ To platí i pro KPR, jak směrem dovnitř, kde je sponové sloveso vyjadřováno velmi variabilně ve vlastním dialektu, tak i směrem navenek, kde se projevuje unikátnost inovací, které nejsou sdílené s okolními dialekty.

3.4.1. Tvary odvozené od s- kmene. Prézens a imperfektum.

V prézentu se zatím žádná unikátnost neobjevuje, sponové sloveso se chová tak jak jej popisují pro východoslovenkou romštinu Šebková a Žlnayová (1999). V prvních dvou osobách se objevují koncovky odpovídající perfektivní sufixům osoby a času, tak jak si je pamatujeme z aoristu a kondicionálu irrealis. Ve třetí osobě může a nemusí alomorfní tvar *hin* přebírat jemené kcovky, maskulinní *-o*, femininní palatalizující *-i* a plurální *-e*.

³⁸ Elšík, Hübschmannová a Šebková, 1999.

Tabulka č. 18 – Prézens sponového slovesa

	Sg.	Pl.
1	<i>s-om</i>	<i>s-am</i>
2	<i>s-al</i>	<i>s-an</i>
3	<i>hino, hiňi, hin</i>	<i>hine, hin</i>

PŘÍKLADY:

(460) *jón pumende avka gondoliňd'e, hoť me andi kočma som* – oni si mysleli, že jsem v hospodě

(533) *ká sal?* - kde jsi

(535) *phend'am amenge ká sam?* – řekli jsme si, kde to jsme?

(537) *ká san?*- kde jste?

(547) *aja hin míri phuv* - to je moje země

(934) *džanel pes pal leste jó igen barvalo hino* – ví se o něm, že je velmi bohatý

(947) *má phérđi hiňi* – už je plná

V prvních dvou osobách imperfekta se ke k přítentním tvarům přidává imperfektní koncovka *-as*, také stejně jak pro východoslovenskou romštinu popisují Šebková a Žlnayová (1999). Unikátní jsou ovšem tvary 3. osoby, které ke kmeni *s-* přebírají koncovky odpovídající perfektivním sufixům osoby a času, *-a* pro singulár a *-e* pro plurál.³⁹

Tabulka č. 19 – Imperfektum sponového slovesa

	Sg.	Pl.
1	<i>s-om-as</i>	<i>s-am-as</i>
2	<i>s-al-as</i>	<i>s-an-as</i>
3	<i>s-a</i>	<i>s-e</i>

PŘÍKLADY:

(305) *me somas, tu salas, jó, jój sa, amen samas, tumen sanas, jón se* – já byl, ty jsi byl, on, ona byl(a), my byli, vy jste byli, oni byli

(356a) *ídž somas nasvalo* - včera jsem byl nemocný

(356b) *ídž salas nasvalo* - včera jsi byl nemocný

³⁹ Analogie se sponou je jedním z důvodů, proč považuji za základní tvar perfektivních markerů tvar palatalizovaný.

(356d) *ídž samas nasvale* -včera jsme byli nemocní

(356e) *ídž sanas nasvale* - včera jste byli nemocní

(356d) *ídž jój sa nasvaji* - včera byla nemocná

(356f) *ídž se nasvale* -včera byli nemocní

3.4.2. Supletivní tvary spony odvozené od *te uven*. Futurum, infinitiv a kondicionál irrealis

Severocentrální dialekty odvozují supletivní tvary futura a infinitivu spony od slovesa *te avel* ‘stát se, přijít’ a nediferencují další sloveso pro oba dva významy. V jihocentrálních dialektech naproti tomu vedle slovesa *te aven* ‘přijít’ existuje i sloveso *te oven* ‘stát se’ z něhož se odvozuje futurum a infinitiv. Kondicionál irrealis je v případě severo- i jihocentrálních dialektů odvozován od participiálního kmene **úl-*.

3.4.2.1 Futurum a infinitiv spony

KPR, podobně jako jihocentrální dialekty diferencuje mezi oběma významy, ale sloveso ve význam stát se zní *te uven* a jsou od něj odvozeny tvary futura a i stejně znějící infinitiv spony. Futurum se tvoří stejně jako u ostatních sloves s konsonantním zakončením kmene. V první osobě singuláru dochází ke krácení **uv-av > uv-á* ‘budu’. 3. osoby se podobně jako ve tvarech odvozených od s-kmene od prvních dvou víceméně pravidelně tvořených liší. Dochází k elizi kmene *uv-* a jeho nahrazení dloužením iniciálního „e“. Koncovky futura -a jsou zachovány. Při telefonické konzultaci 1. mluvčí uvedl i 3.osobu plurálu *uvena* ‘budou’ a na přímý dotaz označil tvary počínající *é-* za zastaralé.

Tabulka č. 20 – Futurum spony

	Sg.	Pl.
1	<i>uv-á</i>	<i>uv-ah-a*</i>
2	<i>uv-eh-a</i>	<i>uv-en-a*</i>
3	<i>él-a</i>	<i>én-a*, uvena*</i>

*tvary plurálu se v dotazníku nevyskytují, byly vyelicítovány telefonicky

Infinitiv spony *te uven* se vyskytuje v dotaznících pouze jednou ve větě *opo bijav mre phraleske musaj hin man te uven néve gada* ‘na svatbu mého bratra musím mít nové šaty’, kde je součástí konstrukci vyjadřující význam ‘mít’.⁴⁰

3.4.2.2 Kondicionál irrealis spony

Perfektivní tvary spony patří do stejné alomorfní podtřídy j5 jako sloveso *te aven* ‘přijít’, kdy perfektivní sufix *-j-* způsobuje alomorfii kmene při které dochází k elizy koncového *-v* a dlužení iniciální vokály. Kondicionál irrealis se tvoří, jako obvykle u spony, v prvních dvou osobách pravidelně. Ve 3. osobě z alomorfního kmene *éj-*, při telefonické konzultaci mluvčí připustil i pravidelné tvary.

Tabulka č. 21 - Kondicionál irrealis

	Sg.	Pl.
1	<i>új-om-as</i>	<i>új-am-as*</i>
2	<i>új-al-as*</i>	<i>új-an-as*</i>
3	<i>é-j-a-h-as,</i> <i>új-a-has*</i>	<i>é-j-e-h-as*</i> <i>új-e-h-as*</i>

* vyelicitováno telefonicky

PŘÍKLADY:

(392) *te oda o kher rakhjomas, n-újomas adaj* – kdybych ten dům našel, nebyl bych tady

(392) *te oda o kher rakjahas akor n-éjahas adaj* – kdyby ten dům našel, nebyl bych tady

3.4.3. Zápor spony

Zápory spony se tvoří, jak je obvyklé v centrálních dialektech, předřazením zápornky *na*. Nic neobvyklého není ani 3. osoba nominativu, singuláru i plurálu, kterou tvoří alomorfní tvar *nane* ‘není, nejsou’. Před tvary spony počínající vokálou se zápornka *na* většinou stahuje na *n-*.

⁴⁰ Řešeno v kapitole Verbální vyjádření posesivity.

PŘÍKLADY:

(333) *na somas khére* – nebyl jsem doma

(392) *te oda o kher rakhjomas, n-újomas adaj* – kdybych ten dům našel, nebyl bych tady

(428) *kana odoj somas, dikhjom, hot' jój nane khére* - když jsem tam byl, viděl jsem, že není doma

3..4.4. Verbální vyjádření posesivity

V dialektech romštiny je posesivní sloveso „mít“ vzácné a vyskytuje se pouze pod vlivem kontaktních jazyků a v tom případě je i z nich velmi často přejímáno. Pro jeho vyjádření je v centrálních dialektech romštiny je obvykle využívána akuzativní konstrukce se sponou. Posesor je v akuzativu, v podmětu je vlastněný předmět a přísudkem příslušný tvar spony nesoucí informaci o temporalitě a numeru. Matras (2002) uvádí severocentrální českou romštinu mezi příklady dialektů používajících konstrukci v níž je posesor v dativu. Červenka (2004) ve svém popisu severocentrálních středoslovenských dialektů zmiňuje výskyt dativní vazby, vedle převládající vazby akuzativní, pro různé významové odstíny. Nespecifikuje je, ale uvádí příklady. Nejinak je tomu i v KPR, kde se vedle obvyklé vazby akuzativní užívá i vazba dativní. Toto téma je sice trochu za hranicemi vytyčeného rozsahu práce, ale přeci je bych rád vyslovil hypotézu pro jeden významový odstín: Dativní se vazba užívá, když se týká oblečeného oděvu. to potvrzují i s Červenkovy (2004) příklady.

Velmi často je syntax zaznamenaných příkladů poznamenán nezvyklou situací elicítace, kdy češtině je posesor v nominativu a v překládaných větách většinou na prvním místě. Při překladu do KPR je nejdřív přeložen posesor v nominativu a až dále ve větě je nahrazen akuzativem nebo dativem příslušného osobního zájmena.

PŘÍKLADY:

Akuzativ:

(395) *má na sa len nisave love, azír musaj te bikinen i motora* – už neměli žádné peníze, proto museli prodat auto

(397) *so sigeder, telo štar d'ives, éla amen motora* – brzo, za čtyři dny budeme mít auto

(593) *ole čhavóreskere dades sa bári sakála* - otec toho chlapce měl velkou bradku

(597) *ala čhajorakeri daj, hin la névo lánco tista aráño* – matka té holčičky, ta měla nový náhrdelník z čistého zlata.

(601) *opo šéro sa les frima bala, ando muj frima dánda...ňisave dánda* – na hlavě měl málo vlasů, v puse málo zubů...žádné zuby

(933) *adád'ive má sa amen opo ebido mas taj úrmiň* - dneska už jsme měli k obědu maso se zelím

(1052) *o džukel, andi meň sa les lánco iš našťig azír xudlas pes ola kókala* – pes, na krku měl on řetěz a tak si nemohl chytat kosti.

Dativ:

(511) *jekhe čhaveske sa čhindo o gad* – jeden kluk měl roztrhanou košili

(600) *le romeske po šéro sa kalapa/oda manuš, sa leske opo šéro kalapa* - Muž měl na hlavě klobouk

3.5. Modalita

V KPR se vyskytují tři typy modálií: a) neflexivní, b) syntetická flexivní a c) analytická flexivní (Elšík a Matras, 2007). Neflexivními modálii jsou myšleny částice, které nesou modální význam. Syntetickými modálii jsou modální slovesa. Za posledním typem, analyticky flexivním se skrývá konstrukce složená z částice nesoucí modalitu a tvaru spony nesoucí gramatické kategorie času a čísla.

3.5.1. Význam „muset“ a „potřebovat“

Oba tyto významy jsem zařadil stejně jako Červenka (2004) do jedné subkapitoly z důvodu jejich častého překrývání.

Červenka (2004) udává, že ve slovenské romštině⁴¹ existují dva modely kterými se význam „muset“ realizuje: 1. použití přejatého slovesa *te musinel/te mušinel* (nesoucího gramatické kategorie (verbum finitum) a infinitivu významového slovesa a 2. využití konstrukce obsahující částici *mus, mos, musi, musaj* nebo *si* s částicí *te* a s verbem finitem významového slovesa (vzácně i bez *te*). Dále uvádí neosobní vazbu *kampel* + dativ ve významu „potřebovat“, „je potřeba“.

⁴¹ V úvodu své práce Červenka tento pojem problematizuje a chápe jej jako souhrn západo-východně distribuovaných variet zastupujících severocentrální dialekty romštiny (podle klasifikace, se kterou přišel Boretzky) na Slovensku s přesahem na Moravu.

Elšík, Hübschmannová a Šebková (1999) uvádějí pro význam „muset“ v jihocentrálních dialektch konstrukci s použitím částic *musaj* nebo *si* a subjunktivní částice *te*, popřípadě použití konstrukce s univerbizovanou částicí *site*. Pro význam „potřebovat“ uvádějí vedle ostatních způsobů velmi časté používání slovesa *te kampil* a jeho neosobní formy *te kampil*.

V KPR se setkáváme s využitím syntetického flexivního modália *te kampen* nesoucího jak význam „muset“, tak tak „mít“ ve smyslu anglické „*should*“. Impersonální vazba 3. osoby slovesa *te kampen* s dativem, vyjadřuje nemoďální „potřebovat“.

Hlavním způsobem tvorby významu „muset“ je pak konstrukce, při které se využívá analytické flexivní modálíum složené z částice *musaj* přejaté⁴² z maďarštiny a tvaru spony nesoucí gramatické kategorie času a čísla. Toto modálíum je pak v modální konstrukci doplněno infinitivem významového slovesa. Tato inovace je specifická pro KPR, v jiných dialektch romštiny nebyla popsána. Pro KPR ji popsali z mnou nahraného RMS dotazníku Elšík a Matras (2007).

PŘÍKLADY:

(395) *na sa len ňisave love, vaš oda kampije te bikinen i motora* – neměli žádné peníze, proto museli prodat auto

(395) *má na sa len (žiadne) ňisave love, azír musaj se te bikinen i motora* – už neměli žádné peníze, proto museli prodat auto

(634) *adád'ive ráti kampav te džan ando gav te cinen valesavo xaben* -dneska večer musím jít do vesnice koupit nějaké jídlo

(634) *adád'ive ráti musaj som te džan andi bóta hoť te cinen valesavo xaben* - dneska večer musím jít do obchodu koupit nějaké jídlo

(636) *te kames i bóta te rakhen kampes te džan khatar i khangeri* - aby ses dostal do obchodu, musíš jít směrem ke kostelu.

(636) *te kames te džan andi bóta akor musaj sal te džan koeruel i khangeri* - aby ses dostal do obchodu, musíš jít směrem ke kostelu.

(657) *musaj somas práko te džan ... valesar* – musel jsme přelézt ... nějak

(657) *musaj somas práko te džan (oja rakáši)* - musel jsem ji přelézt (tu hromadu)

ando jepaš le brišindeske kampijam te užaren – v půli deště jsme museli čekat

musaj samas te užaren vaš o brišind – museli jsme čekat kvůli dešti

⁴² Elšík, Hübschmannová a Šebková, 1999.

(700) *opo bijav mre phraleske musaj hin man te uven néve gada* – na svatbu svého bratra musím mít nové šaty

(823) *musaj sal od'a te džan te iš na kames* – musíš tam jít, i když nechceš

(823) *musaj sal od'a te džan te iš tuke na kamjol* - musíš tam jít, i když se ti nechce

(825) *oleha, hoť kerđam leske i motóra, tak na kampija aci te pot'inen* – tím, že jsme mu opravili auto, tak nemusel tolik platit

(963) *kampehas te džanen so tuke phená* – měl by sis pamatovat tím co ti řeknu

(964) *kampehas te džan pal píri gód'i* – měl by ses řídit vlastním rozumem

(964) *kampehas tut pal tiri gód'i te vezétinen* - měl by ses řídit vlastním rozumem

(1003) *ole orvóšagi so kampav te len, igen mange na tecinel* – ty léky co musím brát se mi moc nelíbí

3.5.2 Význam „umět“

Se vyjadřuje pomocí syntetického flexivního modálie – *te džanen*, toto sloveso má původně význam „znát, vědět“

PŘÍKLADY:

(837) *oda rom džanlas te keren o sersáma* - ten člověk uměl spravovat hudební nástroje.

(929) *na džanav ávi te feštinen o kher, vičinava oke gádžes* - neumím vymalovat dům, vymaluje mi ho ten gádžo

3.5.3. Význam „moci“ a „nemoci“

Význam „moci“ se vyjadřuje dvěma způsoby, buď opět syntetickým flexivním modálie - slovesem *te džanen* původně vyjařujícím význam „znát, vědět“ nebo užitím subjunktivu významového slovesa po neflexivním modáliu-částici *šaj*. Nemohoucnost se vyjadřuje stejným způsobem pomocí částice *našt'ig*.

PŘÍKLADY

(384) *našt'ig džas pale mék ávi na sasťuvaha* - nemůžeme jít zpět dokud se neuzdravíme

(805) *n-éla šókal oda, éla man but lóve, hoť te džaná te cin.. míri motora* - nebude to tak dlouho trvat, budu mít dost peněz, abych si mohl koupit auto

múja ope valesave nasvajipnaste, valesave, na džanja pe te rakhen soste – zemřel na nějakou nemoc, nějakou, nemohlo se zjistit kvůli čemu

(828) má d... le phraleske o lóve te **džanel te džan** ando fóro - už dala bratrovi ty peníze, aby mohl jít do města.

(828) má diňa le phraleske o lóve, hoť **šaj džal** ando fóro -už dala bratrovi ty peníze, aby mohl jít do města.

3.5.4. Význam „chtít“

Sloveso *te kamen* je obvyklé syntetické flexivní modálíum, vyjadřující význam „chtít“. Zajímavá je impersonální konstrukce ve významu „chce se +dativ“ zde se užívá 3. osoby singuláru mediopasivního *te kamjon.+ dativ.

(823) musaj sal od'a te džan te *íš na kames* – musíš tam jít, i když nechceš

(823) *musaj sal od'a te džan te íš tuke na kamjol* - musíš tam jít, i když se ti nechce

4. Závěr

Dialekt romštiny z Krásnohorského Podhradí vykazuje některé velmi zajímavé autonomní inovace jako je např. konstrukce vyjadřující význam „muset“. Jeho tranzitivita je nesporná, obsahuje znaky vyskytující se jak v severocentrálních, tak v jihocentrálních dialektech. Elšík, Hübschmannová a Šebkova (1999) považují centrální tranzitivní dialekty za součást severocentrálních dialektů. Jejich hlavní argument je, že se v nich nevyskytuje imperfektní sufix -ahi, to znamená, že nejsou jihocentrální. Znamená to tedy, že jsou severocentrální? Domnívám se, že nikoliv. Aspoň co se týká slovesné morfologie. KPR sdílí s oběma skupinami dialektů přibližně stejný počet znaků, navíc si vytváří vlastní inovace. To jsou důvody proč se domnívám, že tranzitivní dialekty by měly mít vlastní kategorizační jednotku na úrovni skupiny.

Seznam použitých pramenů a literatury

- Boretzky, Norbert. 1999. Die Gliederung der Zentralen Dialekte und die Beziehungen zwischen Südlichen Zentralen Dialekten (Romungro) und Südbalkanischen Romani-Dialekten. In: Halwachs, Dieter W. & Florian Menz (eds.) *Die Sprache der Roma. Perspektiven der Romani-Forschung in Österreich im interdisziplinären und internationalen Kontext*. Klagenfurt: Drava. 210–276.
- Červenka, Jan. 2004. *Dialektní specifika severocentrální romštiny ve středoslovenských oblastech Kysuce, Turiec a Liptov*. Disertační práce. Praha: Univerzita Karlova v Praze
- Elšík, Viktor. 2005a. Sinská a manušská romština: Sociolingvistická situace, komunity mluvčích a dokumentace jejich jazyka. In: *Romano džaniben, jevend 2005*. Praha: Romano džaniben
- Elšík, Viktor. 2005b. *Flexivní třídy sloves*.
<http://ulug.ff.cuni.cz/osobni/elsik/ho/SF09_Handout.pdf> 26.8.2007
- Elšík Viktor. 2006. *Modely klasifikace romských dialektů*.
<http://ulug.ff.cuni.cz/osobni/elsik/ho/DR02_Handout.pdf> 26.8.2007
- Elšík, Viktor, Milena Hübschmannová & Hana Šebková. 1999. The Southern Central (*ahi-imperfect*) Romani dialects of Slovakia and northern Hungary. In: Halwachs, Dieter W. & Florian Menz (eds.) *Die Sprache der Roma. Perspektiven der Romani-Forschung in Österreich im interdisziplinären und internationalen Kontext*. Klagenfurt: Drava. 277–390.
- Elšík, Viktor & Yaron Matras. 2006. *Markedness and language change: the Romani sample*. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Hübschmannová, Milena & Hana Šebková & Anna Žigová. 2001. *Romsko-český a česko-romský kapesní slovník*. Praha: Fortuna.

Hübschmannová, Milena. 2005. *Po Židoch Cigáni – Svědectví Romů ze Slovenska 1939 – 1945*. I. díl. Praha: Triáda.

Lípa, Jiří. 1965. *Cikánština v jazykovém prostředí slovenském a českém. K otázkám starých a novějších složek v její gramatice a lexiku*. Praha: Nakladatelství ČSAV.

Matras, Yaron. 2002. *Romani: A linguistic introduction*. Cambridge: Cambridge University Press.

Matras, Yaron. 2004. Romacilikanes: The Romani dialect of Parakalamos. *Romani Studies* 14-1: 59-109.

Matras, Yaron et al. 2001. *Romani Dialectological questionnaire*. The Romani Morpho-Syntax Database and Dialect Survey Project. Manchester: University of Manchester.

Nečas, Ctibor. 2005. *Romové na Moravě a ve Slezsku (1740–1945)*. Matice Moravská. Brno. I

Šebková, Hana & Edita Žlnayová. 1999. *Romaňi čhib. Učebnice slovenské romštiny*. Praha: Fortuna.

Gemer v rokoch 1526-1711, <<http://www.tahaky-referaty.sk/Gemer-v-rokoch-1526-%961711/19045/>> 26.8.2007

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Přepsané elicitací dotazníky

P ř í l o h a 1 :

1	roma, ungrika roma	o roma	Romové [jméno skupiny]
2	Gádžo	o gádžo	gádžo, Nerom
3	Židovo	o židovo	Žid
4	Slugaďi	o slugaďi	voják
5	Slugaďiha	le slugaďiha	s vojákem
6	Baráto	o baráto, o fajtáši	přítel, kamarád
7	Ápa	o ápa	otec
8	Ňána	i Ňána	babička
9	vitéz, vítězka	i bosorka	čarodějka (čarodějnice)
10	Čhavoro	o čhavoro	chlapec, kluk
11	čhajóri, džuvji	i čhaj, i čhajóri	dívka, děvče, holka
12	Pápu	o pápu	dědeček
13	Rómňi	i rómňi, džuvji	žena [ženská]
14	murš	o murš	muž [mužský]
15	trin džene	trin džene	tři lidé
16	Grast	o grast	kůň
17	Džukel	o džukel	pes
18	Džuklóro	džuklóro	štěně
19	Mačka	i mačka	kočka
20		o šulo bálo	ježek
21	Hánd'a	i hánd'a	mravenec
22	Ňúlo	o Ňúlo	zajíc, králik
23	ňúleskero farka	ňúleskeri farka	zaječí (zajícův) ocas
24	káxňi	i káxňi	slepice
25	Álato	o álato	zvíře
26	Káxňi	káxňi	kuře
27	Káxňa	káxňa	kuřata
28	Guruvňi	guruňi	kráva
29	guruvňakere jákha	guruňakere jákha	kravské (kraví) oči
30	Bugári	kírmo, bugári	červ
31	Bálo	bálo	prase
32	báleskeri fárka	e báleskeri fárka	prasečí ocas (ocas prasete)
33	Bíko	bíko	býk
34	bíkoscere sárvi	bíkoscere sárvi	býčí (býkovy) rohy
35	Farkaši	o farkaši	vlk
36	farkašiskere dánda	le farkašiskere dánda	vlčí (vlkovy) zuby
37	Džuv	pušum	blecha
38	het de džuv	pherdo pušuma	plný blech
39	Papiň	papiň	husa
40	papiňakere toli	papiňakere pouri	husí peří
41	Baráňi	bakro	ovce
42	Per	le bakreskeri vlna	ovčí vlna
43	Léd'a	máčhin	moucha
44	but léd'i	but máchina	hodně much

45	Meň	meň	krk
46	Gámbi	gámbi	ret
47	Gámbi	o muj	ústa (pusa)
48	Kán	o kán	ucho
49	bal,bala	o bal, o bala	vlas – vlasy
50	bal,bala	o zára	chlup – chlupy
51	dzára	o zára, ope leste, ope late	srst (kožešina)
52	Cipa	cipa	kůže [na těle]
53	Cipa	cipa, le álateskeri cipa	kůže [zvířecí]
54	Cipa	cipa	kůže [materiál]
55	Vast	i músi	ruka [celá], paže
56	Vasta	músa	ruce [celé], paže
57	telo vast	teli khak	podpaží
58	Vast	o vast	ruka [dolní část]
59	Ángušt	ángušt	prst
60	Térmo	o kormo	nehet
61	Čang	čang	noha [celá]
62	Čang	tompora	bok – kyčel
63	Čang		stehno
64	Térďa	térďa	koleno
65	Pindre	o pindro	noha [dolní část]
66	Čib	čib	jazyk
67	Gergáňi	gergáňi	hrdlo
68	Jákh	jakh	oko
69	Ásla	i ásla	slza
70	Per	o per	břicho
71	Džomra	i džomra	žaludek
72	Dživipen	o jílo	duše
73	Ílo		srdce
74	Músi	kerkeňa	loket
75	Čúči	čúči	prso – ňadro – hrud'
76	duj čúča	duj čúča	dvě prsa
77	Ďives	ďives	den
78	Kana	o ideo	čas
79	savo d'ives	ďives	počasí
80	šil, jevend	šil, jevend	zima
81	Zégo	zégo	obloha, nebe
82	Čilágo	o čilágo	hvězda
83	Čhon	o čhon	měsíc [na nebi]
84	Čhon	jekh čhon	měsíc [období]
85	Bajval	bajval	vítr
86		o téngeri	muže
87	Phuv	phuv	země [půda]
88	Praxo	o praxo	prach
89	Praxo	pouši	písek
90	Páňi	o páňi	voda
91	Brišind	brišind	děšť
92	Jiv	jiv	sníh
93	Jégo	jégo	led

94	Kašt	kašta	dřevo
95	Jag	jag	oheň
96	Kašt	kašt	strom
97	Phábaj	phábaj, phábajiko kašt	jabloň
98	Ámbrol	ámbroliko kašt	hrušeň
99	Sálka	tiviško	trn
100	Virágo	virágo	květina (kvtka)
101	Čijav	čijav	švestka
102	Ámbrol	ámbrol	hruška
103	Ármiň	ármiň	zelí
104	Tojáši	ándro	vejce
105	Šajto	šajto	sýr
106	Balévas	balevas	slanina
107	Máro	máro	chléb (chleba)
108	Bokej	bokej	koláč
109	Čil	čil	máslo
110	Mézo	mézo	med
111	Olej	olejo	olej
112	Ákor	ákor, pendex	ořech
113	Járo	járo	mouka
114	Búza	búzo, árpo	obilí – pšenice – žito
115	Gav	gav	vesnice
116	Fóro	fóro	město
117	Kaštija	i díz	zámek – hrad
118	Bertéňa	i bertéňa	vězení (věznice)
119	gavóro, kolónije	cigáňšóro, tábori	čtvrť – osada
120	Hída	hída	most
121	Čár	čár	tráva
122	Xaňig	kúta	studna
123	Erelévo	mlíno	mlýn
124	Vódro	vódro	postel
125	astala, astali	astala, astali	stůl – stoly
126	Lóca	lóca	lavice
127	Lóca	séko	židle
128	Ablaka	ablaka	okno
129	Vudar	o vudar	dveře
130	motora, verda	motora, verda	vůz – vozy
131	Čólňago	čounago	loď
132	Lav	lav	slovo
133	Gíji	d'íli	píseň
134	Bijav	bijav	svatba
135	Nevo	o nevo	jméno
136	Pařiv	i pařiv	čest, pocta
137	Búři	búři	práce – věc, záležitost
138	Gada	o gada, šáfloko	oblečení, šaty
139	Žeba	i žeba	kapsa
140	(džuvjakere) gada	šáfloko	šaty [ženské]
141	Đuroeva	d'uröva	prsten
142	Kardo	o kardo	meč, šavle
143	Miriklo	miriklo	korálek
144	Čizma	čizma	holínka, vysoká bota
145	Angar	angara	uhlí
146	Araňo	araňo	zlato
147	Đives	vilaňi	světlo

148	Vígo	vígo	konec
149	Dél	o del	Bůh
150	Gód'i	gód'i	mysl, rozum, mozek
151	Serenča	bax	štěstí
152	te dživen	te dživen	žít
153	te cinen	te cinen	koupit
154	te írinen	te írinen	psát
155	te phenen	te phenen	řít
156	te d'ijaven	te d'ijaven	zpívat
157	te murdaren	te mundaren	zabít
158	te dikhen	te dikhen	vidět
159	te šunen	te šunen	slyšet
160	te értinen	te értinen	rozumět
161	te pa'an	te pa'an	věřit
162	te vakeren	te vakeren	mluvit
163	te thoven	te thoven	mýt (umýt)
164	te hazden	te hazden	zvednout, zdvihnout
165	te cirden	te cirden	tahat, táhnout
166	te thoven	te ispiden	strčit
167	te vartinen	te vartinen	hlídat
168	te koeginen	te koheginen	kašlat
169	te sámolinen	te sámolinen	počítat
170	téle te thoven	tejle te thoven	položít
171	te anen	te anen	přinést
172	te čiven	te čivel	hodit
173	te xuden	te xuden	chytit, uchopit – držet
174	te phutraven	pale te phutraven	otevřít
175	te labaren	te labaren	pálit
176	te taven	te taven	vařit
177	te činen	te činen	řezat – sekat – stříhat
178	te keren	te keren	dělat
179	te sálinen	te sálinel	letět
180	te kamen	te kamen	milovat
181	te kamen	te kamen	chtít
182	te mangan	te žebrinen	prosit – žebrat
183	te lašaren	te lašaren	chválit
184	te rakhen	te rakhen	najít
185	te talalkozinen	te talalkozinen	potkat
186	te aven	te aven	přijít
187	te aven	te xuden pes ande	dorazit, dostat se – dosáhnout – vejít se
188	te užaren	te užaren	čekat
189	te áchen	te áchen	zůstat
190	te muken	te muken	nechat
191	te hasan	te hasan	smát se
192	te vesekedinen	te vesekedinen, te koškeren	hádat se – klít
193	te xuden	te xuden	obejmout
194	te vičinen	te vičinen	volat
195	te vičinen	te vičinen pes	jmenovat se
196	te hazudinen	te hazudinen	podvést
197	te poťinel	te poťinen	platit
198	Rósno	rósno	zlý – špatný

199	Rósno	rósno	
200	Feder	feder	lepší
201	Dilino	dilino	hloupý, blbý
202	Džido	džido	živý
203	Žúžo	žúžo	čistý
204	Čepóro	čepóro	trochu
205	Dósta	but	dost
206	Akának	akána	ted', nyní
207	Čírla	čila	dávno
208	Adaďive	adaďive	dnes (dneska)
209	Dá	táha	zítra
210	Ídž	ídž	včera
211	angle ídžeste	pal ídžeste	předevčírem
212	pal táhaste	pal táhaste	pozitíří
213	Áver	áver	jiný – ostatní
214	Áver	áver	další
215	Ávral	ávral	venku
216	Áandral	ándral	vevniř
217	Anglal	ánglal	vpředu
218	Míro	míro	můj
219	Tíro	tíro	tvůj
220	Amen	amen	my
221	savóre, amen savóre	savóre, amen savóre	všichni – my všichni
222	keci?	keci?	kolik?
223	keci?	keci?	
224	keci d'ives?	keci d'ives?	kolik dní?
225	(h)efta čhon	efta čhon	sedm měsíců
226	Pále	pále	zpátky (zpět, nazpátek)
227	Sapano	sapano	mokrý, vlhký
228	Éd'enešen	ed'enešen	přímo
229	Táto	táto	horký, teplý
230	Dugo	đugo	dlouhý
231	Účo	účo	vysoký
232	Čepóro	čepóro	nízký – krátký
233	Čepóro	cikno	malý
234	Párno	párno	bílý
235	me kerav, tu keres, jó, jój kerel, amen keras, tumen keren, jón keren	me kerav, tu keres, jó, jój kerel, amen keras, tumen keren, jón keren	dělám – děláš – dělá – děláme – děláte – dělají
236	me kerďom, tu kerďal, jó, jój kerďa, amen kerďam, tumen kerďan, jón kerďe	me kerďom, tu kerďal, jó, jój kerďa, amen kerďam, tumen kerďan, jón kerďe	udělal jsem – udělal jsi – udělal – udělali jsme – udělali jste – udělali
237	me phenav, tu phenes, jó, jój phenel, amen phenas, tumen phenen, jón phenen	me phenav, tu phenes, jó, jój phenel, amen phenas, tumen phenen, jón phenen	říkám – říkáš – říká – říkáme – říkáte – říkají
238	me phend'om, tu phend'al, jó phend'a, jój phend'a, amen phend'am, tumen phend'an, jón phend'e	me phend'om, tu phend'al, jó , jój phend'a, amen phend'am, tumen phend'an, jón phend'e	řekl jsem – řekl jsi – řekl – řekli jsme – řekli jste – řekli
239	me marav, tu mares, jó, jój marel, amen maras, tumen mares?, jón maren	me marav, tu mares, jó, jój marel, amen maras, tumen maren, jón maren; me	biju – ...; uhodím – ...

		čhinav, tu čhines, jó, jój čhinel, amen čhinas, tumen čhinen, jón čhinen	
240	me čalad'om, tu čalad'al, jó, jój čalad'a, amen čalad'am, tumen čalad'an, jón čalad'e	me mard'om, tu mard'al, jó, jój mard'a, amen mard'am, tumen mard'an, jón mard'e	bil jsem – bil jsi – bil – bili jsme – bili jste – bili; uhodil jsem – uhodil jsi – uhodil – uhodili jsme – uhodili jste – uhodili
241	me phutravav, tu phutrades, jó, jój phuttravel, amen phutras, tumen phutraven, jón phutraven	me phutravav, tu phutrades, jó, jój phuttravel, amen phutras, tumen phutraven, jón phutraven	otevírám – ...
242	me phutrad'om, tu phutrad'al, jó, jój phutrad'a, amen phutrad'am, tumen phutrad'an, jón phutrad'e	me phutrad'om, tu phutrad'al, jó, jój phutrad'a, amen phutrad'am, tumen phutrad'an, jón phutrad'e	otevřel jsem – otevřel jsi – otevřel – otevřeli jsme – otevřeli jste – otevřeli
243	me cinav, tu cines, jó, jón cinel, amen cinas, tumen cinen, jón cinen	me cinav, tu cines, jó, jón cinel, amen cinas, tumen cinen, jón cinen	kupuju – ...
244	me cind'om, tu cind'al, jó, jón cind'a, amen cind'am, tumen cind'an, jón cind'e	me cind'om, tu cind'al, jó, jón cind'a, amen cind'am, tumen cind'an, jón cind'e	koupil jsem – koupil jsi – koupil – koupili jsme – koupili jste – koupili
245	me džanav, tu džanes, jó, jój džanel, amen džanas, tumen džanen, jón džanen	me džanav, tu džanes, jó, jój džanel, amen džanas, tumen džanen, jón džanen	vím – ...
246	me džaňom, tu džaňal, jó, jój džaňa amen džaňam, tumen džaňan, jón džaňe	me avridžanjom, tu džanjal, jó, jój džanja amen džanjam, tumen džanjan, jón džanje	věděl jsem – ...; dozvěděl jsem se – ...
247	me šunav, tu šunes, jó, jój šunel, amen šunas, tumen šunen, jón šunen	me šunav, tu šunes, jó, jój šunel, amen šunas, tumen šunen, jón šunen	slyším – ...
248	me šund'om, tu šund'al, jó, jój šund'a, amen šund'am, tumen šund'an, jón šund'e	me šund'om, tu šund'al, jó, jój šund'a, amen šund'am, tumen šund'an, jón šund'e	slyšel jsem – ...
249	me čhinav, tu čhines, jó, jój čhinel, amen čhinas, tumen čhinen, jón čhinen	me čhinav, tu čhines, jó, jój čhinel, amen čhinas, tumen čhinen, jón čhinen	řežu – ...; sekám – ...; střihám – ...
250	me čhind'om, tu čhind'al, jó, jój čhind'a, amen čhind'am, tumen čhind'an, jón čhinde	me čhind'om, tu čhind'al, jó, jój čhind'a, amen čhind'am, tumen čhind'an, jón čhinde	uřezal jsem – ...; usekl jsem – ...; ustříhl jsem – ...
251	me खेलav, tu kheles, jó, jój khelel, amen khełas, tumen khelen, jón khelen	me खेलav, tu kheles, jó, jój khelel, amen khełas, tumen khelen, jón khelen	tancuju – ...
252	me kheld'om, tu kheld'al, jó, jój kheld'a, amen kheld'am, tumen kheld'an, jón kheld'e	me kheld'om, tu kheld'al, jó, jój kheld'a, amen kheld'am, tumen kheld'an, jón kheld'e	zatancoval jsem – ...
253	me lidžav, tu lidžas, jó, jój lidžan, amen lidžas, tumen lidžan, jón lidžan	me lidžav, tu lidžas, jó, jój lidžan, amen lidžas, tumen lidžan, jón lidžan	nesu (přináším) – ...
254	me and'om, tu and'al, jó, jój and'a, amen and'am, tuman and'an, jón and'e	me and'om, tu and'al, jó, jój and'a, amen and'am, tuman and'an, jón and'e; me ligiňom, tu ligiňal, jó, jój ligiňa, amen ligiňam, tumen ligiňan, jón ligiňe	přinesl jsem – ...
255	me thovav téle, tu thoves téle, jó, jój thovel, amen thovas téle, tumen thoven téle, jón thoven téle	me tejlé thovav, tu tejlé thoves, jó, jój tejlé thovel, amen tejlé thovas, tumen tejlé thoven, jón tejlé thoven	pokládám – ...
256	me téle thod'om, tu téle thod'al, jó, jój téle thod'a, amen téle thod'am, tumen téle	me téle thod'om, tu téle thod'al, jó, jój téle thod'a, amen téle thod'am, tumen téle	položil jsem – ...

	thod'an, jón téle thod'e	thod'an, jón téle thod'e	
257	me rovav, tu roves, jó, jój rovel, amen rovas, tumen roven, jón roven	me rovav, tu roves, jó, jój rovel, amen rovas, tumen roven, jón roven; me vičínav, tu vičines, jó, jój vičinel, amen vičinas, tumen vičinen, jón vičinen	brečím – ...; křičím – ...
258	me rúňom, tu rúňal, jó, jón rúňa, amen roňa... amen rovahas, tumen rovenas, jón rovenas	me rúňom, tu rúňal, jó, jój rúňa, amen rúňam, tumen rúňan, jón rúňe	rozbrečel jsem se – ...; zakřičel jsem – ...
259	me kamav, tu kames, jó, jón kamel, amen kamas, tumen kamen, jón kamen	me kamav, tu kames, jó, jón kamel, amen kamas, tumen kamen, jón kamen	chci – ...
260	me kamás, tu kamehas, jó, jón kamelas, amen kamahas, tumen kamenas, jón kamenas	me kamjom, tu kamjal, jó, jój kamja, amen kamjam, tumen kamjan, jón kamje	chtěl jsem – ...; zachtělo se mi – ...
261	me garuvav, tu garuves, jó, jój garuvel, amen garuvas, tumen garuven, jón garuven	me garuvav, tu garuves, jó, jój garuvel, amen garuvas, tumen garuven, jón garuven	schovávám – ...
262	me man garuďom, tu tut garuďal, jó, jój pes garuďa, amen amen garuďam, tumen tumen garuďan, jón pen garuďe	me (man) garuďom, tu garuďal, jó, jój garuďa, amen garuďam, tumen garuďan, jón garuďe	schoval jsem – ...
263	me phandav, tu phandes, jó, jój phandel, amen phandas, tumen phanden, jón phanden	me ande phandav, tu ande phandes, jó, jój ande phandel, amen ande phandas, tumen ande phanden, jón ande phanden; me phandav, tu phandes, jó, jój phandel, amen phandas, tumen phanden, jón phanden	zavírám – ...
264	me phaňom, tu phaňal, jó, jój phaňa, amen phaňam, tumen phandžan, jón phand'e	me andre phanjom, tu andre phanjaj, jó, jój andre phanja, amen andre phanjam, tumen andre phanjan, jón andre phanje	zavřel jsem – ...
265	me daravav, tu daraves, jó, jój daravel, amen daravas, tumen daraven, jón daraven	me daravav, tu daraves, jó, jój daravel, amen daravas, tumen daraven, jón daraven	straším – ...
266	me darad'om, tu darad'al, jó, jój darad'a, amen darad'am, tumen darad'an, jón darad'e	me avi darad'om, tu avi darad'al, jó, jój avi darad'a, amen avi darad'am, avi tumen darad'an, jón avi darad'e	postrašil jsem – ...
267	me avav, tu aves, jó, jój avel, amen avas, tumen aven, jón aven	me avav, tu aves, jó, jój avel, amen avas, tumen aven, jón aven	přicházím – ...
268	me ájom, tu ájal, jó, jój ája, amen ájam, tumen ájan, jón áje	me ájom, tu ájal, jó, jój ája, amen ájam, tumen ájan, jón áje	přišel jsem – ...
269	me áčhav, tu áčhes, jó, jój áčhel, amen áčas, tumen áčhen, jón áčhen	me áčhav, tu áčhes, jó, jój áčhel, amen áčas, tumen áčhen, jón áčhen	zůstávám – ...
270	me áčhjom, tu áčhjal, jó, jój áčhja, amen áčhjam, tumen áčhjan, jón áčhje	me áčhjom, tu áčhjal, jó, jój áčhja, amen áčhjam, tumen áčhjan, jón áčhje	zůstal jsem – ...
271	me ušťav, tu ušťes, jó, jój ušťel, amen ušťas, tumen ušťen, jón ušťen	me ušťav, tu ušťes, jó, jój ušťel, amen ušťas, tumen ušťen, jón ušťen; me áčhav ope, tu áčhes ope, jó, jój áčhel ope, amen áčas ope, tumen áčhen ope, jón áčhen ope	vstávám – ...
272	me ušťijom, tu ušťijal, jó, jój ušťija, amen ušťijam, tumen ušťijan, jón ušťije	me ušťijom, tu ušťijal, jó, jój ušťija, amen ušťijam, tumen ušťijan, jón ušťije; me ope áčhjom, tu ope áčhjal, jó, jój ope áčhja, amen ope áčhjam, tumen ope áčhjan, jón ope áčhje	vstal jsem – ...
273	me man garuvav, tu tut garuves, jó, jój pes garuvel, amen garuvas amen, tumen garuven tumen, jón pes garuven	me garuvav man, tu garuves tut, jó, jój pes garuvel, amen garuvas amen, tumen tumen garuven, jón pumen garuven	schovávám se – ...
274	me man garuďom, tu tut garuďal, jó, jój pes garuďa, amen amen garuďam, tumen tumen garuďan, jón pes garuďe	me man garuďom, tu tut garuďal, jó, jój pes garuďa, amen amen garuďam, tumen tumen garuďan, jón pumen garuďe	schoval jsem se – ...
275	me suelethind'om, tu suelethind'al, jó, jój suelethind'a, amen suelethind'am, tumen suelethind'an, jón suelethind'e	me suelethind'om, tu sueletind'al, jó, jój sueletind'a, amen sueletind'am, tumen sueletind'an, jón sueletind'e	narodil jsem se – ...
276	me báruvav, tu báruves, jó, jój báruvel, amen báruvas, tumen báruven, jón báruven	me báruvav, tu báros, jó, jój bárol, amen báruvas, tumen báron, jón báron	rostu – rosteš – roste –

			rosteme – rostete – rostou
277	me bárijom, tu bárijal, jó, jón bárija, amen bárijam, tumen bárijan, jón bárije	me ávi bárijom, tu ávi bárijal, jó, jón ávi bárija, amen ávi bárijam, tumen ávi bárijan, jón ávi bárije	vyrostl jsem – vyrostl jsi – vyrostl – vyrostli jsem – vyrostli jste – vyrostli
278	me phuruvav, tu, jó phuruven, jój phuroľ, amen phuruvas,, jón phuron	me phúrovav, tu phúros, jó phúron, jó, jój phúrol, amen phúruvas, tumen phúron, jón phúron	stárnu – stárneš – stárne – stárneme – stárnete – stárnou
279	me phurijom, tu phurijal, jó, jój phurija, amen phurijam, tumen phurijan, jón phurije	me phurijom, tu phurijal, jó, jój phurija, amen phurijam, tumen phurijan, jón phurije	zestrárl jsem – zestrárl jsi – zestrárl – zestrárlí jsme – zestrárlí jste – zestrárlí
280	me máťuvav, tu máťuves, jó, jój máťol, amen máťuvas, tumen máťon, jón máťon	me máťuvav, tu máťos, jó, jój máťol, amen máťuvas, tumen máťon, jón máťon	opíjím se – opíjíš se – opíjí se – opíjíme se – opíjíte se – opíjejí se
281	me máťijom, tu máťijal, jó, jój máťija, amen máťijam, tumen máťijan, jón máťije	me máťijom, tu máťijal, jó, jój máťija, amen máťijam, tumen máťijan, jón máťije	opil jsem se – opil ses – opil se – opili jsme se – opili jste se – opili se
282	me véra lav, tu véra les, jó, jój véra lel, amen véra las, tumen véra len, jón véra len	me lav romňa, tu les romňa, jó lel romňa, amen las romnňen, tumen len romnňen, jón len romnňen; me džav romeste, tu džas romeste, jój džal romeste, amen džas romeste, tumen džan romeste, jón džan romeste	žením se – ženíš se – žení se – ženíme se – ženíte se – žení se; vdávám se – vdáváš se – vdává se – vdáváme se – vdáváte se – vdávají se
283	me romňa liňom, tu romňa liňal, jó romňa liňa, jój romeste geja, amen romňa liňam, tumen, jón romňen liňe	me romňa liňom, tu romňa liňal, jó romňa liňa, amen romňa liňam, tumen romňen liňan, jón romňen liňe; me romeste gejom; tu romeste gejal, jój romeste geja, amen romeste gejam, tumen romeste gejan, jón romeste geje	oženil jsem se – oženil ses – oženil se – oženili jsme se – oženili jste se – oženili se; vdala jsem se – vdala ses – vdala se – vdaly jsme se – vdaly jste se – vdaly se
284	me rušav, tu rušes, jó, jój rušel, amen rušas, tumen rušen, jón rušen	me rušav, tu rušes, jó, jój rušel, amen rušas, tumen rušen, jón rušen; me xojard'uvav, tu xojard'os, jó, jój xojard'ol, amen	zlobím se – ...; naštvávám se – ...

		xojard'uvav, tumen xojard'on, jón xojard'on	
285	me rušjom, tu rušjal, jó, jój rušja, amen rušjam, tumen rušjan, jón rušje	me xojard'ijom, tu xojard'ijal, jó, jój xojard'ija, amen xojard'ijam, tumen xojard'ijan, jón xojard'ije	rozlobil jsem se – ...; naštval jsem se – ...
286	me našjuvav, tu našjuves, jó, jój našjuvel, amen našjuvas, tumen našjuven, jón našjuven	me našjuvav, tu našjos, jó, jój našjol, amen našjuvas, tumen našjon, jón našjon	ztrácím se – ztrácíš se – ztráci se – ztrácíme se – ztrácíte se – ztrácejí se
287	me našijom, tu tut našad'al, jó, jój pes našad'a, amen amen našad'am, tumen tumen našad'an, jón pes našad'e	me našijom, tu našijal, jó, jój našija, amen našijam, tumen našijan, jón našije;	ztratil jsem se – ztratil ses – ztratil se – ztratili jsme se – ztratili jste se – ztratili se
288	me darav, tu daras, jó, jój daral, amen daras, tumen daran, jón daran	me darav, tu daras, jó, jój daral, amen daras, tumen daran, jón daran	bojím se – ...
289	me darand'ijom, tu darand'ijal, jó, jój darand'ija, amen darand'ijam, tumen darand'ijan, jón darand'ije	me darand'ijom, tu darand'ijal, jó, jój darand'ija, amen darand'ijam, tumen darand'ijan, jón darand'ije	bál jsem se – ...; lekl jsem se – ...
290	me hasav, tu hasas, jó, jój hasal, amen hasas, tumen hasan, jón hasan	me hasav, tu hasas, jó, jój hasal, amen hasas, tumen hasan, jón hasan	směju se – ...
291	me hasand'ijom, tu hasand'ijal, jó, jój hasand'ija, amen hasand'ijam, tumen hasand'ijan, jón hasand'ije	me hasand'ijom, tu hasand'ijal, jó, jój hasand'ija, amen hasand'ijam, tumen hasand'ijan, jón hasand'ije	zasmál jsem se – ...
292	me tromav, tu tromas, jó, jój tromal, amen tromas, tumen troman, jón troman	me tromav, tu tromas, jó, jój tromal, amen tromas, tumen troman, jón troman	troufám si – ...
293	me tromand'ijom, tu tromand'ijal, jó, jój tromand'ija, amen tromand'ijam, tumen tromand'ijan, jón tromand'ije	me tromand'ijom, tu tromand'ijal, jó, jój tromand'ija, amen tromand'ijam, tumen tromand'ijan, jón tromand'ije	troufl jsem si – ...
294	me dikhav, tu dikhes, jó, jój dikhel, amen dikhas, tumen dikhen, jón dikhen	me dikhav, tu dikhes, jó, jój dikhel, amen dikhas, tumen dikhen, jón dikhen	vidím – ...
295	me dikhjom, tu dikhjal, jó, jój dikhja, amen dikhjam, tumen dikhjan, jón dikje	me dikhjom, tu dikhjal, jó, jój dikhja, amen dikhjam, tumen dikhjan, jón dikhje	uviděl jsem – ...
296	me mukhav, tu mukhes, jó, jój mukhel, amen mukhas, tumen mukhen, jón mukhen	me mukav, tu mukes, jó, jój mukel, amen mukas, tumen muken, jón muken	nechávám – ...
297	me mukjom, tu mukjal, jó, jój mukja, amen mukjam, tumen mukjan, jón mukje	me mukjom, tu mukjal, jó, jój mukja, amen mukjam, tumen mukjan, jón mukje	nechal jsem – ...
298	me rakhav, tu rakhes, jó, jój rakhel, amen rakhas, tumen rakhen, jón rakhen	me rakhav, tu rakhes, jó, jój rakhel, amen rakhas, tumen rakhen, jón rakhen	nacházím – ...
299	me rakjom, tu rakjol, jó, jój rakja, amen rakjam, tumen rakhjan, jón rakje	me rakjom, tu rakjol, jó, jój rakja, amen rakjam, tumen rakjan, jón rakje	našel jsem – ...
300	me phučav, tu phučas, jó, jój phučel, amen phučas, tumen phučen, jón phučen; me mangav, tu manges, jó, jój mangel, amen mangas, tumen mangel, jón mangel	me phučav, tu phučas, jó, jój phučel, amen phučas, tumen phučen, jón phučen; me mangav, tu manges, jó, jój mangel, amen mangas, tumen mangel, jón mangel	ptám se –...; prosím – ...
301	me phučjom, tu phučja, jó, jój phučja, amen phučjam, tumen phučjan, jón phuče	me phučjom, tu phučja, jó, jój phučja, amen phučjam, tumen phučjan, jón phuče; me mangjom, tu mangjal, jó, jój mangje, amen mangjam, tumen mangjan jón mangje	zeptal jsem se – ...; poprosil jsem – ...
302	me bešav, tu bešes, jó, jój bešel, amen bešas, tumen bešen, jón bešen	me bešav, tu bešes, jó, jój bešel, amen bešas, tumen bešen, jón bešen	sedím – ...
303	me tejlje bešjom, tu tejlje bešjal, jó, jój bešja, amen bešjam, tumen bešjan, jón bešje	me téle bešjom, tu téle bešjal, jó, jój téle bešja, amen téle bešjam, tumen téle bešjan, jón téle bešje	sedl jsem si – ...
304	me xudav, tu xudes, jó, jój xudel, amen	me xudav, tu xudes, jó, jój xudel, amen	dorážím

	xudas, tumen xuden, jón xuden; me džav, tu džas, jó, jój džal, amen džas, tumen džan, jón džan	xudas, tumen xuden, jón xuden; me džav, tu džas, jó, jój džal, amen džas, tumen džan, jón džan	(dostávám se) – ...
305	me gejom, tu gejal, jó, jój geja, amen gejam, tumen gejan, jón geje	me somas, tu salas, jó, jój sa, amen samas, tumen sanas, jón sje; me xúňom, tu tut xúňal, jó, jój pes xúňa, amen xúňam amen, tumen xúňan rumen, jón pumen xúňe	dorazil jsem (dostal jsem se) – ...
306	me pijav, tu pijes, jó, jój pijel, amen pijas, tumen pijen, jón pijen	me pijav, tu pijes, jó, jój pijel, amen pijas, tumen pijen, jón pijen	piju – ...
307	me téle thod'om, tu téle thod'al, jó, jój téle thod'a, amen téle thod'am, tumen téle thod'an, jón téle thod'e	me pijom, tu pijal, jó, jój pija, amen pijam, tumen pijen, jón pije	pil jsem – ...
308	me xav, tu xas, jó, jój xal, amen xas, tumen xan, jón xan	me xav, tu xas, jó, jój xal, amen xas, tumen xan, jón xan	jím – ...
309	me xájom, tu xájal, jó, jój xája, amen xájam, tumen xájan, jón xáje	me xájom, tu xájal, jó, jój xája, amen xájam, tumen xájan, jón xáje	snědl jsem – ...
310	me džav, tu džas, jó, jój džal, amen džas, tumen džan, jón džan	me džav, tu džas, jó, jój džal, amen džas, tumen džan, jón džan	jdu – ...
311	me gejom, tu gejal, jó, jój geja, amen gejam, tumen gejan, jón geje	me gejom, tu gejal, jó, jój geja, amen gejam, tumen gejan, jón geje	šel jsem – ...
312	me sovav, tu soves, jó, jój sovel, amen sovas, tumen soven, jón soven	me sovav, tu soves, jó, jój sovel, amen sovas, tumen soven, jón soven	spím – ...
313	me sú'om, tu sú'al, jó, jój sú'a, amen sú'am, tumen sú'an, jón sú'e	me sú'om, tu sú'al, jó, jój sú'a, amen sú'am, tumen sú'an, jón sú'e	spal jsem – ...
314	me merav, tu meres, jó, jój merel, amen meras, tumen meren, jón meren	me merav, tu meres, jó, jój merel, amen meras, tumen meren, jón meren	umírám – ...
315	me mujom, tu mujal, jó, jój muja, amen mujam, tumen mujan, jón muje	me mujom, tu mujal, jó, jój muja, amen mujam, tumen mujan, jón muje	umřel jsem – ...
316	me perav, tu peres, jó, jój perel, amen peras, tumen peren, jón peren	me perav, tu peres, jó, jój perel, amen peras, tumen peren, jón peren	padám – ...
317	me pejom, tu pejal, jó, jój peja, amen pejam, tumen pejan, jón peje	me pejom, tu pejal, jó, jój peja, amen pejam, tumen pejan, jón peje	spadl jsem – ...
318	me sid'arav, tu sid'ares, jó, jój sid'arel, amen sid'aras, tumen sid'aren, jón sid'aren; me trádav, tu trádes, jó, jój trádel, amen trádas, tumen tráden, jón tráden	me trádav, tu trádes, jó, jój trádel, amen trádas, tumen tráden, jón tráden; me vezet'nav, tu vezet'ines, jó, jój vezet'inel, amen vezet'inam, tumen vezet'inen, jón vezet'inen	ženu – ...; řídím – ...
319	me tráňom, tu tráňal, jó, jój tráňa, amen tráňam, tumen tráňan, jón tráňe	me tráňom, tu tráňal, jó, jój tráňa, amen tráňam, tumen tráňan, jón tráňe; me kergetind'om, tu kergetind'al, jó, jój kergetind'a, amen kergetind'am, tumen krergetind'an, jón kergetind'e, vezetind'om, tu vezetind'al, jó, jój vezetind'a, amen vezetind'am, tumen, vezetind'an, jón vezetind'e	zahnal jsem – ...; řídil jsem – ...
320	me čumidav, tu čumides, jó, jój čumidel, amen čumidas, tumen čumiden, jón čumiden	me čumidav, tu čumides, jó, jój čumidel, amen čumidas, tumen čumiden, jón čumiden	líbám – ...
321	me čumiňom, tu čumiňal, jó, jój čumiňa, amen čumiňam, tumen čumiňan, jón čumiňe	me čumiňom, tu čumiňal, jó, jój čumiňa, amen čumiňam, tumen čumiňan, jón čumiňe	políbil jsem – ...
322	me dav, tu des, jó, jój del, amen das, tumen den, jón den	me dav, tu des, jó, jój del, amen das, tumen den, jón den	dávám – dáváš – dává – dáváme – dáváte – dávají; dám – dáš – dá – dáme – dáte – dají

			dal jsem – dal jsi – dal – dali jsme – dali jste – dali
323	me diňom, tu diňal, jó, jój diňa, amen diňam, tumen diňan, jón diňe	me diňom, tu diňal, jó, jój diňa, amen diňam, tumen diňan, jón diňe	
324	me lav, tu les, jó, jój lel, amen las, tumen len, jón len	me lav, tu les, jó, jój lel, amen las, tumen len, jón len	beru – ...
325	me liňom, tu liňal, jó, jój liňa, amen liňam, tumen liňan, jón liňe	me liňom, tu liňal, jó, jój liňa, amen liňam, tumen liňan, jón liňe	vzal jsem – ...
326	me džav, tu džas, jó, jój džal, amen džas, tumen džan, jón džan	me džav ande, tu džas ande, jó, jój džal ande, amen džas ande, tumen džan ande, jón džan ande	vcházím – ...
327	me gejom ande, tu gejal ande, jó, jój geja ande, amen ande gejam, tumen ande gejan, jón ande geje	me ande gejom, tu ande gejal, jó, jój ande geja, amen ande gejam, tumen ande gejan, jón ande geje	vešel jsem – ...
328	me džav avri, tu džas avri, jó, jój džal avri, amen džas avri, tumen džan avri, jón džan avri	me avri džav , tu avri džas, jó, jój avri džal , amen avri džas, tumen avri džan, jón avri džan	vycházím – ...
329	me gejom avri, tu gejal avri, jó, jój geja avri, amen gejam avri, tumen gejan avri, jón geje avri	me avri gejom, tu avri gejal, jó, jój avri geja, amen avri gejam, tumen avri gejan, jón avri geje	vyšel jsem – ...
330	me džav téle, tu džas téle, jó, jój džal téle, amen džas téle, tumen džan téle, jón džan téle	me džav téle, tu džas téle, jó, jój džal téle, amen džas téle, tumen džan téle, jón džan téle	scházím (jdu dolů) – ...
331	me gejom téle, tu gejal téle, jó, jój geja téle, amen téle gejam, tumen téle gejan, jón téle geje	me téle gejom, tu téle gejal, jó, jój téle geja, amen téle gejam, tumen téle gejan, jón téle geje	sešel jsem (šel jsem dolů) – ...
332	khére somas	khére somas	Byl jsem doma.
333	na somas khére.	na somas khére	Nebyl jsem doma.
334	ájom khére.	ájom khére	Přišel jsem domů.
335	na ájom khére.	na ájom khére	Nepřišel jsem domů.
336	salas khére?	salas khére	Byl jsi doma.
337	na salas khére.	na salas khére	Nebyl jsi doma.
338	sa khére.	khére sa	Byl doma.
339	na sa khére.	na sa khére.	Nebyl doma.
340	táha uv khére uva	táha khére uvá	Zítřa budu doma.
341	táha n-uvá khére.	táha n-uvá khére.	Zítřa nebudu doma.
342	táha uveha khére.	táha khére uveha	Zítřa budeš doma.
343	táha n-uveha khére.	táha na uveha khére	Zítřa nebudeš doma.
3 44a.	džanav.	džanav	Vím.
3 44b.	na džanav.	na džanav.	Nevím.
3 45a.	na džav ando fóro.	na džav ando fóro.	Nejdu do města.
3 45b.	na kamav te džan ando fóro.	na kamav ando fóro te džan	Nechci jít do města.
3 46a.	na džas ando fóro.	na džas ando fóro	Nejdeš do města.
3 46b.	na kames ando fóro te džan.	na kames ando fóro	Nechceš jít do města.
3 47a.	jój na kamel te džan ando fóro.	jój na kamel ando fóro te džan	Ona nechce jít do města.

3 47b.	jó na kamel ando fóro te džan.	jó na kamel ando fóro te džan.	On nechce jít do města.
348	talán dža ando fóro.	šaj uvel, ho' ando fóro	Možná půjdu do města.
349	na dikhja man. na dikhjom les.	na dikhja man. na dikhjom les.	Neviděl mě. Neviděl jsem ho.
3 50a.	lidžav tuke zumiň. akana lidžav tuke zumiň.	anav, lidžav tuke zumiň	Nesu ti teď polévku.
3 50b.	akana lidžav leske zumiň.	lidžav leske zumiň	Nesu mu teď polévku.
3 50c.	lidžav leske zumiň.	lidžav lake zumiň	Nesu jí teď polévku.
3 50d.	lidžav tumenge zumiň.	lidžav tumenge zumiň.	Nesu vám teď polévku.
3 50e.	lidžav lenge zumiň.	lidžav lenge zumiň	Nesu jim teď polévku.
351	jón amenge anen zumiň.	anen amenge zumiň	Nesou nám teď polévku.
352	dikhav tut.	dikhav tut	Vidím tě.
3 53a.	na dikhja man.	na dikhja man	Neviděl mě.
3 53b.	na dikhja tut.	na dikhja tut	Neviděl tě.
3 53c.	na dikhja les.	na dikhja les	Neviděl ho.
3 53d.	na dikhja la.	na dikhja la	Neviděl ji.
3 53e.	na dikhja amen.	na dikhja amen	Neviděl nás.
353f	na dikhja tumen.	na dikhja tumen.	Neviděl vás.
3 53g.	na dikhja len.	na dikhja len	Neviděl je.
3 54a.	me uva igasgatóvo.	mandar uva igasgatóvo	Stávám se ředitelem.
3 54b.	Uveha igasgatóvo.	tu uveha igasgatóvo	Stáváš se ředitelem.
3 54c.	Uvaha igasgatóvi.	amen uvaha igasgatóvi	Stáváme se řediteli.
3 54d.	Uvena igasgatóvi.	tumen una igasgatóvi.	Stáváte se řediteli.
3 54e.	Uven igasgatóvi.	una igasgatóvi.	Stávají se řediteli.
3 55a.	som igasgatóvo.	áčhijom igasgatóvoske	Stal jsem se ředitelem.
3 55b.	tu sal igasgatóvo.		Stal jsi se ředitelem.
3 55c.	áčhijam igasgatóvenge.	áčhijam igasgatóvenge	Stali jsme se řediteli.
3 55d.	áčhijan igasgatóvenge.	tumen áchijan igasgatóvenge	Stali jste se řediteli.
3 55e.	jón áchije igasgatóvenge.	jón áchije igasgatóvenge	Stali se řediteli.
3 56a.	ídž somas nasvalo.	ídž somas nasvalo	Včera jsem byl nemocný.
3 56b.	tu salas ídž nasvalo.	ídž salas nasvalo	Včera jsi byl nemocný.
3 56c.	ídž sa joj nasvaji.	ídž jój sa nasvaji	Včera byla nemocná.
3 56d.	ídž samas nasvale.	ídž samas nasvale	Včera jsme byli nemocní.
3		ídž sanas nasvale	Včera jste

56e.			byli nemocní.
356f		ídž se nasvale	Včera byli nemocní.
357	gádži, dža het!	gádži, dža het!	Gádžovko, běž pryč!
358	čhajori, dža het!	čhaje, dža het!	Děvče, běž pryč!
359	čhavore, aven arde! valeso tumen dav.	čhavore, aven arde! valeso tumen dav	Děti, pojd'te sem! Něco vám dám.
360	čhajale, aven arde!	čhajale, aven arde!	Děvčata, pojd'te sem!
361	čhavale, džan het!	čhavale, džan het!	Chlapi, běžte pryč!
362	pheņeja, jav arde!	pheņori, jav arde!	Sestro, pojd' sem!
363	pheņeje, džan het!	pheņale, džan het!	Sestry, běžte pryč!
364	phrala, xa! phrala, xan!	phrala, xa! phralale, xan!	Bratře, jez! – Bratři, jezte!
365	phraloro pi! phralora pijen!	phrala pi! phralale pijen!	Bratře, pij! – Bratři, pijte!
366	čhaje, žužar o kher! bori, žužar o kher!	čhaje, žužar ope o kher! bori, žužar ope o kher!	Dcero, uklid' dům! – Snacho, uklid' dům!
367	čhavale na rušen! na xojard'on	čhavale na keren vika!	Přátelé (kamarádi), nerozčilujte se!
368	čumid tra pheņa!	čumid tira pheņa!	Polib svou sestru!
369	čhiv o bar, čhiv i čik andi udvara!	čhiv oda o bar, čhiv i čik opi (andi) udvara!	Hod' ten kámen! – Hod' hlínu do dvora!
370	phand o vudar!	phan ande vudar! Ker ande vudar!	Zavři dveře!
371	le ope le čhavores!	hazde ope le čhavores!	Zvedni to dítě!
372	ispid ande leste!	ispid ande leste!	Strč do něho! (Strč ho!)
373	kede ope o love!	kede ope love!	Posbírej ty peníze!
374	čit! čiten!	čit! čiten!	Mlč! – Mlčte!
375	band'uv téle! band'on téle!	band'uv téle! band'on téle!	Ohni se! – Ohněte se!
376	so sigeder le véra! le véra! len véra, so sigeder! so sigeder len véra!	so leksigeder romņa le! so sigeder dža romeste! So leksigeder len romņen! so leksigeder džan romeste!	Brzo se ožeň! – Brzo se vdej! – Brzo se ožeňte! – Brzo se vdejte!
377	thov o vasta táte páňiha!	thov o vasta táte páňiha!	Umyj si ruce teplou vodou!
378	ada hin o čepo čhavóro	ada hin cikno čhavóro	Tohle je malý kluk.
379	aja hin i čepi čhajori	aja hin cikňi čhajori	Tohle je malá holka.
380	dikhja le phures	dikhja ole phures	Uviděl toho starce

			(starého muže).
381	dikhja la phura	dikhja la phura	Uviděl tu stařenu (starou ženu).
382	dikhja le phuren	dikhja ole phuren	Uviděl ty starce (staré muže).
383	dikhja le phuren romňen	dikhja ole phure romňen	Uviděl ty stařeny (staré ženy).
384	našt'ig avas pale mék n-éla sasto	našt'ik džas pale mék ávi na sast'uvaha	Nemůžeme se vrátit, dokud se neuzdraví.
385	so tut diňa? ništa	so tut diňa? ništa	Co ti dal? Nic.
386	aja angrušt'i hin araňiko	aja djuréva hin le araňostar	Tenhle prsten je ze zlata.
387	phirás po pijaci sako d'ives	phirás opo pijaci sako d'ives	Chodíval jsem na trh každý den.
388	džanlas ola d'ija mišto	džanlas ola d'ija igen mišto	Uměla (znala) ty písničky dobře.
389	mék odoj gejam ma heť sa	mék od'a gejam má jó od'a na sa	Než jsme se tam dostali, už byl pryč.
390	na phučjomas tutar te džanjomas ká hino	na phučas tut te džanás ká ado hin	Neptal bych se tě, kdybych věděl, kde to je.
391	kamás tutar te phučen soske oda kerďa	igen les kamav te phučen soske jó oda kerďa	Rád bych se ho zeptal, proč tohle udělal.
392	te oda o kher rakhjomas n-újomas adaj	te oda o kher rakjahas akor n-éjahas adaj	Kdyby ten dům našel, tak by tady teď nebyl.
393	džav te soven, vaš oda hot' ...džav te soven, mer fáratno som	džav te soven, mer som avi fáradimen	Jdu teď spát, protože jsem unavený.
394	darand'ija sar les dikhja	darand'ija sar les dikhja	Lekla se, když ho uviděla.
395	na sa len nisave love. vaš oda kampije te bikinen i motora.	má na sa len nisave love, azír musaj te bikinen i motora.	Už neměli (žádné) peníze. Proto museli prodat auto.
396	táha ande kerav aja buťi a džav ando fóro	táha andefeziná aja buťi akor džá ando fóro	Zítra dodělám tuhle práci a potom půjdu do města.
397	so sigeder, telo štar d'ives, éla amen motora vaš o štar d'ives, éla amen motora	Brzo, vlastně už za čtyři dny, budeme mít auto.
398	ajal k-amende a na somas khere. gejom ávi.	ajal ke amende me na somas khere gejom ávi	Přišel jsi k nám, ale já

			jsem nebyl doma. Šel jsem ven.
399	khelas mange mire praleha	khelás míre phraleha	Hráł jsem si se svým bratrem.
400	t-élas man love diňomas tuke len	te élas man valesave love dás tuke len	Kdybych měl nějaké peníze, dal bych ti je.
401	bešas ando khere	bešas ando khere	Sedíme v domě.
4 02a.	mék na ája	mék na ája	Ještě nepřišel.
4 02b.	mék na ája	mék na ája	Ještě nepřišla.
403	phagijom i kúčori	phagijom i kúčori	Rozbil jsem hrneček.
404	raťaha pijas kaveja, ráťi teja	raťaha pijas kaveja, ráťi pijas teja	Ráno pijeme kávu a večer pijeme čaj.
405	sar terno somas, butvar phirás po pijaci	kana somas terno, igen d'akran phirás po pijaci	Když jsem byl mladý, chodil jsem velmi často na trh.
406	sar phutraďa o vudar, kezďind'a te peren o brišind	sar pale phutraďa o vudar, mind'ár xuňa te peren o brišind	Jakmile otevřel dveře, začalo pršet.
407	štar d'ives ávi na gejom, mer perlas o brišind	štar d'ives na gejom andalo kher avi, azír o brišind perlas	Čtyři dny jsem nevyšel z domu, protože přišlo.
408	džas ávi mék perla o brišind	džas avi mék o brišind na perel	Pojďme ven, než začne zase pršet.
409	mék arde ájam te bešen, tak dur bešahas	mék arde phiraďom, tak bešás téle igen dur	Než jsem se sem přistěhoval, bydlel jsem daleko odsud.
410	gejom adad'ive raťaha	jój geja adad'ive raťaha	Odjela dneska ráno.
411	te ájalas idž, dikhjalas	te idž ájalas, dikhjalas la	Kdybys býval včera přišel, viděl bys ji.
412	te aveha, dikhá tut	te aveha, akor dikhá tut	Jestli přideš, uvidím tě.
413	te phurdela i bajval, na džav ávi	te phurdela i bajval, akor na džá ávi	Jestli bude foukat vítr, nepůjdu ven.
414	andi korčma na poťind'a	andi korčma vaš ňisoske na poťind'a	V hospodě za nic nezaplatil.
415	ňikastar ňisave love na xuňom	ňikastar ňisave love na xuňom	Od nikoho jsem žádné peníze nedostal.
416	telo pándž perci kezďind'a te vakeren	palo pandž perci kezďind'a te vakeren	Po pěti minutách začal mluvit. (Po pěti

			minutách se rozpovídal.)
417	kezdind'a te vakeren pal peste	kezdind'a te vakeren meša	Začala vyprávět příběh.
418	áčhija o brišind	áčhija o brišind	Přestalo pršet.
419	naš'í phutrad'om o vudar	naš'ík pale phutrad'om o vudar	Nemohl jsem otevřít dveře.
420	aňi jó naš'í phutrad'a o vudar	aňi jó oda vudar na phutrad'a pale	Ani on ty dveře nemohl otevřít.
421	érzind'om hoť nane laha mišto	ejsrabratáňinom, hoť valeso laha nane mište, ejsrabratájom hoť la.... Na mišto	Cítil jsem, že s ní něco není v pořádku.
422	aja čepi romňi hin la trin čhavóre	ala cikňa romňora hin trin čhavóre	Tahle malá žena má tři děti.
423	te pijá but thud, tak uvá zoraji	te but thud pijá , akor zoraji uvá	Když budu pít hodně mléka, budu silná.
424	talán šaj dav ole romes valekeci cigareti	đav ole romes valekeci cigareti	Snad můžu dát tomuhle Romovi několik cigaret.
425	šaj aves manca?	šaj aves manca?	Můžeš jít se mnou?
426	naš'íg džal khére	naš'ík džal khére	Nemůže jít domů.
427	pinteken gejom te dikhen mira da	pinteken somas te dikhen la mama	V pátek jsem šel navštívit svou matku.
428	sar od'a gejom, dikhjom, náne khére	kana odoj somas dikhjom, hoť jój nane khére	Ale když jsem tam došel, viděl jsem, že není doma.
429	phučjom le tanítovostar avla-ji pro bijav	phučjom le tanítovos či avela opo bijav	Zeptal jsem se učitele, jestli přijde na svatbu.
430	musaj som te phučen la tanítóken, hoť avena pro bijav	de phučáv ... la tanítóvka	Samozřejmě se taky musím zeptat učitelky.
431	šaj vel hoť ando agostoši perla o brišind	šaj uvel hoť juliušba perla o brišind	Je možné, že v červenci bude pršet.
432	čiterketen musaj sam ando fóro te džan	čiterketen musaj sam mekhind ando fóro te džan	Ve čtvrtek musíme znova do města.
433	džanav, hoť ando utošunde duj berša somal but búťi	džanav, hoť vašo dú berš salas but búťi	Vím, že jsi měl v posledních dvou letech spoustu práce.
434	kamjom khére te džan	kamjom te džan khére	Chtěl jsem jít domů.
435	jekhvar kamás andí amerika te džan	jekhvar kamás te džan amerikate	Jednou bych

			se rád podíval do Ameriky.
436	kamav te džal het	kamav, hoť te džal het	Chci, aby šel pryč.
437	mangel man te dav les lóve	mangja mandar lóve	Požádal mě, abych mu dal peníze. (Poprosil mě o peníze.)
438	phend'om lake te cinel xundrula, purum a ármiň	phend'om, hoť lake te cinel xundrula, puruma taj ármiň	Řekl jsem jí, aby koupila houby, cibuli a zelí.
439	phend'a, hoť aver berš oja motora te bikinav	phend'a mange, hoť oja motora aver berš te bikinav	Řekl mi, abych to auto příští rok prodal.
440	aja k-amende te vakeren manca	aja k-amende te vakeren manca	Přišel k nám, aby si se mnou promluvil.
441	šoha na džav po pijaci te cinen máro	šoha na phirav po pijaci te cinen máro	Nikdy nechodím na trh kupovat chleba.
442	hetvin gejom te mangen le gadžestar lóve	hétvin somas somas ko gádžo te del man lóve	V pondělí jsem šel k tomu gádžovi požádat ho o peníze.
443	phutrad'om i ablaka te šunav tut	pále kerđ'om i ablaka, hoť tut te šunav	Otevřel jsem okno, abych tě slyšel.
444	phandav i ablaka te na amen šunel	ande phandav i ablaka, hoť te amen nane šunel	Zavřu okno, aby nás neslyšel.
445	cind'a peske neve gada te šaj ...te džanel te džan ando fóro.	cind'a peske neve gada, hoť te džanel te džan ando fóro.	Koupil si nové šaty, aby mohl jít do města.
446	ájom khére te dikhav tut	ájom khére, hoť te dikhav tut	Přišel jsem domů, abych tě viděl.
447	phend'om leske sar te bikinel le grastes	phend'om leske sar te bikinen ole grastes	Řekl jsem mu, jak prodat toho koně.
448	ája ando január	ája januárba	Přijel (dorazil) v lednu.
449	jój mandar phučja so te kerel buter lóve te rodel	jój man phučja, hoť so te kerel , hoť te rodel valesave lóve	Zeptala se mě, co má dělat, aby si vydělala víc peněz.
450	savo xaben kamel tiri áňoška	savo xaben mišto perel la áňóškake	Jaké jídlo chutná vaší tchýni?
451	na džanav so te kerav	vekepe na džanav so te kerav	Vůbec nevím, co mám dělat.
452	na džanav kana te džan khére	na džanav kana te džan khére	Nevím, kdy

			mám jít domů.
453	kaj ájla dž-ando linaj; kaj bešla dž-ando linaj	ká bešla dži linaje	Kde bude až do léta bydlet?
454	értinav soske geja het	értinav soske geja het	Chápu (rozumím tomu), proč odešel.
455	phučja ko geja keden ando fóro	phučja man ko geja keden ando fóro	Zeptal se, kdo šel v úterý do města.
456	seredán mék jehvar phučja le tanítovostar	seredan phučja mekhin le tanítovos	Ve středu se učitele zeptal zase.
457	šund'om hoť bešen adaj te aver roma	šund'om hoť adaj bešen i butere (avre) roma	Slyšel jsem, že tu žijou i jiní Romové.
458	gondolinav, hoť januáristar adaj bešen	ávka šund'om, hoť adaj bešen juliušostar	Myslím, že tu bydlí od června.
459	diňom le gádžes čepe lóve te cinel kaveja	diňom le gádžes valekeci lóve, hoť te džanel peske te cinen kaveja	Dal jsem tomu gádžovi trochu peněz, aby si mohl koupit kávu.
460	gondolindě, hoť andi kočma sam	jón pumende avka gondoliňd'e, hoť me andi kočma som	Nejspíš (asi, pravděpodobně) si mysleli, že jsem v hospodě.
461	dikhjom po drom te džan valesave romes	dikhjom pi úca sar džalas valesavo manuš	Viděl jsem po ulici jít nějakého muže. (Viděl jsem nějakého muže, jak jde po ulici.)
462	gejom khére, mér už na birinas	gejom khére, máj avi somas faradimen	Šel jsem domů, protože jsem byl unavený.
463		ňisostar ništa ope áchija u sgeja het	Najednou se zvedl (vstal) a odešel.
464	amári tanítóka nasvali	amári tanítovka nasvaji hin	Naše učitelka je ještě nemocná.
465	mék na ája andi škóla	mék na ája andi škóla	Ještě se nevrátila do školy.
466	na pindžarav avere romen	na pindžarav avere romen	Neznám jiné Romy.
467	oka berš sa trin čhon šilale	oka berš sa trin čhon igen šilale	Loni jsme měli tři studené měsíce.
468	vaš valesoske rušja	vaš valesoske ande xojard'ija	Kvůli něčemu se na mě rozzlobil (naštval).

469	aňi jó, aňi leskero pháral, nane len dosta lóve	aňi jó, aňi leskero phrales, nane dosta lóve	Ani on, ani jeho bratr nemají dost peněz.
470	angl-oda tuke phend'om	má angl-oda tuke phend'om	Už jsem ti to předtím říkal.
471	o dad the o phral geje po pijaci	o ápa taj míro phral geje po pijaci	Otec i bratr šli v sobotu na trh. (Jak můj otec, tak můj bratr šli v sobotu na trh.)
472	keci roma mék kočovinen	keci roma mék phíraven verdenca	Kolik lidí ještě kočuje s vozy?
473	me bešav ando fóro, jó ando gav	me bešav ando fóro, jó bešel ando gav	Bydlím ve městě, ale on bydlí na venkově (na vesnici).
474	ídž gejam eroe le rome...gádženca ando báro.	ídž gejam le vendešegenca andi kočma	Včera jsme šli s nějakými hosty do místního baru.
475	adad'ives musaj som ávenca od'a te džan	adad'ives musaj som te džan meghin od'a le ávre vendešegenca	Dneska tam musím zase s jinými hosty.
476	jepaš, jekh, du, trin, štar, pándž, šó, efa, oxto, eňa, deš, dešujekh, dešudu, dešupándž, dešušó, dešefta, dešoxto, dešeňa, biš, bištejekh, bištešó, bištefta, bištheocto, bištéeňa, harmid, harmid'ekh, meďven, oetven, hatvan, hetven, jótvan, tilencvenc, sals, ézer.	jepaš, jekh, duj, trin, štar, pándž, šow, efa, oxto, eňa, deš, dešujekh, dešuduj, dešupándž, dešušow, dešefta, dešoxto, dešeňa, biš, bištejekh, bištajšow, bištafta, bištaoxto, bišttaeňa, harminc, harmincjekh, neďven, oetven, hatvan, hetven, ňólcvan, kilencven, šel, ézero	půl, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100, 1000
477	hin man du(j) pheňa	hin man dú pheňa	Mám dvě sestry.
478	kurke gejom andi khangeri míre duje pheňenca, míra ánd'aha, míra boraha	kurke gejom andi khangeri míre duje pheňenca, míra néňaha, míra bouraha	V neděli jsem šel do kostela se svými dvěma sestrami – se svou tetou – se svou snachou.
479	la virága xuňom la pheňatar	i pheň mange diňa ola virága	Dostal jsem tyhle květiny od sestry.
480	pheňa míre, dikhjom tumen sar xan o gulo. míre pheňora	pheňora míre, dikhjom tumen sar xan gulipen	Sestřičky moje, viděl jsem vás, jak jíte sladkosti!
481	hin man du(j) phrala	hin man dú phrala	Mám dva bratry.
482	šund'om palal míre.. pal mire du(j) phrala.	šund'om odá míre duje phralendar	Slyšel jsem o tom od svých dvou bratrů.
483	gejom ando fóro le duje phralenca	gejom ando fóro míre duje phralenca	Šel jsem do

			města se svými dvěma bratry.
484	khera míre phralengere hine báre taj néve	o khera míre phralengere hine báre a néve	Domy mých bratrů jsou nové a velké.
485	savore čhavore míre mék čepóre hine	savore míre čhavore meg hin cikne	Všechny moje děti jsou ještě malé.
486	čhind'om man la čuraha	čhind'om ola čuraha	Poranil jsem se tím nožem.
487	mama, so kerd'al?	mama, so tu kerd'al?	Matko (mami), co's to udělala?
488	apa, so kerd'al?	ápa, so tu kerd'al?	Otče (tati), co's to udělal?
489	phralóro, so kerd'al?	phrala, so tu kerd'al?	Bratře, co's to udělal?
490	phralóra, so kerd'an?	phralóra, so tumen kerd'an?	Bratři, co jste to udělali?
491	ándžo, so kerd'al?	nění míri, so tu kerd'al?	Teto moje, co's to udělala?
492	pheñori, kija džas?	pheñori, kija džas?	Sestro, kam jdeš?
493	phuro romeja, kija džas?	papu, kija džas?	Stařečku (starý muži), kam jdete?
494	ňaña, kija džas?	ňaña, kija džas?	Stařenko (stará ženo), kam jdete?
495	hin man jekh.. čak jekh phralóro...čhavóro	hin man čak jekh čhavóro	Mám jenom jednoho syna.
496	trin džuvja pekenas o bokeja	trin romňa pekenas bokeja andi koňha	Tři ženy v kuchyni pekly koláč.
497	joj pindžarel trin džuvjengi o névi	joj džanel o névi le trine džuvjenge	Ona si pamatuje jména tři žen.
498	rodav trine čháven motoraha; rodav trine čháven verdaha	rodav trine terne čháven le verdoha;	Hledám tři mladíky s vozem.
499	kamjom ole trine čhavenca te džan ando fóro	kamjom te džan ando fóro ole terne čhavenca	Chtěl jsem s těmi třemi mladíky cestovat (jet) do města.
500	štar čhajóra khelen peske pi bár	štar cikne čhajóra khelen opi udvara	Čtyři (romské) holčičky si hrajou na zahradě.
501	kames ole štar čhajorence te khelen?	kames ole štar čhajorenca te khelen?	Chceš si s těmi čtyřmi holčičkami hrát?
502	pindžarav ole štar čhajorengere ra da	pindžarav la lengere dajen le čhajorengeren	Znám matku těch čtyř holčiček.
503	and-oda kher bešen štar čavóre	and-oda kher bešen štar čhave	V tomhle

			domě bydlí čtyři (romští) kluci.
504	kamav ole štar čhavorenca te vakeren	kamav ole štare čharenca te vakeren	Chci s těmi čtyřmi kluky mluvit.
505	na áchija mange ništa so tute dav	na áchija mange ništa so tut kamav te den	Nezbylo mi nic, co bych ti dal.
506	ada ma ňiko na kamel	ada má ňiko na hasnálineľ	Tohle už nikdo nepoužívá.
507	naš'ig ňikaj rakhjam	ňikhaj naš'ig ole rakhahas	Nikde jsme to nemohli najít.
508	valesar geja het, a so kamp... o kama to na poťind'a.	valesar jov geja het, bi jov ávi te poťind'ahas píro adošágo	Nějak se mu podařilo odejít bez toho, aby zaplatil svoje dluhy.
509	čak jekh čhavóro ňúgotan užarlas	čak jekh čhavóro ňúgotan užarel	Jenom jeden chlapec v klidu (klidně) čeká.
510	de oda čhavóres bokhej! čepi bokhej	de ale jekhe čhavóres čepi bokhejori	Dej tomuhle jednomu chlapci kousek koláče!
511	jekh čhaveske sa čhindo o gad	opo jekh čhavo čhindo pro sa o gad	Jeden kluk měl roztrhanou košili (roztrhané tričko).
512	i soba míre pheňenge hin igen čepóri	i soba míre duje pheňenge hin cikňori	Pokoj mých dvou sester je velmi malý.
513	pontošan telo jekh berš dikhjom míre tenedere pheňen	oká berš me dikhjom míre dúje pheňen	Přesně před rokem jsem viděl své dvě mladší sestry.
514	sako ráťi valekíja kamlas te džan	sako ráťi valekíja kamlas te džan	Každý večer někam chtěl jít.
515	na sa kíja te džan	má na sa kíja te džan	Nebylo už kam jít.
516	na kamlas te pijen	na kamlas ništa te pijen	Nechtěla nic pít.
517	ňikas na pindžarav	ňikas adaj na pindžarav	Nikoho tu neznám.
518	hin valeko khére po dílo?	hin valeko pal díloste khére?	Je v poledne někdo doma?
519	jó kisitindo je kana tu kames	kísno hi akan ňikor kana tu	Je připraven kdykoli, kdy ty.
520	valeko adaj bešel, ale na džanav ko. andal-oda kher.	and-oda kher valeko bešel, ale me na džanav ko.	Někdo bydlí v tomhle domě, ale já nevím kdo.

			Avšak v tamtom domě nebydlí nikdo.
521	and-oda kher ňiko na bešel	ale and-oda kher na bešel ňiko	
522	jekhvar ráti áje o čendoera	jekhvar ráti ke lende áje o čendoera	Jednoho večera (jednou večer) k ní přišla policie (přišli policajti).
523	ada o berš tumen áva pi karačoňa	ada aja berš džá ke tumen pi karačoňa	Letos k vám přijedu na Vánoce.
524	ada o kher hin pášeder sar-oda	ada o kher hin koezelep sar-odá aver	Tenhle dům je mnohem blíž než támhleten.
525	... no, buterval phírav raťaha sig thudeske	lekbuterval phírav vaš o thud raťaha	Většinou chodím pro mléko brzo ráno.
526	ká hine d'ivese?	ká hino sako d'ives?	Kde bývá (je) přes den?
527	joj hiňi odoj	jój má odoj hiňi	Už je tam. (Ona už je tam.)
528	má odoj hino.	má odoj hino	Už je tam. (On už je tam.)
529	adaj hin paš ada účo kašt.	adaj hin paš oda báro kašt.	Tady je, u toho vysokého stromu!
530	ká hiňi?	ká hiňi joj?	Kde je? (Kde je one?)
531	adaj hiňi.	adaj hiňi.	Tady je!
532	jepaš ráťakero ušťijom, phučas mandar káha som.	jepaš ráťakero ušťijom a phenav ká som.	O půlnoci jsem se vzbudil a řekl: Kde to jsem?
533	káha sal?	ká sal?	Kde jsi?
534	adaj sal.	adaj sal	Tady jsi!
535	phend'am amenge ká sam	phend'am jekh ávreske amen ká sam	Řekli jsme si (jeden druhému): Kde to jsme?
536	adaj sam.	adaj sam.	Tady jsme!
537	káha san?	ká san?	Kde jste?
538	adaj san.	adaj san.	Tady jste!
539	ká hine?	ká hine?	Kde jsou?
540	adaj hine.	adaj hine	Tady jsou!
541	trin murša džan palo pijaci khére.	trin murša džan khére palo pijaci	Tři muži jdou z trhu domů.
542	ada hin míro/tíro/leskero/jírlakero/amáro/tumáro/la kero kher.	ada hin míro/tíro/leskero/lakero/amáro/tumáro/leng ero kher.	Tohle je můj dům. – Tohle je tvůj dům. – Tohle je jeho dům. – Tohle

			je její dům. – Tohle je náš dům. – Tohle je váš dům. – Tohle je jejich dům.
543	šund'a oda mandar/tutar/lestar/latar/amendar/tumendar /lendar.	šund'a oda vakeriben (meša) mandar/tutar/lestar/latar/amendar/tumendar /lendar.	Slyšeli ten příběh ode mě. – Slyšeli ten příběh od tebe. – Slyšeli ten příběh od něho. – Slyšeli ten příběh od ní. – Slyšeli ten příběh od nás. – Slyšeli ten příběh od vás. – Slyšeli ten příběh od nich.
544	aven manca/tuha/leha/laha/amenca/tumenca/lenc a po bijav.	aven manca/tuha/leha/laha/amenca/tumenca/lenc a	Jdou se mnou na svatbu. – Jdou s tebou na svatbu. – Jdou s ním na svatbu. – Jdou s ní na svatbu. – Jdou s námi na svatbu. – Jdou s vámi na svatbu. – Jdou s nimi na svatbu. –
545	ká o lóve? leste.	ká hine o lóve? leste	Kde jsou ty peníze? U něho.
546	míro čhávo hino čepóro.	míro čhavóro hin cikno	Můj syn je malý.
547	aja hin míri phuv.	aja hin míri šajátni phuv	Tohle je moje vlastní země.
548	ladžavkerďi čhaj hiňi.	joj hin ladžavkerďi čhajóri/čhaj	Je to stydlivá holka.
549	almadinás rosno almadáši.	almodind'om igen pháro almodáši, igen pháro almodáši	Zdál se mi strašidelný sen.
550	cind'al valeso idž?	cind'al tuke idž valeso?	Koupil sis včera něco?
551	sombaton távas láche xábena.	sombaton taj kurke távaha láche xábena.	O víkendů si vaříme dobrá jídla.
552	ciňdan tumenge néve taniera taj roja?	cind'an tumenge néve taniera taj roja?	Koupili jste si nové talíře a lžíce?
553	oda gádžo mátija. but mátija.	adá gádžo igen mátija	Ten gádžo se strašně opil.
554	ajso máto sa, hoť našťi rakhlas píro kher.	ajso máto sa, hoť nína na džanav te rakhen píro kher.	Byl tak opilý, že ani nemohl najít svůj dům!

555	diňom tumare grasten čepo máro.	diňom cigno máro tumare štare grasten	Dal jsem trochu chleba vašim čtyřem koňům.
556	jekhvar pes dikhja ando d'ukeri /andi ablaka	ňisostar ništ dikhja pes ando d'ukeri /andi ablaka	Najednou se uviděla v zrcadle – v okně.
557	jó peske cind'a šéro	cind'a peske áver šéro	Koupil si další pivo.
558	aja hin tíri čhaj?	hina aja tíri čhaj?	Je tohle tvoje dcera?
559	po pijaci but džéne se.	po bučuvo sa igen but murša	Na pouti (na trhu) bylo hodně lidí.
560	sa odoj jekh romaňi čhaj taj but roma kas na pindžarlas.	sa odoj jekh romaňi čhaj taj valekeci roma so len na pindžarelas	Byla tam jedna Romka a několik Romů, které jsem neznal.
561	perel o brišind jévende ...ávci?	perel o brišind jévende aci?	Prší tu vždycky v zimě tolik?
562	pal diloste sa adaj jekh rom a phučlas pal tute. pal diloste phučlas pal tute valesavo rom.	pal diloste sa jekh manuš u phučlas pal (ope) tute	Odpoledne tu byl nějaký muž a ptal se po tobě. – Odpoledne se po tobě ptal nějaký muž.
563	sar čepóro somas, ta terod'inlas pal mande jekh romňi. phuri romňi.	kana somas cikno, tak ikerlas (báravlas) man jekh phuri romňi	Když jsem byl malý, starala se o mě jedna stará paní.
564	phure romňa igen kamen te vakeren pal tumáro terňipen.	o phure manuša i vakeren pal terňipen, pal o pumáro terňipen	Stáří lidé rádi vyprávějí o svém mládí (příběhy z mládí).
565	o čháve hine igen láche.	o terne čháve hine igen igešne	Mladíci jsou velmi stateční.
566	čhaja pes butvar ladžan	o čhaja hin but ladžandne	Holčičky jsou často stydlivé.
567	dikhjom ando veš kher	dikhjom ando veš jekh kher	Viděl jsem v lese dům.
568	ando gav dikhjom ajso ...zvláštno kher	ando gav dikhjom aco igen... kher	Ve vesnici jsem viděl takový zvláštní dům.
569	and-oda gav savore khera hin párne	and-oda gav hin savore khera párne	V téhle vesnici jsou všechny domy bílé.
570	angli bóta dikhjom jekhe romes	dikhjom paš i kočma /angli bóta te áčhen jekh manušes	Viděl jsem před obchodem stát jednoho muže.
571	phend'om leske hoť aja bóta phutraven	phend'om leske hoť and-aja bóta phutraven	Řekl jsem

	dešéngero	dešórengero/dešengero	mu, že v tom obchodě otvírají v deset.
572	áver d'ives les dikhjom úra	áver d'ives meghind dikhjom ole manušes	Příští den jsem toho samého muže viděl znovu.
573	dikhjom angli bóta te áchen valesave romen	dikhjom paš i bóta valesave manušen	Viděl jsem před obchodem stát nějaké muže.
574	úd'an ole romen dikhjom te ídž	úd'an ole muršen dikhjom ídž odoj	Ty samé muže jsem tam viděl i včera.
575	andi bóta dikhjom valesava romňa	andi bóta dikhjom valesava romňa	V obchodě jsem viděl nějakou ženu.
576	rát'i ola romňa dikhjom andi kočma	rát'i ola džueliko dikhjom andi kočma	V noci jsem tu samou ženu viděl v hospodě.
577	dikhjom andi bóta valesave romňen	dikhjom andi kočma valesave romňen	Viděl jsem v obchodě nějaké ženy.
578	úd'an ole romňen dikhjom odoj te adád'ive	(úd'an) ole romňen dikhjom meghind odoje se	Ty samé ženy jsem tam viděl dneska zase.
579	kamav o thud ale o ándra na. o thud kamav de o tojáša na	kamav o thud ale na kamav o ándre	Mám rád mléko, ale nemám rád vejce.
580	le dromeha khére vakerás valesava romňaha	pal o drom vakerás jekh romňaha	Po cestě domů jsem mluvil s nějakou ženou.
581	i romňi mange phend'a hoť and-oda gav hiňi névi	aja romňi mange ande phend'a hoť and-oda gav hiňi joj névi	Ta žena mi řekla, že je ve vesnici nová.
582	phend'a hoť ňikas na pindžarel	phend'a hoť ňikas na pindžarel	
583	ande la pindžar..tatind'om le romňenge	seznamind'a ole romňen savore romňenca ando gav	Představil jsem tu ženu všem ženám ve vesnici.
584	kěšéb bikind'om le romeske le grastes	kěšéb bikind'om le somšédoske le grastes	Později jsem prodal sousedovi koně.
585	po sueletéš napo xúňom rádiovo	sueletéšnapo mande cind'e rádiovo	Dostal jsem k narozeninám rádio.
586	ala hin čepe čhavóre	ale hin cikne čhavóre	Tohle jsou malé kluci.
587	o bijavengere gada hin igen šukar ale kuč	o šafloko po bijev hin igen šukar te igen kuč	Svatební šaty jsou vždycky velmi krásné a velmi drahé.

588	ala hin čepe čhajóra	ale hin cikne čhajóra	Tohle jsou malé holky.
589	po bijav áje but murša...róma	opo bijav áje but murša	Na svatbu přišlo hodně mužů.
590	o rom so ája po bijav sa les névi motóra	oda rom (oda murš)so ája po bijav hin les névi motóra	Muž, který přišel na svatbu, má nové auto.
591	o murša so áje po bijav sa len néve motóra	ola murša so áje po bijav hin len néve motóra	Muži, kteří přišli na svatbu, mají nová auta.
592	po bijav ája valesavo čepo čhavóro	opo bijav ája ajsa cikno čhavóro valesavo	Na svatbu přišel také nějaký malý kluk.
593	ole čhavóreskere dades sa bári sakála	o dad ole čhavóreske báre se les hi	Otec toho chlapce měl takhle velkou bradku.
594	i dajóri čhavoreskeri sa igen láčhi sa čepóri ale igen láčhi	i daj ole čhavoreskeri sa aci cikni ale finomni, kedvešni	Matka toho chlapce byla malá a přátelská.
595	ávral hin valesavi čepi čhajóri	ávral hin valesavi cikni čhaj	Venku je nějaká malá holka.
596	la čhajorakero dad cind'a adáberš névi motóra	o dad ola čhajorakero adáberš cind'a névi motóra	Otec té holčičky koupil letos nové auto.
597	ala čhajorakeri daj hin la névo lánco t'ista aráño	i daj ola čhajorakeri sa la šukar aráňiko lánco	Matka té holčičky měla krásný zlatý náhrdelník (řetízek).
598	le romeskero kher sa igen purano	kher le manušeskero sa igen phúro	Dům toho muže byl velmi starý.
599	kher míre dadeskero hin igen páše	o kher míre dadeskero hin igen koezel	Dům mého otce je blízko (nedaleko).
600	le romeske po šéro sa kalapa	oda manuš sa leske po šéro kalapa, ole muršeskero šéro ande sa keritiben kalapaha	Muž měl na hlavě klobouk. – Mužova hlava byla pokryta kloboukem.
601	po šéro sa les frima bala ándo muj frima dánda...ňisave dánda	opo šéro sa les frima bala ale ando muj žiadne danda	Na hlavě měl jenom trochu vlasů a v puse žádné zuby.
602	o vudar sa feštindo po kálo	o vudar ande sa feštindo po kálo	Dveře byly natřené načerno.
603	ája manca te khelen čepi čhajóri	ája manca te khelen cikni čhajóri	Přišla se mnou tancovat malá holka.
604	džakran pal mande ável ale šoha mange na	igen šokšor avel ke mande ale šoha mange	Často mě

	phenel kana ávela	na phenel kana avla	navštěvuje, ale nikdy mi nedá dopředu vědět, kdy přijde.
605	aj pijom jekh kúčóri káveja	ávi pijom kúčóri káveja	Vypil jsem hrnek (šálek) kávy.
606	i tanítovka hin avredar náne khatar amende	i tanítovka hihi avrethar náne k-amende, náne andar amáro gav	Učitelka je odjinud, není od nás (z naší oblasti).
607	jekhvara pes sikhad'a... jekhvara valemere pes sikhad'a	ňisostar ništa jekhvar ačarka ája	Zničehonic (najednou) se odněkud objevil. – Zničehonic (najednou) se objevil jakoby odnikud.
608	šund'om ola híró le čhavendar	šund'om oda dólgo le čhavendar	Slyšel jsem ty novinky od kluků.
609	dikhjom po gav but khera	dikhjom ando gav igen but neve khera	Viděl jsem ve vesnici hodně nových domů.
610	dikhjom oda kher so phenehas	dikhjom oda o kher vaš soste vakerehas	Viděl jsem ten dům, o kterém jsi mluvil.
611	náne man ando kher but bútora čak astala, séko taj vódro	náne man andi soba but bútora čak astali taj séki taj vódro	Nemám v pokoji moc nábytku – jenom židli, postel a stůl.
612	o séko hin névo te o vódro hin igen puráno	ada o séko hin névo de oda vódro hin igen phúro	Ta židle je nová, ale ta postel je velmi stará.
613	leskero kher ajso báro sar míro	leskero kher ajso báro sar míro	Jeho dům je stejně velký jako můj.
614	leskero kher bareder sar míro	leskero kher hin bareder sar míro	Jeho dům je větší než můj.
615	leskero kher hin lekbareder ando fóro	leskero kher hin lekbareder ando gav	Jeho dům je největší ve vesnici.
616	šaj leske pa'as mer čáčo vakerel. šaj pa'as leskere lavenge	šaj leske pa'an čáčipen vakerel. leskere lava hin čačone	Můžeš mu věřit, mluví pravdu (jeho slova jsou pravdivá).
617	aja čhajóri the ada čhavóro ajbáron paš le dadeskeri pheň	ada cikno čhavóro taj aja cikni čhajóri báron avi ke piri néni	Tenhle malý kluk a tahle malá holčička vyrůstají u tety.
618	ola čepe čhavóre duradar áje	ala cikne čhavóre áje dúralur	Tihle malí kluci přišli z daleka.
619	šund'om le čhajendar	šund'om le adale čhajendar	Slyšel jsem to

			od holek.
620	sam adaj savóre	amen sam savóre	Jsmo tu všichni. – Všichni jsmo tady.
621	savóre míre čháve hine úče	savóre míre čhavóre hine báre/úče	Všechny moje děti jsou vysoké.
622	diňom leske savóre míre lóve	diňom leske savóre lóve	Dal jsem mu všechny svoje peníze.
623	sar somas čepóro, tak bešas ando gav jekhe bare khereste	kana somas ciknóro, bešás ando bare khereste ando fóro	Když jsem byl malý, bydlel jsem v jednom velkém domě ve městě.
624	akona pándž berš bešav po gav	má akona bešav pándž berš ando gav	Teď už bydlím pět let na vesnici.
625	o rom čumiňa la romňa po gámbi	odá murš čumiňa la džuvja opo gámbi	Muž políbil ženu na rty.
626	i pheň thoďa míre savore gada andi škatuja	míri pheň savore míre gada thoďa andi šatuja	Sestra dala (uložila) všechno moje oblečení do krabice.
627	pal i bůťi phirel andi bóta te cinen le čhavorenges valesavo gujipen. andi gaveskeri bóta	sar avla andal i bůťi phirel and-aja bóta hos cinel píre čhavorenges valesave gujipena	Po práci obvykle chodí do místního obchodu koupit svým dětem nějaké sladkosti.
628	kamás te džan mindég andi india. kamás te dikhen andi india	kamás te džan indiate	Vždycky jsem chtěl jet do Indie. – Vždycky jsem se chtěl jet podívat do Indie.
629	bešehas valeskana andi sofia	bešehas valeskana Sofiate vad' pe ni Bratislavate	Bydlel jsi někdy v Sofii [Bratislavě]?
630	míro phureder phral bešel ando rusko	míro phureder phral bešel Orosorságoste/ando rusko	Můj starší bratr bydlí v Rusku.
631	míre dú pheňa bešen ando švédsko ale mé sa terneder bešen ando maďarorságo	míre dú pheňa bešen ando Švédsko ale míro terneder phral hin ando ungrika vad' maďárba	Moje dvě sestry bydlí ve Švédsku a můj mladší bratr je v Maďarsku.
632	ma ruš našaďom tíre kóči. mangav tut na ruš pe mande	bočátin našaďom tíre kóči. mangav tut na ruš ope man	Promiň, ztratil jsem tvoje klíče. Prosím tě, nezlob se na mě.
633	o phral ma liňa k-orvóši ando gav so íle pašeder	míro phral man ligiňa ko orvóši ando lekkoezeletno gav	Bratr mě vzal k doktorovi v

			nedaleké vesnici.
634	adád'ive rá'i kampav te džan ando gav te cinen valesavo xaben	adád'ive rá'i musaj som te džan andi bóta hoť te cinen valesavo xaben	Dneska večer potřebuju jít do obchodu koupit nějaké jídlo.
635	ávla ke mande hos valeso garuvlas palo dúmo	avlas senda mande hos palo dúmo valeso garuvlas	Šel směrem ke mně, ukrýváje něco za zády. – Šel směrem ke mně a schovával něco za zády.
636	te kames i bóta te rakhen kampes te džan khatar i khangeri	te kames te džan andi bóta akor musaj sal te džan koeruel i khangeri	Aby ses dostal do obchodu, musíš jít směrem ke kostelu.
637	pal oda band'uv paš i mášadik'ni križovatka andi balano ódalo. paš i dujto kšišovatka band'uv ando balano ódalo	visajuv ande po maškutno kerestútáši balra. visajuv ande opo kerestútáši balra	Pak zahni na druhé križovatce doleva.
638	paš i khangeri hin i kočma	paš i khangeri hin i kočma	U kostela je hospoda.
639	o pijaci hin po kéza kole gaveske	o pijaci hin ando koezap ole foroske	Trh je uprostřed vesnice.
640	čáče, aci lóve diňa vaš i motóra	čáčo oda hin, aci lóve diňa vaš i motóra	Opravdu dal tolik peněz za auto?
641	šoha na bešenas andi šátori	šoha na bešenas ande šátorja	Nikdy nebydleli ve stanech.
642	o kaš áchel paš o kher	o kašt áchel anglo kher	Strom je (stojí) vedle domu.
643	jój ando kher hiňi	jój ande ando kher	Ona je vevnitř v domě. – Je uvnitř domu.
644	o lil hin pi ástala	o lil pi ástala hin	Dopis je na stole.
645	i bertěňa paš o gav hin	i bertěňa lekkoezal paš o gav	Vězení je blízko vesnice.
646	leskero kher hin pal i kočma	leskero kher hin pal i kočma	Jeho dům je za hospodou.
647	geja pal o rom. džalas pal valesavo rom	geja pal o rom. džalas pal valesave muršeste	Šla za mužem. – Kráčela za nějakým mužem.
648	dikhjom len po mulatšágo valesave dúje barátenca	dikhjom la po sueletešno lakere dúje barátenca/cimborenca	Viděl jsem ji na oslavě s dvěma jejími kamarády.
649	áčhlas maškar lende a vakerlas lenca	áčhelas maškar lende hos vakerlas lenca	Stála mezi nimi a povídala si s

			nimi.
650	jekhvar ke lende ája valesavo džukel	nisostar ništa ke lende denašja cikno džuklóro	Najednou k nim přiběhl malý pejsek.
651	maškar i ástala taj míro vódro hin igen frima than	paš i ástala taj paš o vódro nane dost thanore	Mezi stolem a mojí postelí není moc místa.
652	míri čhajóri daral te džan práko i hída	míri čhajóri daral práko te džan i híd	Moje dceruška se bojí přejít (přecházet) přes most.
653	našt'i džav pale dromeha mer ande hin phanlo	našt'ig avav ole dromeha ande hin phanlo	Nemůžu jet touhle cestou, protože je zavřená.
654	o čhavóre dikhenas práko i xév andi bar	o čhavóre dikhenas přékali xév ando kerikéši	Děti se dívaly dírou v plotě.
655	sar avas khére tak rakhjom po drom but ángara	kana ájom khére rakhjom po drom jekh rakáši ángara	Když jsem přišel domů, našel jsem na cestě hromadu uhlí.
656	našti gejom khatar o ángara	naštig džás koeruel oda rakáši	Nemohl jsem jít kolem té hromady.
657	musaj somas práko te džan...valesar	musaj somas práko te džan oja rakáši	Musel jsem přes ní přelézt.
658	o lil hin tel i ástala	o lil hin tel i ástala	Dopis je pod stolem.
659	tel i ablaka mange hin kaš	tel míri ablaka hin (áčhel) kašt	Před mým oknem je (stojí) strom.
660	jón hine ávrál le kherestar ođ'ader	ávrál hine	Jsou venku, mimo dům.
661	bi i motóra but dikhel te džan ando fóro	bi i motóra óri amenge ikerla meg amen le fóronde xudaha	Bez auta to trvá hodiny dostat se do města.
662	feder pijav kaveja thudeha	ikamb pijav kaveja thudeha	Raději si dávám kafe s mlékem.
663	ando jepaš le brišindeske kampijam te užaren	musaj samas te užaren vaš o brišind	Museli jsme čekat kvůli dešti.
664		oja meša hin pal míro kamaráto/baráto/cimbore	Ten příběh je o mém kamarádovi.
665	savóre het geje čak o papuna	savóre bijo papu geje het	Všichni kromě (až na) dědečka odešli.
666	džalas khatar o gav	phírlas koeruel o gav	Procházela kolem vesnice.
667	denašlas la falake...	denašlas le kerosteneki	Běžel proti zdi. – Rozběhl se

			proti zdi.
668	jój andalo aver gav hiñi	jój hin ole avre gavestar	Pochází z té druhé vesnice.
669	ávi geja andalo kher	avi geja andalo kher	Vyšla z domu.
670	caklo téle peja pal i astala	o caklo téle peja pal i astala	Lahev spadla ze stolu.
671	šaj sives andi ola xéva	šaj ande sives ola xéva cernaha	Můžeš spravit (zašit) ty díry nití?
672	oda séko kaštestar hi	ada o séko hin kaštestar	Tahle židle je ze dřeva.
673	oda aver séko hin trastestar	oja, so odoj áčhel, oja hin trastestar	Tamta, co stojí tamhle, je z kovu (ze železa).
674	čepo džukel bešel pašo kher	cikno džuklóro bešlas paš o kher	Malinké štěňátko sedělo vedle domu.
675	sar phutrad'om o vudar, darand'ija geja ando bura	sar ande kerd'om o vudar, denašja pes te garuvel ande bura*	Když jsem otevřel dveře, zaběhlo se schovat do (pod) křoví.
676	áčhja ando bura šókal	ando bura pes garuvlas igen šókal	Zůstalo v křoví pěkně dlouho.
677	šejtalnahas khatar o páñi	phírahas/šejtalnahas paš i pataka	Procházeli jsme se podél řeky.
678	o phure romña bešen ando kher a igen but peske vakeren	ola phura romña bešen anglo kher a igen šokal vakerkeren	Staré ženy rády vysedávají před domem a dlouhé hodiny si povídají.
679	kočma hin préko i úca	i kočma hin prékal o drom	Hospoda je přesně přes ulici.
680	i iškola hin preko o drom la khangerake	angli khangeri áčhel iškola	Naproti kostelu stojí škola.
681	upral o vódro áčhel o kípó	upral o vódro hin kípó	Nad postelí je (visí) obrázek.
682	gejom préko i hída	gejom prékal i hída	Šel jsem přes most.
683	džás khatar i khangeri koerbeškeril, phírás koeréškeril khatar i khangeri	phírás koeruel koeruel paš i khangeri	Chodil jsem dokola okolo kostela.
684	po témetéši se but džéne	opo témetéši sa but nípo	Na pohřbu bylo tolik lidí!
685	vaš oda la na dikhom odoj	azír la odoj na dikhjom	Proto jsem ji tam neviděl.
686	andalo kher šunás bašaviben	andalo kher šunás sar len bašavenas	Zevnitř z domu jsem slyšel hudbu.

687	džalas khatar o kher a o vudar našti rakhelas	phírlas khatar amaro kher hos na rakhja vudar	Obcházela náš dům (kolem našeho domu) bez toho, aby našla otevřeně dveře.
688	ala bokheja hin árestar cukrostar thudestar tojášendar	ala bokheja hin járestar, cukrostar, ándrendar, thudestar	Tyhle koláče jsou z mouky, cukru, mléka a vajec.
689	le ávi oja bokhej andal i róšpárheto	le avi oja bokhej andal i šutévo/huetévo	Vyndež ten koláč z trouby (z lednice).
690	sueletind'om ando berš ezerkilencvencahatvaňolcba	sueletind'om ezer* kilencvenchatvaňolcba	Narodil jsem se v roce 1968.
691	sako silvestra andi amáro gav hin báro mulatšágo	o sako újevo andi amáro gav hin igen báro bálo	Každého Silvestra je v naší vesnici velká oslava.
692	sar ande kerd'om i iškóla pal oda gejom te keren andi d'ára	sar ande ligedind'om i iškóla.....	Potom, co jsem skončil (dodělal) školu, jsem začal pracovat v továrně.
693	džanes te keren sivriha	džanes te keren le sivriha	Umíš dělat (pracovat) s kladivem?
694	ko hin oda murš ko avel ke amende	ko hin oda manuš savo avel ke amende	Kdo je ten člověk, co jde směrem k nám?
695	phen mange so adád'ive kerd'al	phen mange so adád'ive kerd'al	Řekni mi, co jsi dneska udělal!
696	sar amen xudaha ando fóro te na laha le phraleskeri motóra	sar amen xudaha amen ando fóro hot' te na koelčoedinas la motora le phralestar	Jak se dostaneme do města, aniž bychom si půjčili bratrovo auto?
697	na džanav sar šókal uvá het	na džanav sar šókal uvá odoj/het	Nevím, jak dlouho budu pryč.
698	ká les dikhjal utorš... utojára	ká les dikhjal utojára	Kde přesně jsi ho viděl naposled?
699	mama thoďa i kúčori pi ástala	i mama thoďa o pohári opi ástala	Máma položila sklenice na stůl.
700	le phraleskero po bijav kampil mange néve gada	opo bijav mre phraleske musaj hin man te uven néve gada	Na svatbu svého bratra potřebuju nové šaty.
701	kamav te džan po kurko valemija het ká hin igen šukar . ká hin čenděšno	kamav te džan beke kurkeste valemija kaj mišto taj šukár	Chci jet na týden někam, kde je hezky a

			klid.
702	av k-amende valekana	valekana šaj avehas ke amenda	Někdy bys mě měla navštívit.
703		barvaleder sa sar amen gondolind'am	Byl bohatší, než jsme si mysleli.
704	gondolinav hoť áchla o brišind... sig áchla o brišind	ávka ikerav hoť sig preáchela o brišind	Doufám, že brzo přestane pršet.
705	me ke la te lácho somas, jój ke mande na	lácho somas ke late, ale jój ke mande na salas	Byl jsem na ni hodný, ale ona nebyla moc hodná na mě.
706	igen kamav ráťaha i kaveja	ráťaha igen kamav te pijen kaveja	Rád si ráno dám šálek kávy (hrnek kafe).
707	gondolinav hoť o čhávo ... míre čhávo ávla sako perdzo	užarav, hoť míro čhavóro ávla mind'ár	Očekávám, že můj syn přijde každou chvíli.
708	džanes te hasnalnen ada gípo	džanes te keren ale gípoha	Umíš používat tenhle stroj? – Víš jak pracovat s tímhle strojem?
709	darand'ija te phučen pal o buter lóve	má na tromand'ija mandar te mangel buter lóve	Už se mě neopovážila zeptat o víc peněz.
710	musaj som még valetusa adaj te intézinen még džava khere	még musaj som valeso te rebételen még šaj džá khere	Ještě tady musím pár věcí zařídit, než se budu moct vrátit domů.
711	na sa la zor khére te džan má	má na sa la zor te džan khére	Neměla už sílu, jít zpátky domů.
712	mangjom la mind'ár khére te džal	phend'om lake, hoť mind'ár te džal het	Požádal jsem ji, aby okamžitě odešla.
713	našť'ig la préko vakerd'om te ável manca	našť'ig la te ejfezind'om hoť avel manca	Nemohl jsem ji přesvědčit, aby šla se mnou.
714	šaj tumenge šagitinava te ávi feštinen o kher	te kamen, avi tumenge šaj meselinav o kher	Jestli chcete, můžu vám pomoci vymalovat byt.
715	šund'om hoť ando fóro hin tut igen lácho than	te šund'om hoť ando fóro hin tut lácho than	Slyšel jsem, že máš ve městě dobré místo.
716	étinav hoť pháro hin sako d'ives te phiren	értinav tut, értinav, hoť valekeci óri hin	Chápu, že je

			složitě (těžké) každý den několik hodin cestovat do práce.
	andi bú'í ole dromeha	pháro te džan sako d'ives andi bú'í	
717	gondolinav hoť sako gondolinel čak pal peste	ávka ikerav, hoť sako čak pal peste gondolinel	Zdá se, že každý myslí jenom na sebe.
718	paťan hoť oda o berš na éla táto	má, adá linaj, má n-éla ňisavo táto	Je jisté, že tohle léto se nám už neoteplí.
719	džá pal tut pal diloste	džá pal tute pal diloste	Stavím se u tebe odpoledne. – Navštívím tě odpoledne.
720	buterval áčhav ...upre ušť'av šóvengero ale adád'ive ušť'ijom pándženegero	sako d'ive ušť'av eftangero ale adád'ive ušť'ijom šóvengero	Normálně (obvykle, většinou) vstávám v sedm hodin, ale dneska jsem se vzbudil už v šest.
721	linaje o ráťa hin igen xarne	linaje, ráťa hin xarne	V létě jsou noci krátké.
722	mé taj míro phral phirahas andi iškóla ando gav	me taj míro phral phirahas andi iškóla ando gav	Já i můj bratr jsme chodili do školy na vesnici. – Jak já, tak můj bratr jsme chodili do školy na vesnici.
723	jévende vať perel o brišind vať hin bajval ajco dú jekhvara	jévende vaď perel o brišind vaď phurdel i bajval vaď jekhvar sodúj	V zimě buď prší nebo fouká vítr, anebo oboje najednou.
724	ňi me ňi mi phen but na aňi me aňi mi phen but na utázinás	aňi me aňi míri pheň but na utazind'am	Ani já, ani sestra jsme toho moc nenacestovali.
725	még na xúňom... keňva te utázinen. xudá les vaš o čhon	még na xúňom o paso maj čak xudá aver čhon	Jestě jsem nedostal pas, dostanu ho až za měsíc.
726	ma na kamav pále te šunen	má pále na kamav te šunen	Už o tom nechci slyšet.
727	somas korkóro	somas korkóro	Byl jsem úplně sám.
728	ko ada kerďa?	ko ada kerďa?	Kdo tohle udělal?
729	o baja ola kabatoske hine čepóre...xárne	o baja ola bundake sa igen cikne	Rukávy té bundy byly příliš krátké.
730	so kerďal ola dukhaja meňaha . so kerďal i	so kerďal ola dukhada meňaha.	Co jsi udělal s

	meň tuke na dukhal		tím bolavým krkem? – Co's udělal, aby tě nebolelo v krku?
731	save roma daj bešen?	Save nípi odoj bešen	Co za lidi tu bydlí? – Jací lidé tu bydlí?
732	sar arde tut xúňal	sar arde ájal	Jak ses sem dostal?
733	keci motóra hi les	keci hin les motóra	Kolik má aut?
734	kana tumen rakhena	kana džan jekhetane	Kdy máte sraz? – Kdy se potkáte? – Kdy se máte potkat?
735	ňiko tut naňuminlas hoť te keren oda	ňiko tuke na phend'a, hoť oda te keres	Nikdo tě nenutil to udělat.
736	na gondolind'om hoť oda valeko o kerla	na gondolinav hoť oda valeko kerďa	Nemyslím, že to někdo udělal.
737	ko tuha avla	ko tuha avla	Kdo s tebou přijde?
738	ko hin ala nípo	ko hin ala manuša	Kdo jsou tihle lidé?
739	valeso rakhjom - gondolkorzin so hin oda	valeso našjom -phen mange so hin odá	Něco jsem našel ... hádej, co to je!
740	ňišta pes na áchija	ňišta pes na áchija	Nic se nestalo.
741	dikhja tut te džan odoj valeko	dikhja tut odoj valeko te džan	Viděl tě tam někdo jít? – Viděl někdo, že's tam šel?
742	soske hin ajsi xojard'i	soske ajsi xojard'i	Proč je tak našťvaná?
743	oda čhávo našad'a but lóve	oda čhávo našad'a but lóve	Ten kluk ztratil hodně peněz.
744	ká mukjal o kabáto	ká mukhjal o kabáto	Kde's nechal kabát?
745	soske oda kerďa	soske oda kerďa	Proč to udělala?
746	kija geja	kija geja	Kam odešel?
747	áčhija pes valeso	áčhija pes valeso	Stalo se něco?
748	ája valesavo barvalo manuš	ája valesavo barvalo manuš	Přijel nějaký boháč.
749	kamel valekas te rakhen	kamel valekaha kadale pes te találkozinen	Chce se tam s někým sejít.
750	emlíkezinel o háborúvo feder sar valeko áver	emlíkezind'a o háborúvo feder sar akarko	Pamatovala si válku líp než kdokoli jiný.
751	ando háborúvo našad'a but čaládo	ando háborúvo našad'a igen but rokonšágo	Ztratila v té válce totiž mnoho příbuzných.
752	te valeso dikheha ta phen	te valeso dikheha ta phen mange	Jestli něco uvidíš, tak mi řekni.

753	ada o xáben nane láčho. de man valesavo áver	ada o xáben mange na perel mišto. de man valeso áver	Tohle jídlo mi nechutná. Dej mi něco jiného.
754	hoť má kezdind'a te keren	igen užajon hoť má xuña pes andi bú'i	Konečně začal pracovat.
755	leskeri pheñ denašel pal o pijaci	leskeri pheñ denašel pal o pijaci	Jeho sestra utíká z trhu.
756	čhavóro pes garud'a pal o kaš	čhavóro garud'a pes pal o kaštoda	Děťátko se schovalo za strom.
757	garud'a o xáben	garud'a o xáben	Schovali jídlo.
758	thovav leskere gada vastenca	thovav leskere gada ando vasta/vastenca	Peru jeho prádlo rukou (v ruce).
759	sar amenge labard'e o kher i pheñ bári vika kerlas	kana amenge labard'e o kher i pheñ igen ordítinlas	Když nám zapálili dům, začala sestra křičet.
760	píra vika hoť ušťad'a savóren	píra orditášiha savóren ope ušťad'a	Svým křikem všechny probudila.
761	hazudinel...amenge	hazudinel amenge	Lže nám.
762	phuttravel o vudar	pále phuttravel vudar	Otvírá dveře.
763	sikhavel píre čhake i névi d'uréva	sikhavel píra čhake i névi d'uréva	Ukazuje své dceři svůj nový prsten.
764	o dad sikhjarel píre čhaven	o dad sikhjarel píre čhaven, o dad igen kamel te sikhjaren píre čhaven	Otec se snaží učít své syny.
765	áčhela még jekh d'ives	áčhel még jekh d'ives	Zůstane ještě jeden den.
766	píre piranes préko vakerd'a te áchel még jekh d'ives	lakero baráto kamja, hoť áchel leha még jekh d'ives	Přítel jí přiměl, aby zůstala ještě jeden den.
767	o džukle ávi darad'e la čhajóra	o džukala ávi darad'e la čhajóra	Psi vystrašili holčičku.
768	ávi tráňam le džuklen andal o gav	te ávi ope tráňam andal amáro gav ole džuklen	Vyhnali jsme ty psy z naší vesnice.
769	ole džukle denašje ando veš	oja džukela denašje ando veša	Ti psi utekli do lesů.
770	adád'ive xaxalas le grasten igen sig	adád'ive daha te xan le grasten so leksigeder	Dneska krmíme koně brzo.
771	la dakeri ézueštiko d'uréva	na džanahas te rakhen la mamakeri ézueštiko d'uréva	Nemohli jsme najít matčin stříbrný prsten.
772	ándala d'ivesa xahas láčhe xábena	adád'ive xas láčho xábena	V dnešní době jíme dobré jídlo.
773	lakeri xoji la mundarel	lakeri xoji la mundarel	Ten její vztek jí ubíjí.
774	phutrad'a o vudar a sa ande vičind'a	pale phutrad'a o vudar iž ande me fogadind'a	Otevřel dveře a přivítal nás.
775	oka rá'i mundard'e ole.... fárkašen	oka rá'i mundard'e ole fárkašen	Minulou noc (včera v noci)

			zabili ty vlky.
776	leskero dad mundard'a grastes	leskero dad mundard'a grastes	Jeho otec zabil koně.
777	mundard'a la papiña čúraha. ...kaxňa	mundard'a la kaxňa la čúraha	Zabil kuře nožem.
778	phend'a te džan het	kamja te džal het, nů'a les te džal het	Přinutila ho odejít. – Nechala ho odejít.
779	igen but diliņipen kerel	kerel igen but diliņipen	Dělá spoustu hloupostí (bláznivín).
780	oja meša igen but pes vakerlas a pal oda bisterd'a	oja meša vakernas palal taj bisterd'e palal	Ten příběh byl vyprávěn a zapomenut.
781	i ňaña bisterla amáre névi	i ňaña vlekana bisterel amáre névi	Babička občas zapomene naše jména.
782	lakeri meši man zavarind'e hoť na džanás so kamen te kerenrát'i	lakero vakeriben/lakero meša spúsobind'a, hoť bisterd'om so me kamjom te keren rát'i	Její příběh způsobil, že jsem zapoměl, co jsem chtěl dělat večer.
783	na užard'am práko phírad'a ando áver kher	ňiko na užard'a,ňi jov, hoť jov pes práko phírad'a ando aver kher	Nečekaně (překvapivě) se přestěhoval do jiného domu.
784	na užard'am a práko geja ando áver fóro	ňisostar ništa, phírad'a pes ando aver fóro	Nečekaně (překvapivě) se přestěhoval do jiného města.
785	ajci but vakerlas, hoť bisterd'om so kamás te phenen	aci but vakerlas, hoť bisterd'om so kamjom	Tak moc mluvil, že jsem zapomněla, co jsem chtěla.
786	i jag lábol	i jag lábol – i lánge ope labard'a	Oheň hoří. – Plamen se vzňal.
787	labard'am o xáben	labijam ada o xáben	Spálili (připálili) jsme jídlo.
788	i daj phend'a te labaren o pokróci	i mama kamja, hoť te labarav ole pokróci	Matka mě přiměla, abych spálil ty staré deky.
789	o álamo amenge phend'e te labaras amáre khera	a álamo amendar kame, hoť te labaras amáre khera	Vláda nás přinutila spálit naše domy.
790	o kaš te labol tak thod'am pi jag benzino	t-o kaš te labol čhid'a ope benzino, čhid'a opo kata benzino	Aby dřevo hořelo, použil benzín. – Použil benzín na pálení dřeva.

791	idegenenge o vudar na phutravav	idegene manuŝenge o vudar pale na phutravav	Cizincům dveře neotvírám.
792	o živáňa mange phend'e te phutravav sako fjonka.	o živáňa mange donuťind'e/kija man ņumind'e, hoť pále phutravav savóre ŝuplika, o živáňa man ande ņumind'e, hoť savóre fjonka pále te phutravav	Zloději mě donutili otevřít každý ŝuplík.
793	phend'e, hoť te phutravas o vudar.	phend'e, hoť pále te phutrael o vudar.	Přikázal jí otevřít dveře. – Přikázal jí, aby otevřela dveře.
794	čhavóro rovel	o čhavóro rovel	Dítě brečí.
795	i dar les rovjarďa	i dar lake áchel, hoť rovel	Strach jí rozplakává.
796	sar len dikhel, rovelas	kana les dikhja mind'ar o rovel la čhind'a. sar joj pes avi dikhlas mind'ar jov kezďind'a te roven	Když jí uviděl, rozplakal se. – To jak vypadala, ho rozplakalo.
797	leskeri meša amen rovjarďa	leskero vakeriben amen ope rovas	Jeho příběh nás rozplakal.
798	o dad bičhavel les ki daj	o dad les bičhavel ki daj	Otec ho posílá k matce.
799	o dad leske phend'a o grastes pale te lidžal	o dad leske phend'a, hoť te bičhavel grastes pale	Otec ho nechal toho koně poslat zpátky.
800	keci berš dživenas ando čoripen	keci berš dživenas čorikane?	Kolik let jste žili v bídě (chudobě)?
801	múja ando čoripen	múja andi bokh	Umřel bídou.
802	bičhad'a mange lil	bičhad'a mange lil	Poslala mi dopis.
803	o dad phend'a te bičhavel leske lil	o dad leske, phend'a, hoť te bičhavel lil	Otec ho nechal poslat dopis.
804	leskero lekternedero čhávo éla igen báro manuš	leskere lekternedere čhavórestar /čhastar éla jekhvar báro manuš	Z jeho nejmladšího syna bude jednou velký člověk.
805	igen sig éla man dósta lóve, hoť te cinav mange ešajatni motóra.	n-éla šókal oda, éla man but lóve, hoť te džaná te cinel míri motóra.	Brzo budu mít dost peněz, abych si mohl dovolit vlastní auto.
806	kamav te uven... kamav te áčhen úšágírovaske	kamen te írinen újšaga	Chci se stát novinářem.
807	phend'om mre čhaveske, hoť te áchel zenoešiske... hoj šaj te lavutára	phend'am amare čhaske, hoť te sikhjol ... zenoešiske	Řekli jsme našemu synovi, aby se stal hudebníkem.
808	čhavóro ko ada kerďa... tak xudela	čhavóro so ada kerďa buetetindo éla	Chlapeček, co tohle udělal, bude potrestán.

809	oda mu... rom so adaj les dikhjom .. adaj ... ur ádaj hino	oda murš so me ídž dikhjom meghind adaj hino	Ten muž, co jsem ho včera viděl, je tu zase. // Ten muž, kterého jsem včera viděl, je tu zase.
810	čord'om leske o trasta, so ope keňa	čord'om ola trasta, so jó ope peske keňa	Ukradl jsem železo, které posbíral.
811	phral phend'a pále te dav	míro phral phend'a mange, hot' te dav pále	Bratr mě donutil ho vrátit.
812	oja džuvji savaha vekerahas, tak téle odoj bešel ando-da gav.	oja romňi so laha vekerahas, bešel ande leskero gav.	Ta žena, se kterou jsme mluvili, taky bydlí v jeho vesnici. // Ta žena, co jsme s ní mluvili, taky bydlí v jeho vesnici
813	ada hin-oda čhávo kaske diňom o lóve	ala hin-oda čhávo so leske diňom ole lóve	Tohle je ten kluk, co jsem mu dal ty peníze.
814	gondolinav oda than ka sanas oka berš.	gondolinav ope o than kaj sanas opi dovolenka oká berš.	Myslím (mám na mysli) to místo, kam jste jeli loni v létě.
815	kaj čhúri so laha phutrad'al o lil?	ká hiňi čhúri so ope phutrad'al o lil?	Kde je ten nůž, co jsi s ním otevřel ten dopis? // Kde je ten nůž, s kterým jsi otevřel ten dopis?
816	mék užarahas tak kezdind'a te peren o jiv.	mék amen užarahas kezdind'a te peren o jiv.	Zatímco jsme čekali, začalo sněžit.
817	sar kerahas po phuva tak d'ijavahas amenge	pal i búťi opo phuva, d'ijavás amenge d'ija	Při práci na poli jsme zpívali písničky. // Zatímco jsme pracovali na poli, zpívali jsme písničky.
818	mindég sar ável, tak vesékedinas vaš leskere pheňa	akaj kana avel, amen vesékedinas vaš leskere pheňa	Vždycky když přijde, hádáme se kvůli jeho sestrám. // Kdykoli přijde, hádáme se kvůli jeho

			sestrám. Než jsme došli domů, byla už pryč.
819	mék gejam khére má het sa.	mék ájam khére má joj odoj na sa.	Než najde klíč, nemůže odejít. // Dokud nenajde klíč, nemůže odejít.
820	mek rakhel o kóčo našťi džal het	mék na rakhel o kóčo našťig džal het	To jsou ti lidé, co jim shořely domy. // To jsou ti lidé, kterým shořely domy. // To jsou ti lidé, jejichž domy shořely.
821	ala hin ola manuša so lenge labija o kher.	ala hin odi nípi so lenge labija o khera	I když je to slušná dívka, jeho otec nedovolí, aby si ji vzal.
822	te aja čhaj igen láchi hin, ta oka leskero dad na mukel la het te bešen	hjaba odi láchi čhaj, de leskero dad na kamel, hoť te lel la romňake	Musíš tam jít, i když nechceš. // Musíš tam jít, i když se ti nechce.
823	musaj sal odďa te džan te iš na kames	musaj sal odoj te džan te iš tuke na kamjol	Podařilo se jim sem dorazit brzo, tím že šli přes les (skrz les, lesem).
824	šikerilind'e lenge.... xarňat'e peske o drom áz imar geje vešeha	igen sig áje, azír maj geje vešeha	Tím že jsme mu opravili auto, jsme mu ušetřili spoustu peněz.
825	oleha hoť kerd'am leske i motóra, tak na kampija aci te poťinav.	avi les opravind'am i motóra, igen but lóve špórolind'a	Šli celou cestu, bez toho, aby spolu mluvili.
826	džanas dromeha a na vakerenas jekhetane.	džanas ole savóre dromeha, de jekhetane na vakerenas	Očekávám, že ti budu moct zaplatit (vrátit ty peníze) zítra.
827	gondolinav hoť táha tuke poťinav	užarav hoť táha tuke dá ole lóve	Už dala tvému bratrovi ty peníze, aby mohl jít do města.
828	má dav le phraleske o lóve te džanel te džan ando fóro.	má diňa le phraleske o lóve, hoť šaj džal ando fóro	Jídlo, které podávají (dělají, vaří) v
829	xaben so adaj den, lekfeder hin so táven and-oda fóro.	oda xaben so adaj taven and-oda kher, hin lekfeder andal o fóro.	

			tomhle domě, je nejlepší ve městě.
8 29b	maškar o róma igen but džene so hine barvale.	maškar o róma hin igen but lóve/barvajipen	Mezi Romy v tomhle městě je spousta bohatství.
830	nane ávka šókal so ola róma se igen čore.	nane oleske igen šókal so ala čaládo sa igen čóro	Ne tak dávno byla tahle rodina velmi chudá.
831	ole barvajipnastar igen čori je	aja barvajipen len tenkre thod'a, aja barvajipen and'a len nalácho, jon hine but barvajestar igen barikane	Ze všeho toho bohatství strašně zpyšněli (zpychli).
832	maškar valesave róma o čóripen mék goreder hin...sar adaj	vaš valesavi nípi meghind bareder čoripen sar adaj	Mezi některými lidmi je chudoba ještě horší než tady.
833	dikhes ada o kher. ada o kher tartázinel, ale vašo berš éla míro.	dikhes oda o kher. ada o kher hin míre phraleskero, de aver berš éla míro.	Vidíš tenhleten dům? Ten dům patří mému bratrovi, ale už za rok bude patřit mně.
834	andi kočma rakhjom phure romes	andi kočma talalkozind'om phure manušeha	V hospodě jsem potkal starého muže.
835	oda rom sa igen lácho lavutári	oda manuš sa igen lácho zenoeši	Ten muž byl velmi dobrý hudebník.
836	pal-oda ája aver rom.	mind'ar pal-oda ája aver manuš	Po chvíli přišel další člověk.
837	oda rom džanlas te keren o sersáma	oda manuš džanlas te opravovinen o hangsera	Ten člověk uměl spravovat hudební nástroje.
838	čak duj džene adal-oda džene hin láche ... manuša	čak dú manuša so adaj hine, lendar hine láche taj enděšigešne	Jenom dva lidi z těch, co (kteří) jsou tu, jsou čestní (pociví).
839	po bijav se but džéne ale de čak oda jekh manuš manca vekerlas so le apas pindžarlas.	sueletišnako sa but nípi taj oda manuš so mre dades pindžarel, vekerlas manca	Na oslavě bylo hodně lidí, ale jenom ten člověk, co znal mého otce, se se mnou bavil.
840	náne paš mande aci lóve	náne aci lóve mande	Nemám u sebe zrovna tolik peněz.
841	Cind'om aráňiko lánco, éš dav mira dake	Cind'om aráňiko náramko, so dava	Koupil jsem

			zlatý náramek, který dám své matce.
		mamake	
842	gejom laha po bijav lakera čhake	gejom laha opo bijav lakera čhake	Šel jsem s ní na svatbu její dcery.
843	tecind'a lake la mamakere gada	tecinlas lake o šafloko míra dakere	Líbili se jí šaty mojí matky.
844	celo ráťi bešavas pašo lake	celo ráťi bešás paš late	Celou noc jsem seděl vedle ní.
845	sar pe late užarahas, tak aj pijam mék jekh vodka	még ope les užarahas, avi pijam jekh vodka	Co jsme na něj čekali, dali jsme si ještě jednu vodku.
846	paš tute ačhás a na dikhjal man	ačhás paš tute de tu man na dikhjalas	Stál jsem vedle tebe, ale ty sis mě nevšíml // Stál jsem vedle tebe, ale tys mě neviděl.
847	paš tumende náne than	paš tumende má náne thana	Vedle vás už nejsou žádná místa.
848	mindég phíraven tumare gada tumenca?	mindég phíraven tumenca tumare dólgi ?	Vždycky nosíte svoje věci s sebou.
849	keci lóve paš tute hin?	keci tute lóve ?	Kolik máš u sebe peněz?
850	džanav hoť phend'a tuke.	džanav hoť oda tuke phend'a	Vím, že ti to řekl.
851	mukhja ada o xáben tuke taj t(r)e phralenge. mukhja ada o xáben tumenge taj tumare phralenge	mukhja ada o xáben tuke taj tíre phralenge. mukhja ada o xáben tumenge taj tumare phralenge	Nechal tady tohle jídlo pro tebe a tvé bratry. – Nechal tady tohle jídlo pro vás a vaše bratry.
852	te tut ciň(hin) aráňiko lánco	te tut hin aráňiko náramko	Taky máš zlatý náramek. – I ty máš zlatý náramek.
853	akor tumen hin duj motóra verda	tumen hin dú motóra/ verda	Takže vy máte dva vozy...
854	diňom lenge mér bo na kampijom mange.	diňom lenge mér mange odá na kampela	Dal jsem jim to, protože jsem to už nepotřeboval.
855	léngero čhavóro ačhelas paš lende.	lakero čhavóro áchelas paš lende	Její dítě stálo vedle nich.
856	phend'om lengere terenedere čhaveske, te... hoť te vakeren leha	phend'om míre lekterenedere čhaske, hoť te vakerele leha	Řekl jsem svému nejmladšímu

			synovi, aby si s ním promluvil.
857	lengere bú'fa paš lende hin	pumáre dólgi pumenca phíraven	Mají své zboží u sebe.
858	ola verda sa sig kerde	ala motóra sa igen sig kisiben	Ty vozy byly rychle opraveny.
859	savóre lengere čhovóre se keresteliben and-aja khangeri	savóre leskere čhovóre avi se keresteliben and-aja khangeri	Všechny jeho děti byly pokřtěny v tomhle kostele.
860	(o) čhavóro pes garuvel palo sekréňi.	o čhavóro pes garuvel palo šifóni	Dítě se schovává za skříní.
861	garuvav o aráño andal o sekréňi	garuvav míre d'engeri andro vódro	Schovávám (ukrývám) své perly v posteli.
862	o álamó amenge hazudinel	o álamó amenge hazudinel	Vláda nám lže.
863	džanel trin čhiba	džanav trin čhiba	Umí tři řeči (jazyky).
864	čhavóro sovel	o čhavóro sovel	Dítě spí.
865	xanel píra čhake o bala	xanel o bala píra čhiorake	Češe vlasy své dceři.
866	o čhavóre míra ánd'akere hine barvale	o čhavóre míra néňakere hine igen barvale	Děti mají tety jsou bohaté.
867	míro rom igen sig xojard'ol	míro rom mind'ár xojard'ol	Můj manžel se velmi snadno rozzlobí // Můj muž se hodně lehce naštvě.
868	ma romňaha dživas šukáres	dživas la romňaha šukáres	Žijeme si se ženou dobře.
869	sar hasal, tak celo gav les šunel. mindég sar hasal, tak šunel les celo foro. gav.	akarkana hasal, jepaš gav/fóro les šunel.	Kdykoli se směje, celá osada (čtvrť) ho slyší. // Vždycky když se směje, je ho slyšet po celé osadě (čtvrti).
870a.	jój denašel sigeder sar savóre	jój denašel d'oršaba sar akarko	Běhá rychleji než kdokoli jiný. // Běhá rychleji než všichni ostatní.
870b.	jój denašel sigeder sar savóre	jój denašel sigeder sar akarko	Běhá rychleji než kdokoli jiný. // Běhá rychleji než všichni ostatní.
871	nasváji hin a koeheginel . namišto hin lake koe(he)ginel	nasváji hin taj koeheginel. koeheginel taj nane lake mišto	Je nemocná a kašle. // Je jí

			špatně a kašle.
872	míro čhávo rovel, mer o averolestar hasan.	míro čhavóro rovel, azír, hoť leskere cimbora leske hasan	Můj syn brečí, protože se mu kamarádi smějou.
873	igen leske khandel o gada	igen leske khandel o gada	Strašně mu smrdí šaty.
874	dukhal leske o per, čhandel	dukhal leske o per taj čhandel	Bolí ho břicho a zvrací.
875	mindég bisterel te phanden o vudar.	mindég bisterel ande te keren o vudar.	Vždycky zapomene zavřít dveře.
876	vesoekedinen vašo páňi	marel pumen vašo páňi	Hádají se o vodu. // Bijou se o vodu. // Bojujou o vodu.
877	ando páňi hin o prajťa	ando páňi hin o prajťa	Ve vodě jsou listy.
878	ispidkerel pes paši bus, hoť jój ande te džal	ispidkerel nípo, hoť te xudel pes andi bus	Odstrkává lidi stranou, aby se dostala do autobusu.
879	ma pindžaren pes	má pindžaren pumen	Už se znají.
880	mukje les andali bertěňa	mukje les andali bertěňa	Pustili ho z vězení.
881	mukje la andali bertěňa	mukje la andali bertěňa	Pustili ji z vězení.
882	avral perel o brišind o gada sapane hin	avral perel o brišind o gada sapňol	Venku prší a šaty moknou (vlhnou).
883	sapane mange o papuči. míre papuči sapane hin	míre papuči hine sapane	Mám mokré boty. // Moje boty jsou mokré.
884	ada o gádžo sikhjol romanes	ada o gádžo sikhjol romane	Tenhle gádžo se učí romsky.
885	vičind'om pe leste a ňiko man na šund'a. vičind'om pe lende a na šund'e man	vičind'om ale ňiko man na šund'a	Zakřičel jsem, ale nikdo mě neslyšel. // Zakřičel jsem, ale neslyšeli mě.
886	sar o čhavóro bárol, bárol leske o dánda a šujol leske o íni	sar báron le čhavóreske o dánda, ope leske šujol o íňi	Když rostou dítěti zuby, napuchají mu dásně.
887	tád'ol o páňi?	tád'ol oda páňi?	Vaří se ta voda?
888	tád'olas o páňi?	tád'ija oda páňi?	Vařila se ta voda?
889	ande man učhard'om la dunaha mér šil manca	ande man učhard'om la dunaha maj šil hin	Přikryl jsem se peřinou (deku, pokrývkou), protože je

			zima (chladno).
890	ande hin učardo o čhavóro?.. dunaha	ande hin učardo o čhavóro la dunaha?	Je to dítě přikryté peřinou (dekou, pokrývkou)?
891	so mandar éla te téle phuruvav	so mandar éla te ande phuruvav, so mandar éla te jekhvar téle phuruvá	Co ze mě bude, až zestárnu?
892	o bála lake parňon... polóke	o bála lake má parňon	Vlasy jí pomalu šedivějí.
893	našt'ig sikhjuvav mér musaj som te šegitinen la mamake	našt'ig sikhjuvav mér musaj som te šegitinen mamake	Nemůžu se učít, protože musím pomáhat matce.
894	na darand'ija hoť perla	na daranal hoť perla	Nebál se, že spadne. – Nebál se, že by spadl.
895	ňi joj na darand'ija hoť perla	aňi joj na daral	Ani ona se vůbec nebála.
896	talán hazudind'a	šaj, hoť hazudind'a	Možná lhal.
897	bistoš les rakhjal	šaj avel, hoť találkozind'al leha	Určitě's ho už potkal.
898	lel o táški pali astala	lel o táški pali astala	Bere tašky ze stolu.
899	thovel o rakinel o škatuji ando vagóňi	ope rakinel o škatuji po vagóňi	Nakládá krabice na vagon.
900	sako ráťaha cirdel le čhavóres andalo vódro	sako ráťaha cirdel píre čhavóres andalo vódro	Každé ráno tahá (svého) chlapce z postele.
901	o tánítóvo sako d'ives sikhjarel le čhavóren jekh ... sámó	o tánítóvo sikhjarel le čhaven sako d'ives névo písmeno/sámó	Učitel učí žáky každý den nové písmeno.
902	mukja o tanieri te phad'on. mukja o tanieri	mukja ola tanieri téle te peren	Nechala ten talíř spadnout. – Upustila talíř.
903	o vudar pále hin	o vudar pále hin	Dveře jsou otevřené.
904	me tutar diliňajuvá. xojares man	me tutar avi diliňajuvá. xojares man	Já se z tebe zblázním. – Rozčiluješ mě.
905	ajso zoralo sa, hoť band'arlas o trast. ajso zoralo sa, hoť džanlas te band'aren o trast.	ajso zoralo sa, hoť šaj band'ard'a o trasta.	Byl tak silný, že by mohl ohýbat železo. – Byl tak silný, že uměl ohnout železo.
906	o čhavóre man sako d'ives xojaren	o čhavóre man sako d'ives xojaren	Děti mě každý den zlobí (rozčílí, naštvou).

907	o čhavóre andekerďe o kher. andekeren o čhavóre o kher	o čhavóre ande močkarďe o kher	Děti zašpinily dům. – Děti špiní dům.
908	le čhavören ávi darad'a o džuklo.. báro džuklo	le čhavören ávi darad'a báro džukel	Děti vystrašil velký pes.
909	sikhaďa píra čha sar pes tável o ándro	sikhaďa la čha sar pe taven ándre	Naučila dceru, jak uvařit vejce.
910	bešaďa le čhavóres po séko, te del les te xan	bešaďa opo séko le čhavóres, hoť te del les te xan	Posadila miminko na židli, aby ho nakrmila.
911	ávi čhivkerel le ídegenen	tráden avi le ídegenen	Vyhánějí ty cizince.
912	šukáre bašaven po gitári	šukáre bašaven opo gitári	Hrajou hezky na kytaru.
913	ávi čhid'a ole ídegenen	ávi tráňa ole ídegene manušen	Vyhnal ty cizince.
914	mišto bašavel po gitári	šukáre bašavel opo gitári	Hraje hezky na kytaru.
915	míro džuklo danderďa míre baráten	míro džukel danderďa míre baráten/cimboren	Můj pes pokousal mé kamarády.
916	sako ráťaha ušťavav míre čhavóres eftangero	sako ráťaha ušťavav míre čhavóres eftaórengero	Každé ráno budím své dítě v sedm hodin.
917	lidžal le čhavóres andi angáji	lidžal le čhavóres opi vasta/músa	Nese miminko v náruči.
918	lidžal píre holmitak khére	lidžal píre dólgi khére	Nese své věci domů.
919	o nasválo čhavóro la sako ráťi ušťavel	o nasválo čhavóro sako ráťi la ušťavel	Nemocné dítě ji celou noc budí.
920	kamel te barvajon	kamel te barvajon	Chce zbohatnout.
921	o phure manuša mindég nasvajon	phure manuša mindég nasvajon	Starší lidé vždycky onemocní.
922	igen d'akran vičinen le orvóšis	igen d'akran vičinen le orvóšen	Velmi často volají doktora.
923	phend'a la vítézkake, hoť kamel terňi te uven, hoť te kerel la terňa	phend'a bosorkake, kamav t-ujen terňi, kamav t-ujen meghind terňi	Řekla čarodějnici: chci zase omládnout // chci být znovu mladá.
924	rát'i igen but xav, te aci but xá ta igen thulo uvá. ráťi igen bokhalo som te aci but xá ta thujuvá	rát'i som igen bokhaji, te but xá akor igen thujuvá	Večer mívám velký hlad, ale jestli budu jíst, hodně ztloustnu.
925	dešudujengero pes mangel te soven	dešudujengero cikno čhavóro kamel te soven	Ve dvanáct hodin se miminku začíná chtít spát.
926	o kher sig ande močkisajol	o kher igen keňen ande šaj te	Dům se lehce

		močkolozinen	zašpiní.
927	soske mindég kérés ávi a pal-oda nasvajos. xudeha nátha	feštindo	Proč pořád chodíš ven a vždycky nastydneš (dostaneš rýmu)?
928	and'a le čhavóres anglo kiráji	ligiña le cikne čhavóres anglo kiráji	Přivedl malého chlapce před krále.
929	na džanav ávi te feštinen o kher, vičinava oke gádžes	na džanav ávi te meselinel o kher, avi man meselinel oda gádžo	Neumím vymalovat dům, vymaluje mi ho jeden gádžo.
930	bičhad'am valekaste mangel la terňa	bičhad'am te mangel ola míra romňa	Poslali jsme někoho žádat o nevěstu.
931	na džanav míri motora te keren, vičina ...kerla mange o phral	na džanav még te keren i motora, kerla mange o phral	Neumím si sám spravít auto, spraví mi ho bratr.
932	valesave manuša andi khangeri bešen, valesave áchen	valesave manuša andi khangeri bešen, valesave áchen	Někteří lidé v kostele sedí, jiní stojí.
933	adad'ive xájam mas taj ármiň	adad'ive má sa amen opo ebido mas taj ármiň	Dneska jsme měli k obědu maso se zelím.
934	džanel pes pal leste jô igen barvalo hino	sako pes pal leste džanel , hod' igen barvalo hin	Ví se o něm, že je velmi bohatý.
935	ángara má bikind'e. ángara ávi hin bikinde	o ángara má bikind'e. o ángara má ávi hin bikinde	Uhlí se (už) prodalo. // Uhlí je (už) vyprodáno.
936	tecinel mange sar o gada siven vastenca	tecinel mange o šafloki so hin side le vastenca	Líbí se mi šaty šité v ruce (ručně).
937	míro čhavóro man sako d'ives xojarel.	míro čhávo man sako d'ives xojarel.	Moje dítě mě každý den rozzlobí (rozčílí, naštve).
938	o čhavóro ande močkolinel o kher	o čhavóro ande močkerel o kher	Dítě špiní dům.
939	le čhavóres maren	le čhavóres maren, o čhávo hin mardo	Chlapce bijou (mlátí). – Chlapec je bit.
940	míri táška pherd'i hin	míri táška hin pherd'i	Moje taška je plná (naplněná).
941	čord'e oja ézištiko roj	čord'e oja ézištiko roj	Ukradli tu stříbrnou lžičku. – Ta stříbrná lžička byla ukradena.

942	o gada pes thovel	o gada pes thoven	Šaty se perou.
943	jój peji urđi	jój ope urđi	Je oblečená (nastrojená).
944	ada o páni pes pijel	aja páni pes pijel	Ta voda je pitná.
945	oda mas hin tádo...péko	oda mas péko hin	To maso je pečené (upečené).
946	má našti xal	má na džal leske, má pherdo hino	[o jídle:] Už nemůže. – Má už dost. – Už je plný (najedený).
947	na birinel. phérdo hiňi. hino	má phérđi hiňi	[o jídle:] Už nemůže. – Má už dost. – Už je plná (najedená).
948	o kher ávi hin feštindo	o kher ávi hin meselimen	Dům je vymalovaný.
949a.	geja het, het hino	geja het	Odešel. – Je pryč.
949b.	jój geja het, het hiňi	má geja het	Odešla. – Je pryč.
950	i motóra rakhje po drom, oja motóra rakhje po drom	oja motóra rakhje opi úca , oja motóra sa rakhji opi úca	To auto našli na ulici. // To auto bylo nalezeno na ulici.
951	i áblaka phági hiňi, phági hiňi i áblaka	i áblaka phagerđi	Okno je rozbité. – Okno se rozbilo.
952a.	jó bešel	jó bešel	Sedí
952b.	jój bešel	jój bešel	Sedí.
953a.	jó romňa liňa	romňi hin les	Je ženatý.
953b.	joj romeste geja	joj romňinla	Je vdaná.
954	oja d'uroeva la phura romňakeri araňiko hin	oja d'uroeva la phura romňakeri araňiko hiňi	Prsten té staré ženy je ze zlata (zlatý).
955	jój mangad'i hiňi. jó mangavel	i mangavipen leske sa	Je zasnoubený.
956	xojard'i hiňi. rušel	xojard'i hiňi. rušel	Je naštvaná (rozzlobená, rozčilená). – Zlobí se.
957	kerestelindo hino	kerestelimen hino	Je pokřtěný.
958	na dikhel man mer visard'i hi pa avro odalo	na dikhel man mer visard'i hiňi opo aver odalo	Nevidí mě, je otočená na druhou stranu.
959	d'alog phírel andi búi	phírel andi búi d'alog	Chodí do práce pěšky.
960	pašo thoviben d'ijavlas peske	sar thovelas o gada d'ijavelas, d'ijavelas sar thovelas o gada	Při praní prádla si zpívala. – Zpívající, prala prádlo.

961	rovjarind'i bešja paš amende. rovjarkerd'i	rovibnaha téle bešja paš amende	S pláčem (plačice) se posadila vedle nás.
962	mundard'e les te igen fest les čalad'e	mundard'e les azir les čhind'a valekas	Zabili ho, tím že ho praštili příliš silně.
963	kampehas te džanen so tuke phená	kampehas tuke gondolinen so bi tuke phená	Měl by sis pamatovat, co ti řeknu.
964	kampehas te džan pal píri gód'i	kampehas tut pal tíri gód'i te vezétinen	Měl by ses vždycky řídit vlastním rozumem.
965	o rašaj del le čhavóres la dake. la keresňa dake	o rašaj del le čhavóres la kirvake	Farář podává miminko kmotře.
966	o nípo den le rašajes čepo xaben	o nípi den le rašas valesave xabena	Lidi dávají farářovi trochu jídla.
967	téle pes čhord'a mojaha	téle čhord'a píre šáfloko la mojaha	Zašpinila (umazala, polila) si šaty vínem.
968	mék furt sivel la suvaha	mék mindég sivel la cérnaha	Pořád ještě zašívá nití.
969	pherdo džuva hin la.	o šéro leske hin pherdo džuvenca	Má hlavu plnou vší.
970	sar la čhind'a, ande jakha okalake geja... o ásli	sar la čhind'a, ávka o ásli lake ando jakh peje	Jak ji uhodil (praštil, dal ránu), naplnili se jí oči slzami.
971	múja pe valesavo nasvajipen	múja ope valesave nasvajipnaste, valesave, na džaňa pe te rakhen soste	Umřel na nějakou záhadnou (neznámou) nemoc.
972	nane les kher	les nane kher	Nemá dům.
973	nane les phral	nane les phral	Nemá bratra.
974	tartázinel leske o kher. leskero hino kher	la hiňi kher, lake patfinel o kher, lakero šajátno kher	Má dům. – Patří jí dům. – Vlastní dům.
975	nane man motóra	nane man motóra	Nemám auto.
976	la hiň phral	la hiň phral	Ona má bratra.
977	lakero phral hin phureder pándžeberšenca	lakero phral pándžeberšenca phureder sar jój	Její bratr je o pět let starší než ona.
978	darav po ráť'a te phiren	darav korkori te phiren ráťi	Bojím se sama chodit potmě.
979	oka berš igen nasvajijom. oka jevend igen nasvajind..jon	oka jevend igen préko fad'ind'om	Loni v zimě jsem dostala (chytila) pořádnou rýmu. // Loni v zimě jsem pořádně nastydla.

980	pindžarav čha so ňi... šoha la paš late nane lóve	pindžarav valesava čha so šoha lóve na sa	Znal jsem holku, co u sebe nikdy neměla peníze.
981		míro dad mindég hin paš leste valesave lóve	Můj otec má u sebe vždycky nějaké peníze.
982	dukhal man o nakh	dukhal man o nakh	Bolí mě nos.
983	andi šijaji bajval man dukhalas...o kána. andi šijaji man bajval lojije o kána a kezdind'e man te dukhan	andi šijaji bajval lojije mange o kána a kezdind'e mange te dukhan	Ve studeném větru mi zčervenaly uši a začli mě bolet.
984		dukhan ma o térd'i	Bolí mě kolena.
985		o caklo na sa opi astala, sar la kamjom te len	Láhev nebyla na stole, když jsem ji odtamtud chtěl přinést.
986		valesavo míro baráto ligiña ole het	Někdo z mých kamarádů ji odnesl.
987		andi ladž úplňe avi lojijom, andi ladž lojija mange o muj	Hanbou jsem zrudl. – Hanbou mi zčerveněl obličej.
988	jó rašaj hino	rašaj hino	Je kněz(em).
989	ávi peske feštind'a po párho o kher	ávi meselind'a o kher párho ... párneha	Vymalovala si dům na bílo.
990	čumiña les po muj	čumiña leske po pofa	Políbila ho na tvář.
991	talán les kamel	ávka gondolinav, hoť kamel les ávaka gondolinav, hoť ande leste ande kamja	Zdá se mi, že ho miluje // že je do něho zamilovaná.
992	no šegitiná tuke, nane mange problémos te šagitinen tuke	na kerel mange ništa, hoď te šegitiná tuke	Rád ti pomůžu. – Nedělá mi potíže pomoci ti.
993	míre baráten kamav	míre baráten eceva kamav, míre baráten mange kampil	Svoje kamarády potřebuju.
994	te kormáňozines o motóra tak musaj sa le vid'ázinen	kana vezétines i motóra musaj sal te vid'ázinen	Když řídíš auto, musíš být vždycky moc opatrný. – Při řízení auta musíš být vždycky moc opatrný.
995	lekhphureder manušes liñe ávi kirájiske. lekhphureder manušes ávi liñe kirájiske	lekhphureder manušes ... gaveja liñe le kirájiske. lekhphureder manušes andalo státo/andalo álamu pumenge zvolind'e/váling'e kirájiske	Nejstaršího muže v zemi si vybrali za krále. –

			Nejstaršího muže v zemi si zvolili králem.
996	ídž dikhjom míre phrales	ídž dikhjom míre phrales	Včera jsem viděl svého bratra.
997	rakhjal oja táška, so rodehas	rakhjal oja táška, so rodehas	Našel's tu tašku, kterou jsi hledal.? // Našel's tu tašku, co's ji hledal?
998	míro dad ope hazña le čepe čhavóres po verda	míro dad ope hazña ole čhavóres opi motóra	Můj táta zvedl (vyzdvihl) dítě na vůz.
999	marďal ole čhavóres, so oke rovel?	čhind'al ole čhavóres, so oke rovel?	Praštil jsi toho kluka, co tamhle brečí? // Uhodil jsi toho chlapce, který tamhle pláče?
1 000	liňom ídž míre grastes a préko man gejom	ídž liňom míre grastes íš prékoja gejom	Včera jsem vzal svého koně a jel se projet.
1 001	adád'ive lá ole grastes még	adád'ive méghind ole grastes lá	Dneska si vezmu toho koně znova.
1 002	le i motóra taj dža tut préko .. laha	le i motóra hos dža préko laha	Vezmi si auto a běž se projet!
1 003	ole oróšalgi so lav, našťi dikhav	ole orvóšagi so kampav te len, igen mange na tecinel, našťig aňi dikhav	Ty léky, které musím brát, nesnáším (nemůžu ani vidět).
1 004	igen mišto leske értinav	igen les mišto értinav	Moc dobře mu rozumím.
1 005	értinav sako lav, so phenel. értinav savoreske so phenel	sakone laveske me értinav so jó phenel. értinav mindensoske so jó phenel	Rozumím každému slovu, co řekne. – Rozumím všemu, co říká.
1 006	i náňa paťan le devles	i náňa paťal le devles	Babička věří v Boha.
1 007	me lake na paťav	me lake na paťav	Já jí nevěřím. // Nevěřím jí.
1 008	kamav ole párne grastes	kamav ole párne grastes	Chci toho bílého koně.
1 009	užarav tut paši khangéri	užará ope tute angli khangéri	Počkám na tebe před kostelem.
1 010	ma hasa avre dženendar	na hasa avre manušenge	Nesměj se jiným lidem.
1 011	diňom ma(míra) da šukar fuelbevalovi	diňom la mam igen šukár fuelbevalovi	Dal jsem mámě hezké

			náušnice.
1 012	vaš ola fuelbevalovi mange pajikerďa. vaš ola šukar...	vaš ola šukár fuelbevalovi mange pajikerďa	Za ty krásné náušnice mi poděkovala.
1 013	oda tanítóvo sikhjard'a le čhavage o kipi	ola tanítóvo sikhavalas le čhavage kipi	Ten učitel ukazoval žákům obrázky.
1 014	šaj mange sombaton koečezines i motóra	šaj mange koečezines oja motóra sombatone taj kurke	Můžeš mi přes víkend půjčit auto?
1 015	bičhad'a lake lil	bičhad'a lake lil	Poslal jí dopis.
1 016	bičhad'om oka kurko míre čaládoske kipo	bičhad'om oka kurko le rokošágoske fenkipo	Poslal jsem minulý týden rodině pohled.
1 017	i phuri romňi geja ando veš kaštenge	i phuri romňi geja ando veš opo kašta	Stařena (stará žena) šla do lesa na dříví.
1 018	pindžarás terňa džuvja so khelelas vaš o lóve	pindžarás la terňa čha so khelelas vaš o lóve	Znala jsem mladou dívku, která tancovala za peníze.
1 019	me vaš o lóve šoha na khelás	me šoha na khelás vaš o lóve	Já bych nikdy za peníze netancovala!
1 020	vaš leske nasvajija	vaš leske nasvajija	Kvůli němu onemocněla.
1 021	míri čhajóri daral la jagatar	míri čhaj daral la jagatar	Moje dcera se bojí ohně.
1 022	ada o kabáto xúňom lestar	xúňom ola kabáto...diňa man ola kabáto jó	Dostal jsem ten kabát od něho.
1 023	míro čhavóro phučlas pe píro pápu	míro čhávo man phučja opo pápu	Syn se mě zeptal na svého dědečka.
1 024	čord'a leske	čord'a leske	Ukradl mu to.
1 025	bistošan oda doháňi xúňal lestar	čáčo oda hin, duháňo tu xúňal lestar	Opravdu's ten tabák dostal od něho?
1 026	...jój ajsi bári sar tu	uď'an ajsi uči sar tu	Je stejně velká jako ty.
1 027	oja lóca hin ole kaštestar so anglo kher amenge bárolas. and-oja kóhňa	oja lóca (andi koňha) kerďi hin ole kaštestar so anglo kher amenge áčhelas	Lavice v kuchyni (kuchyňská lavice) je (vyrobená) z toho stromu, co rostl před naším domem.
1 028	trin baráta míre dadeskere ando háboruvo našije	trin baráti vad' cimboras míre dadeskere and o háboruvo našije	Tři kamarádi mého otce se za války ztratili.
1 029	duj džene lendar bute beršenca pále áje	dú pal but berša khére áje, dú le trinendar	Dva z nich se po letech

			vrátili.
1 030	le pándž phába a des mange. le akarsave phába ..pandž phába u de mange	le ole pandž phába a de mange.le ole phábatar pandž phába a de mange	Vezmi kterýchkoli pět jablek a dej mi je.
1 031	mír ánd'a idž ája kašatar.bratislavatar	míri néni ája idž kašatar	Moje teta včera přijela z Košic (Bratislavy).
1 032	angl-oda bešelas ando némethorságo	jój bešel némethorságoste, jój angloda bešlas némethorságoste	Původně pochází z Německa. // Původem je z Německa.
1 033	míri čhajóri khelelas píra barátkaha	míri čhaj khelelas píra cimborkaha	Moje dcera si hrála s kamarádkou.
1 034	le tuha le ando caklo páňi	le tuha le jekh caklo páňi	Vezmi si s sebou láhev vody.
1 035	ma mar man ole kašteha	ma mar man ola botaha – te na man ola lecaha čhines	Nebij mě tou holí. – Ať mě tím klackem neuhodíš!
1 036	te na man čalaves ole kašteha. čhiv het mér még čalaveha man	thov la het, thov la pále, még bantineha man	Dej to pryč, nebo mě s tím ještě ublížíš!
1 037	pe píre jákha dikhja sar garambolis...zind'e	ope píre šajátne jákha dikhja karambolo	Na vlastní oči viděla nějakou nehodu.
1 038	ko džanlas te áchaven o kher bijo kárfa	ko bi džanelas te ope áchaven kher bijo kárfa	Kdo by uměl postavit dům bez hřebíků?
1 039	bi tíro korkóro som	bi tíro som korkóro	Jsem bez tebe sám (osamělý).
1 040	ézines tut bi míro korkóri?	ézines tut bi míro korkóri?	Cítíš se beze mě taky sama (osamělá)?
1 041	paš o párki ánd'a gujipen. pašo párki cind'a míro čhávo gujipen	míro čhávo, hoř te cind'ahas párki, taj cind'a gujipen	Místo párků nakoupil můj syn sladkosti.
1 042	soske na phučjal man, vaš oja rósňi čhajóri	soske tu man na phučjal, inkáb sar oja xojard'a čha	Proč ses nezeptala mě místo té zlobivé holky?
1 043	bi míri naša ňiko na džanel te vakeren andal o vasta čak jój	bi amárii naša ňiko na džanel te vakeren andal o vasta, te phenen so éla	Kromě naší babičky nikdo ve vesnici neumí předpovídat budoucnost (číst z ruky).
1 044	čak jekh phúro manuš na cigaretázinlas a butera sa cigaretázinenas	bi oda jekh phúro savóre cigaretázinlas	Kromě jednoho starce všichni kouřili. // Až na jednoho starce všichni

			kouřili.
1 045	džanel pal leste igen but...	džanel pal leste igen but rósno	Ví o něm mnoho tajemství.
1 046	mindég pal leste pes vakerel	mindég pal leste vakerel	Vždycky o něm mluví.
1 047	préko man džá	džá mange avi te phíren	Půjdu se projít.
1 048	cirňa la čha balendar	cirňa ola čha balendar	Zatahal dívku za vlasy.
1 049	tád'a zumiň ármiňaha taj purumaha	tád'a zumiň ármiňatar taj purumatar	Uvařila polívku ze zelí a cibule.
1 050	kamel akhorenca bokheja	kamel bokheja akhorenca	Má ráda koláče s ořechy (ořechové koláče).
1 051	and'i zumiň sa léďi	and'i zumiň se máčina	V polívce byly (plavaly) mouchy.
1 052	le džukles and'i meň sa lánco a našťi peske khelelas le kókalenca	o džukel, andi meň sa les lánco iš našťig azír xudlas pes ola kókala	Pes měl kolem krku řetěz, a tak si nemohl hrát s kostmi.
1 053	o čhonóro džal khatar o kham... jáj...o čhonóro džal khatar i phúv	o čhon ocovar denašel pašal i phúv	Měsíc obíhá kolem Země.
1 054	Kopogind'a leske po vast...músi...pálo	kopogind'a leske opi klínka	Zaklepal mu na loket. – Poklepal ho mo rameni.
1 055	phagerď'a o máro po koteróra	phagerď'a o máro opo xurdo	Rozlámala chleba na kousky.
1 056	bi oda andi kočma te na bešel ta ništa na kerel	andi kočma so ďakran bešel na kerel ništa	Kromě vysedávání v hospodě toho moc nedělá.
1 057	még iš kerel pes sar bute kerelas	iš úd'an ávka pes lidžal taj sikhavel sar te pharne pes kerelas - iš vakerel hoť igen pháro kerel	Přesto mluví (se tváří), jako kdyby těžce pracoval.
1 058	te na kames ta de mange	te na kames odá de mange	Jestli to nechceš, tak mi to dej! – Pokud to nechceš, dej mi to!
1 059	úd'an ajso barvalo hino sar píro phral	barvalo hin úd'an ajso sar leskero phral	Je stejně bohatý jako jeho bratr.
1 060	rovelas andi xóji	rovelas andi xóji	Plakala zlostí. // Ze vzteku plakala.